

FRAGMENT 1

Mort de Cebrió

Dit això, Apol·lo es llançà a la batalla i ràpidament l'il·lustre Hèctor ordena a Cebrió que fustigui els corsers i els meni de nou al combat. Apol·lo, que s'havia ficat per entre les falanges¹, causava estralls en les files aquees, preparant la glòria per a Hèctor i els seus homes. Hèctor, sense preocupar-se dels altres dànaos, dirigeix els seus corsers vigorosos contra Patrocle. Aquest, en veure'l venir, salta del carro; a la mà esquerra du la llança i a la dreta, una pedra blanca i enorme que ha agafat, i la tira amb força contra els que li venien a sobre, i no en va, perquè la pedra va tocar de ple el front de Cebrió, auriga d'Hèctor i fill bastard de Príam, i li trencà les celles i l'os; els seus ulls, en caure a la pols, van venir als seus peus. Semblant a un bus, cau de cap del seu carro i l'ànima li abandona el cos. Llavors, irònic i burleta, el brau Patrocle exclamà:

“Oh, déus! Quin home tan àgil! Quina habilitat per bussejar! Ah!, de trobar-se en un mar abundant en peixos, segur que podria alimentar un gran nombre de convidats, llançant-se des de la seva embarcació i buscant ostres, encara que una tempesta esvalotés el mar. Amb quina facilitat s'ha precipitat ara de cap contra el terra! És ben cert que a Troia hi ha titellaires.”

Havent parlat així, es precipita sobre Cebrió amb la impetuositat d'un lleó que devasta un estable i és ferit en el pit, per la qual cosa el seu valor l'ha perdut; d'aquesta manera, Patrocle es llança amb furor sobre ell. Hèctor, per la seva part, salta a terra des del carro; els dos es troben junt a Cebrió i es posen a lluitar, com dos famolencs lleons es disputen amb igual coratge en un cim el cos ja mort d'una cérvola; així es comportaven aquests dos paladins de la lluita: Patrocle, fill de Meneti, i l'il·lustre Hèctor, els quals desitjaven ferir-se l'un a l'altre amb el cruel bronze. Hèctor agafa el cadàver pel cap, sense deixar-lo, i Patrocle, per un peu; i aleshores grecs i troians al seu voltant sostenen un acarnissat combat. [...]

Al voltant del cos exànim de Cebrió, tot el terreny es trobava cobert de llances i fletxes clavades en ell que anaven caient de tots costats; i són moltes les pedres que colpegen els cascots dels que estan combatent al costat del cadàver. Aquest es troba estès en un remolí de pols, ocupant una gran extensió, i no es recorda ja de la destresa de menar un carro.

Homer. *La Ilíada*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta per Editorial Ramon Sopena, S. A. Barcelona, 1973.

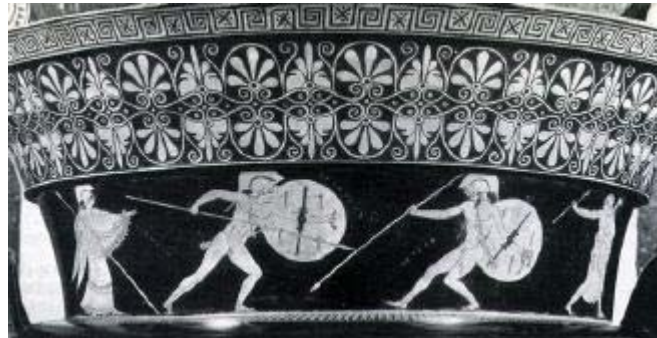
L'autor i la seva obra

Homer va viure a Quios, Grècia, durant el segle VIII a.C. És, es creu, l'autor de la *Ilíada*, de l'*Odissea* i d'una sèrie d'obres conegudes com a Homer menor. El tema de la *Ilíada* és la lluita dels grecs contra la ciutat minorasiàtica de Troia, un episodi desenvolupat a partir d'un plantejament personal de la figura de l'heroi Aquil·les. Hèctor, el gran heroi dels troians, apareix en el poema més humanitzat (espòs i pare). Hèctor és més modern que Aquil·les i, un cop mort, sembla convertir-se en l'heroi del poema; tanmateix, en realitat és Aquil·les, inflexible i afavorit pels déus, però mortal, l'heroi indiscutible i qui dóna la mesura de la grandesa èpica dels grecs. Homer veu l'home semblant a la generació de les fulles, i d'aquesta consideració no escapen ni els grans herois. Només la poesia, la memòria poètica, els salva de la mort, que els diferencia radicalment d'uns déus feliços i immortals.

Comprensió

- 1) Qui són, els aqueus? A qui ataquen?
- 2) Què és, Hèctor: grec o troià? I Patrocle?
- 3) A qui mata Patrocle d'una pedrada? Qui era, aquest?
- 4) Com se'n burla, Patrocle, de l'enemic mort?
- 5) Qui són, els que disputen el cadàver?

Filmografia

► *Helena de Troia* (1956). Dirigida per Robert Wise. Intèrprets: Rossana Podestà, Jacques Sernas, Cedric Hardwicke, Stanley Baker, Niall MacGinnis, Nora Swinburne, Robert Douglas, Torin Thatcher, Harry Andrews, Janette Scott, Ronald Lewis, Brigitte Bardot, Eduardo Ciannelli.

► *Troia* (2004). Director: Wolfgang Petersen. Intèrprets: Brad Pitt, Eric Bana, Orlando Bloom, Diane Kruger, Sean Bean, Brian Cox, Peter O'Toole, Brendan Gleeson.

Hèctor contra Patrocle (*Troia*, 2004)

FRAGMENT 2

Duel de cavallers

Com Tirant entrà en lo camp ab los tres cavallers,

l'u après l'altre, e de tots fon vencedor.

-Venint lo dia que era assignat per fer la batalla, Tirant s'armà tan secretament com pogué. En aquest fet no pense la senyoria vostra que tots los de la nostra companyia hi sabéssem sinó tres de nosaltres, parents de Tirant, e un servidor seu antic. Tirant féu portar les banderes e sobrevestes per a ell e per als reis d'armes e herauts, de les armes de son avi, car les primeres foren de l'àvia; e ben armat pujà sobre son cavall emparamentat. Aquest cavaller qui és ací restà tancat dins una cambra perquè Tirant lo'n pregà molt, e tots se pensaven que fos ell.

"Tirant anà acompanyat en la manera acostumada com dessús és dit; com fon dins la lliça ja trobà un cavaller de l'escut d'Honor. I havien de córrer sens tela e ab arnès sens guarda ninguna. Pocs encontres féu l'u ni l'altre, que no romperen sinó cinc llances. L'onzena carrera Tirant llançà la sua llança e demanà que li'n donassen una més grossa, e ab aquella encontra'l tan fort que la llança no volgué haver pietat de negú, e passa'l de l'altra part, que la llança no es rompé. E al passar que Tirant féu ab la llança en lo rest, al voltar que el cavall féu, la llança se voltà al revés e féu-li molt gran dan, que li obrí molt la nafra, que no haguera fet si la llança se fos rompuda. Empero així havia d'ésser, que lo pobre de cavaller caigué en terra, e ab la basca de la mort fortment cridava.

"Tirant descavalcà prestament, tirà l'espasa e posà's prop d'ell, que si es volgués llevar que el ferís ab l'espasa, que el matàs o el fes desdir o dar per vençut segons és pràctica en les armes a tota ultrança. E Tirant li demanà si volia fer més armes, e l'altre era més mort que viu.

"Los jutges del camp davallaren del cadafal e digueren a Tirant que ell se'n podia bé anar sens perjuí negú seu. E Tirant així armat com estava tornà a pujar a cavall e tornà-se'n al seu alleujament, que negú no pogué conèixer que fos ell, ans tots los de la companyia e los de la casa del Rei pensaven que aquest fos lo qui era estat assignat en l'altre dia per fer la batalla.

“Lo dia assignat per al terç cavaller de l'escut de Valor fon en lo camp, e lo Rei e la Reina. Tirant entrà per lo camp per l'orde acostumat, e com la trompeta tocà, los jutges manaren que els lleixassen anar, e ells ab ànimo esforçat de cavallers anà l'u devers l'altre ab les espases en les mans, que semblaven dos lleons, e les petites atxes portaven en l'anella de l'arçó de la sella. Combateren-se primer ab les espases molt ferament, que els feia molt bell veure. És veritat que Tirant tenia lo cavall molt pus llauger que l'altre e mostrava's molt millor a parer de les gents. Acostaren-se molt prop l'un de l'altre, e Tirant li tirà una estocada ab l'espasa dejús lo braç, que li féu una gran nafra. Com Tirant véu que perdia molta sang, mès prestament l'espasa en la mà de la regna e tragué l'atxa e començà a sobta'l de colps molt fers. Com lo cavaller véu que mal se pintava lo joc, volgué fer així com havia fet l'altre, volgué tornar en la baïna l'espasa e no podia: que un home armat prou té a fer de poder estotjar l'espasa. E en aquest espai que ell estava torbat d'estotjar l'espasa, Tirant li donava tan desmesurats colps que el feia estar molt més torbat. Lo cavaller s'hagué a posar l'espasa dejús lo braç e volgué pendre l'atxa, e Tirant lo tingué tan a prop e sobtava'l tant de mortals colps que no podia pendre l'atxa, e tant com prenia de l'avantbraç o del guardabraç, tant li'n llevava; car verdaderament, senyor, la pus mala arma és de totes una per una. Tirant li donà tres o quatre colps sobre lo cap, que el torbà tant que jamés pogué traure l'atxa de l'arçó de la sella; e tenia l'espasa dessots lo braç per no perdre-la; e no podia voltar lo cavall. Ell mostrava que era maldestre en les armes; e tals com aquest moren envergonyits perquè no saben la pràctica ni l'estil de les armes. E a parer del Rei e de tots los altres, sens fer defensió ninguna, morí molt desventuradament e no com a cavaller. E tants colps li donà Tirant sobre lo braç, que el tenia llançat sobre lo coll del cavall, que no el podia alçar. E lo darrer colp que li donà fon sobre lo cap, que tota la celada li enclotà dins lo cap, que lo cervell li féu eixir per los ulls e per orelles, e caigué mort del cavall.

“E Tirant, ab voluntat dels jutges del camp e dels fells, obriren-li la porta del camp, e les donzelles, qui ja esperaven per rebre'l, perquè havien vist mort l'altre cavaller, e ab molta alegria lo reberen e ab molta honor l'acompanyaren fins al seu alleujament.

Joanot Martorell, Martí Joan de Galba, *Tirant lo Blanc*. Edicions 62 i "la Caixa". Les Millors Obres de la Literatura Catalana (MOLC), 99-100. Barcelona, 1983.

L'autor i la seva obra

Joanot Martorell va néixer a Gandia, entre el 1413 i el 1415, i hi va morir el 1468. Procedent d'un llinatge de la noblesa mitjana, apareix el 1433 amb el tractament de mossèn, que significa que havia estat nomenat cavaller. El 1437 canvià lletres de batalla amb el seu cosí Joan de Montpalau, a qui acusà d'haver trencat paraula de matrimoni amb Damiata Martorell, la seva germana. L'epistolari entre els dos cosins va durar vuit mesos, i arribats a la conclusió que les seves diferències només es podien resoldre mitjançant una batalla a ultrança, o sigui, un combat individual a mort, Martorell hagué de buscar un jutge imparcial que els proporcionés lloc per a la lluita i els assignés la data. Va anar a Londres i aconseguí que el rei Enric VI d'Anglaterra acceptés fer de jutge. La intervenció, des de València, de la reina Maria, muller d'Alfons el Magnànim, i del germà d'aquest, l'infant Enric, va fer que el duel entre Martorell i Montpalau no es dugués a terme i que el conflicte es liquidés, anys després, mitjançant una certa quantitat de florins, que Montpalau es va veure obligat a pagar a Damiata. Martorell va viure gairebé un any a Anglaterra (entre el març del 1438 i el febrer del 1439), on va conèixer la sumptuosa vida de la cort, el cerimonial de l'orde cavalleresc de la Garrotera (Garter o Jarretière), va estar en relació amb cavallers de tot Europa, que hi acudien buscant aventures, i va tenir prou temps per llegir llibres que més endavant deixaren empremta en les seves obres literàries. De retorn al Regne de València, va tenir afers cavallerescos amb Jaume de Ripoll i amb el cavaller errant Felip de Boïl. Cap al 1443 va fer un viatge a Portugal. És molt possible que cap al 1450 fes un segon viatge a la cort anglesa. El 1454 està documentat

a Nàpols. Sembla ser que el 2 de gener del 1460 va començar la redacció de la seva gran obra *Tirant lo Blanc*, que dedicà a l'infant Ferran de Portugal. De la seva producció literària només resta el llibre inacabat *Guillem de Varoic* (adaptació d'una versió en prosa, francesa o anglesa, del vell poema francès *Gui de Warwick*), que constitueix una mena d'esbós dels 39 primers capítols de la seva obra principal, *Tirant lo Blanc*, que va ser continuada per Martí Joan de Galba. És possible que també sigui l'autor d'una altra novel·la cavalleresca, *Flor de cavalleria*, de la qual només en conservem el començament.

Comprensió

- 1) El cavaller Diafebus, cosí de Tirant, explica a l'ermità Guillem de Varoic les proeses de Tirant al torneig que s'ha celebrat a Anglaterra amb motiu de les noces reials. En el torneig, de qui són, les armes que porta Tirant? I les banderes?
- 2) Què és, la lliça?
- 3) Quantes llances trenquen, Tirant i el cavaller de l'escut d'Honor, en el seu encontre?
- 4) Els cavallers, com avui dia els cantants famosos, tenien les seves fans. On ho veus, això?
- 5) Què en penses, d'aquests torneigs a mort?

Relleu de cavallers en una església del s. XIII (Atienza, Guadalajara)

Filmografia

► *Tirant lo Blanc* (2006). Dirigida per Vicente Aranda. Intèrprets: Caspar Zafer, Esther Nubiola, Leonor Watling, Ingrid Rubio, Charlie Cox, Victoria Abril, Giancarlo Giannini, Rafael Amargo. Pel·lícula més atenta a les intrigues amorosoeròtiques de Tirant que a qualsevol altre aspecte de la novel·la.

► *Destí de cavaller* (2001). Dirigida per: Brian Helgeland. Intèrprets: Heath Ledger, Mark Addy, Rufus Sewell, Shannyn Sossamon, Paul Beattany. No té res a veure amb Tirant lo Blanc, però els alumnes es poden fer una idea força aproximada del que eren els torneigs. Compte, però, amb la música rock de *Queen* (*We will rock you* i *We're the champions*) i una dansa força discotequera que hi apareix. Cal avisar.

FRAGMENT 3

Unes idees sobre el concepte d'art

L'artista és el creador de coses belles. Revelar l'art i ocultar l'artista és la finalitat de l'art.

El crític és el que pot traduir d'una manera diferent o amb un nou procediment la seva impressió davant les coses belles.

La més elevada, així com la més baixa de les formes de crítica, són una manera d'autobiografia. Els que troben intencions lletges en coses belles estan corromputs sense ser encantadors. Això és un defecte.

Els que troben belles intencions en coses belles són cultes. A aquests, els queda l'esperança.

Hi ha els escollits per a qui les coses belles signifiquen únicament bellesa.

Un llibre no és, de cap manera, moral o immoral. Els llibres estan ben o mal escrits. I prou.

L'aversió del segle XIX pel Realisme és la ràbia de Caliban en veure la seva cara en un mirall.

L'aversió del segle XIX pel Romanticisme és la ràbia de Caliban en no veure la seva pròpia cara en un mirall.

La vida moral de l'home forma part del tema per a l'artista [...].

Cap artista té simpaties ètiques. Una simpatia ètica en un artista constitueix un amanerament imperdonable d'estil.

Cap artista és mai morbós. L'artista pot expressar-ho tot.

Pensament i llenguatge són per a l'artista instruments d'un art.

Vici i virtut són per a l'artista materials d'un art.

Des del punt de vista de la forma, el model de totes les arts és el del músic. Des del punt de vista del sentiment, la professió d'actor.

Tot art és a la vegada superfície i símbol.

Els qui busquen sota la superfície, ho fan al seu propi risc.

Els que intenten desxifrar el símbol, ho fan també al seu propi risc.

És l'espectador, i no la vida, qui reflecteix realment l'art.

La diversitat d'opinions sobre una obra d'art indica que l'obra és nova, complexa i vital. Quan els crítics difereixen, l'artista està d'acord amb ell mateix.

Podem perdonar un home haver fet una cosa útil si no l'admira. L'única disculpa d'haver fet una cosa inútil és admirar-la intensament.

Tot art és completament inútil.

Oscar Wilde. *El retrat de Dorian Gray*. El fragment reproduït és una traducció lliure del prefaci de la novel·la del mateix títol publicada per Editorial Ramón Sopena, S.A. Col·lecció "Biblioteca Sopena". Barcelona, 1975.

L'autor i la seva obra

Oscar Wilde va néixer a Dublín el 1854 i va morir a París el 1900. Va estudiar al Trinity College de Dublín, i més tard a Oxford, on va sobresortir en els estudis clàssics. Dotat d'un domini excepcional del llenguatge, el seu estil brillant, que es es va reflectir tant en l'obra literària com en assaigs i articles en la premsa, aviat li va reportar una gran popularitat. Va adoptar unes maneres afectades i frívols que van escandalitzar la societat victoriana, la qual criticà amb ironia i mordacitat. Això i l'hedonisme -identificació del bé amb el plaer- amoralista que professava

obertament li van crear nombrosos enemics. Va ser un decidit partidari del corrent estètic de l'art per l'art del final del s. XIX, que va difondre en nombrosos escrits i conferències com les que va fer als EUA i al Canadà el 1882. El 1884 es casà amb Constance Lloyd, de la qual tingué dos fills. Especialment conegut com a dramaturg, en aquest gènere destaquen les obres *El ventall de lady Windermere* (1892), que el consagrà, *Salomé* (1892), escrita en francès i base de l'òpera de Richard Strauss, *Una dona sense importància* (1893), *Un marit ideal* (1895) i la seva obra mestra, *La importància de ser franc* (1895). Va escriure una única novel·la, *El retrat de Dorian Gray* (1891), titllada d'immoral. El 1895 va ser acusat d'homosexualitat pel pare del seu amant lord Alfred Douglas i, després de tres judicis, va ser condemnat a dos anys de treballs forçats, que complí a la presó de Reading, on va escriure *La balada de la presó de Reading* (1898), que descrivia les condicions inhumanes del règim penitenciari, i l'*Epistola: In carcere et vinculis, o De profundis*, sèrie de retrets al seu amant i, indirectament, a ell mateix per haver-se deixat portar fins al desastre. És també autor de diverses narracions i contes (*El crim de lord Arthur Savile*, 1891), i de narracions infantils, d'un cert to socialista, com *El Príncep Feliç* (1888). En sortir de la presó es va exiliar a França i adoptà el nom de Sebastian Melmoth. Té pàgina web.

Vocabulari

Caliban: anagrama de Caníbal, personatge deforme, únic habitant de l'illa que apareix a *La Tempesta*, de W. Shakespeare, i que va ser esclavitzat per Pròper. Caliban és símbol de la naturalesa salvatge de l'home.

Comprensió

- 1) Què vol dir "Revelar l'art i ocultar l'artista és la finalitat de l'art"?
- 2) Qui són, els que estan corromputs?
- 3) Explica la frase següent: "Tot art és a la vegada superfície i símbol".
- 4) Explica ara aquesta altra: "Tot art és completament inútil".
- 5) Oscar Wilde va dir: "La millor forma d'evitar la temptació és caient-hi". Comenta aquesta frase.

Filmografia

El retrat de Dorian Gray (1945). Dirigida per Albert Lewin. Intèrprets: George Sanders, Donna Reed, Angela Lansbury, Peter Lawford, Lowell Gilmore

La Lliga dels Homes Extraordinaris (Stephen Norrington, 2003). No té res a veure amb la novel·la de Wilde, però un dels "homes extraordinaris" és Dorian Gray.

FRAGMENT 4

Enterrament del pare i del germà

En una cambra estreta i mig fosca, a terra, sota la finestra, jeia el meu pare vestit de blanc; semblava anormalment llarg. Els dits dels peus descalços estaven estranyament separats; els de les seves mans afectuoses, ara col·locades pacíficament sobre el pit, estaven igualment contretes. Els seus ulls alegres, fermament closos ara, eren com cercles negres semblants a monedes de coure. El seu rostre bondadós s'havia enfosquit; les dents, malignament descobertes, em feien por.

Mig despullada, amb una faldilla vermella, la mare pentinava de genolls a terra els cabells llargs i suaus del pare, des del front fins al clatell, amb una pinta negra; a mi m'agradava serrar la pell de les síndries amb aquella pinta. La mare repetia incessantment unes paraules amb veu profunda i ronca. Els seus ulls grisos estaven embotornats i semblaven fondre's en un doll de grosses llàgrimes.

L'àvia em donava la mà. Era una vella rodona, de cap gros, amb ulls enormes i un nas tofenc molt graciós. Anava tota endolada, era dolça i sorprenentment interessant. També plorava, i els seus sanglots semblaven acompanyar el plor de la mare d'una forma rara i harmoniosa. L'àvia tremolava tota i m'estirava, maldant per fer-me atansar al pare. Jo m'entossudia i m'amagava al seu darrera. Tenia por i em sentia violent.

Mai no havia vist encara plorar la gent gran, i no podia comprendre les paraules que l'àvia pronunciava repetides vegades:

-Digues adéu al pare, ja no el veuràs més, s'ha mort abans de terme, pobret, no era la seva hora...

Jo havia estat greument malalt, tot just m'acabava d'alçar del llit. Durant la malaltia, ho recordo molt bé, el pare havia jugat alegrement amb mi. Després desaparegué en sec i fou substituït per l'àvia, persona molt singular. [...]

Parlava afectuosament, alegrement, amb coherència. Des del primer dia m'hi vaig fer molt amic, però en aquell moment desitjava que em tragués ràpidament de la cambra.

La qui m'aclaparava era la mare. Les seves llàgrimes i xiscles encenien en mi una nova i inquietant sensació. Per primera vegada la veia d'aquesta

manera: sempre havia estat severa i poc parladora. Era neta, llisa i grossa com un cavall. Tenia un cos rude i uns braços horriblement forts. Ara, en canvi, la veia desagradablement embotornada i despentinada, amb la roba feta estrips. Els cabells, que sempre descansaven ordenadament sobre el seu cap com un capell gran i ros, ara s'escampaven per l'espatlla nua i queien sobre la cara per una banda, mentre que per l'altra, una trena ballava a l'aire fregant lleugerament el rostre adormit del pare. Ja feia estona que jo era a la cambra i ella encara no m'havia mirat una sola vegada; anava pentinant el pare i gemegant contínuament, ofegada per les llàgrimes.

Uns mujiks tots negres i un soldat policia van treure el cap per la porta. Aquest darrer cridà enrabiàt:

-Afanyeu-vos! [...]

De cop i volta, la mare s'alçà impetuosament de terra però s'aclofà immediatament; després s'estirà de panxa enlaire escampant els cabells per terra. El seu rostre sec i blanc es tornà blavós. Ensenyà les dents, com el pare, i exclamà amb veu horrible:

-Tanqueu la porta... Traieu l'Alexei!

L'àvia m'espentejà i corregué cap a la porta cridant:

-No tingueu por, bona gent, deixeu-nos, aneu-vos-en, per Crist! No és el còlera, és que va de part. Feu-nos el favor, amics!

Em vaig amagar en un racó fosc, darrera el bagul, i des d'allí vaig veure com la mare es rebofcava per terra gemegant i cruixint de dents mentre l'àvia s'arrossegava al seu voltant i li deia afectuosament i joiosa:

-En nom del Pare i del Fill! Paciència, Vàriuixa! Santíssima Mare de Déu, intercessora...

Em va agafar por. Estaven atrafegades per terra vora el pare, hi ensopegaven, gemegaven, ploraven, però ell estava immòbil i semblava com si rigués. Aquests moviments a terra duraren molt de temps; més d'una vegada, la mare es posà drete i tornà a caure. L'àvia sortí molts cops de la cambra, talment una enorme bola negra i tova. De sobte, en mig de la fosca, un infant esclafí a plorar.

-Alabat sia Déu! -exclamà l'àvia-. Un nen!

I encengué una espelma.

Jo, segurament, em devia adormir al racó: no recordo res més.

El segon record que conserva la meva memòria és el d'un dia plujós en un racó desert del cementiri. Jo estava plantat sobre un munt de terra relliscosa i apelagosa, i esguardava la fossa on havien fet davallar el taüt del pare. El fons de la rasa era ple d'aigua, hi havia granotes; dues d'elles ja s'havien enfilat a la tapa groga del taüt.

L'àvia i jo érem al costat de la tomba amb el policia, tot mullat, i dos emmurriats mujiks amb pales. Una plugeta tèbia, fina com granets d'enfilall, ens cobria tots.

-Enterreu-lo -féu el policia, i se n'anà.

L'àvia es posà a plorar i amagà la cara darrera la punta del mocador del cap. Els mujiks, inclinats, s'afanyaren a tirar terra a la tomba; l'aigua del fons féu soroll de xipolleig. Les granotes botaren del taüt i es llançaren a les parets de la casa, però els terrossos les feren caure altre cop al fons. [...]

Els mujiks manejaven les pales fent un soroll esmorteït de terra humida remenada. S'alçà una bufada de vent que s'emportà la pluja. L'àvia m'agafà la mà i em conduí a la llunyana església, passant per entre un gran nombre de creus fosques.

-Què ho fa, que no plores? -em preguntà quan sortíem del clos del cementiri-. Hauries de plorar!

-No en tinc ganes -vaig respondre.

-Bé, si no en tens ganes, no cal que ho facis -manifestà suaument.

Era sorprenent: jo plorava poc i no pas de dolor, sinó quan m'ofenien; el pare sempre es burlava de les meves llàgrimes i la mare em cridava: "Para compte a plorar!"

Després vam anar amb carretel·la per un carrer ample ple de fang, entre cases de color roig fosc. Vaig preguntar a l'àvia:

-I les granotes no podran sortir?

-No, ja no sortiran -respongué-. Déu les empari!

Ni el pare ni la mare no pronunciaven tan sovint ni tan íntimament el nom de Déu.

Al cap d'uns quants dies, l'àvia, la mare i jo viatjàvem a la petita cabina d'un vapor. El meu germà Màxim, mort poc després de néixer, jeia sobre la taula del racó embolicat en un llençolet blau, cenyit amb una cinta vermella. [...]

Tot ballava al meu voltant. Només la mare, amb els braços darrera el cap, romania immòbil d'esquena a la paret. La seva cara era fosca, fèrria i cega; tenia els ulls fortament closos i guardava un mutisme absolut. Tota ella era diferent, semblava una altra, fins el vestit que portava m'era desconegut.

Més d'una vegada, l'àvia li havia dit en veu baixa: "I si mengessis una miqueta, Vària, eh?"

Ella callava i continuava immòbil.

L'àvia parlava amb mi molt baixet; amb la mare parlava més fort, però amb certa precaució, amb timidesa i molt poques vegades. A mi em semblava que li tenia por. Aquest era un sentiment que jo comprenia i que m'unia molt a l'àvia.

-Saratov -anuncià la mare amb veu inesperadament forta i irritada-. On és el mariner?

També les paraules de la mare resultaven estranyes i desconegudes: Saratov, mariner.

Entrà un home de cabells grisos i amples espatlles vestit de blau; portà una caixa petita. L'àvia prengué la caixa, hi diposità el cos del meu germà i se l'endugué cap a la porta amb els braços estirats endavant. Com que era grossa, només podia passar de costat per l'estreta porta de la cabina; per això es quedà graciosament indecisa al davant del pas.

-Ai, mareta! -cridà la mare. Li prengué el taüt i totes dues desaparegueren. Em vaig quedar a la cabina contemplant el mujik vestit de blau.

-Què, has perdut el germanet? -va dir inclinant-se al meu damunt.

-Qui ets tu?

-Un mariner.

-I Saratov, qui és?

-És una ciutat. Mira per la finestra. Veus!

La terra es movia a l'altre costat de la finestra. Fosca, abrupta, boirosa: recordava un gran tros de pa acabat de llescar.

-On ha anat l'àvia?

-A enterrar el nét.

-L'enterraran a terra?

-I com, si no? És clar que l'hi enterraran.

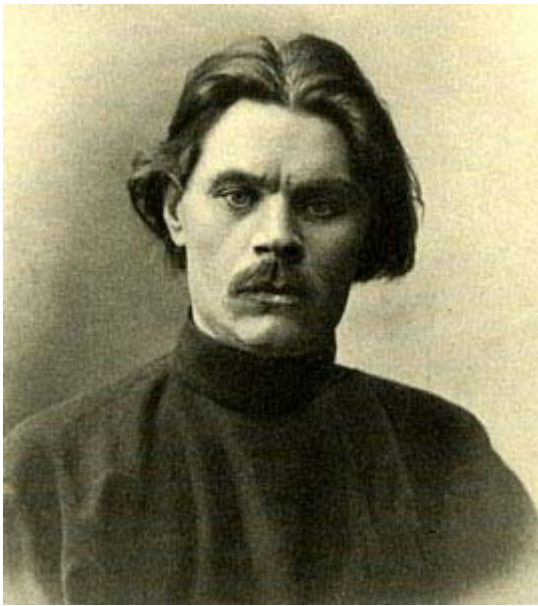
Vaig explicar al mariner de quina manera havien colgat vives les granotes el dia de l'enterrament del pare. Ell em pujà a coll, m'estrenyí fort contra si i em féu un petó.

-Ai, amigueta, tu encara no comprens res! -va dir-. No t'han de doldre les granotes, el Senyor les guardi! La mare, t'ha de doldre: mira com l'aclapara el dolor!

Al damunt nostre se sentí una remor i un brogit. Jo ja sabia que allò era el vapor i no em vaig espantar.

Màxim Gorki, *La meva infantesa*. Col·lecció universal de butxaca *El Cangur*, 14. Edicions 62. Barcelona, 1979. Traducció de Josep M. Güell.

L'autor i la seva obra

Màxim Gorki és el nom amb què és conegut Aleksei Maksimovič Pešcov, escriptor rus nascut a Nižnij Novgorod el 1868 i mort a Moscou el 1936. Orfe a set anys, va treballar en diversos oficis en la seva peregrinació per Rússia, mentre es procurava una formació autodidàctica. En una primera època va combinar el realisme rus amb el romanticisme revolucionari. A *Baixos fons* (1901) tracta de la condició humana dels marginats. A la novel·la *Tres* (1900) mostra l'evolució de la burgesia i el naixement del proletariat, mentre presenta l'obrer com a lluitador; en aquest aspecte es destaca Nil, personatge de l'obra dramàtica *Petits burgesos* (1902). De tota la seva obra excel·leix *Mat'* (1902). El 1902 va ser proposat com a

membre de l'Acadèmia Russa de Ciències, però el tsar posà el veto al nomenament. Al començament del segle XX es relacionà amb els marxistes i participà en la revolució del 1905, per la qual cosa va ser empresonat fins el 1906. Després viatjà per França, Anglaterra, Itàlia i els Estats Units d'Amèrica. S'adherí a la Revolució d'Octubre (1917) i col·laborà activament en l'organització de la vida cultural soviètica. El 1921 va residir de nou a Itàlia, fins el 1928, que s'establí definitivament a Rússia. De les seves obres destaquen també *La meva infantesa* (1913), *Caminant pel món* (1916), *Les meves universitats* (1922), de caràcter autobiogràfic, i *Contes d'Itàlia* (1911-1913), les novel·les *Els Artamònov* (1925) i *Vida de Klim Samgin* (1925-36) i diversos assaigs sobre política (se'n destaca el de Lenin, 1924). Gorki accentuà els aspectes místics de la revolució i el sentit heroic de la lluita social. El 1934 presidí el Primer Congrés d'Escriptors Soviètics, on es proclamà el realisme socialista.

Comprensió

- 1) Aquest és un text dur i trist, que cal llegir a poc a poc, amb solemnitat. Resumeix-lo breument.
- 2) Malgrat la terrible desgràcia que està sofrint, el nen pateix per una altra cosa. Quina és? A què creus que és degut, això?
- 3) En la línia de la pregunta anterior, digues per què no plora, el nen.
- 4) Si estem a Rússia i el vapor va per un riu... quin riu deu ser?
- 5) Què és, un mujik?

FRAGMENT 5

El douzain de l'Eugénie

En 1819, a primeres hores del vespre, a mitjans del mes de novembre, la gran Nanon va encendre el foc per primera vegada. La tardor havia estat bastant benigna. Aquell dia era un dia de festa ben conegut pels *cruchotins* i els *grassinistes*. Això vol dir que els sis antagonistes es preparaven a venir, armats de cap a peus, per trobar-se a la sala i excel·lir en proves d'amistat. Al matí, tot Saumur havia vist la senyora i la senyoreta Grandet, acompanyades de Nanon, anar a l'església parroquial per oir missa, i tothom recordava que aquell dia era el cap d'any de la senyoreta Eugénie. Així és que, després d'haver calculat l'hora en què la família de l'ex-boter podia acabar de sopar, Cruchot, mossèn Cruchot i el senyor Cruchot de Bonfons, s'afanyaren a arribar primer que els dels Grassins per felicitar la senyoreta Grandet. Tots tres portaven enormes poms de flors collides en els seus jardins esquifits. Les tiges de les flors que el president volia oferir anaven enginyosament lligades amb una cinta de setí blanc amb ratlles daurades. Al matí, el senyor Grandet, tal com tenia per costum el dia de cap d'any i el de sant d'Eugénie, havia anat a felicitar-la al llit i li posà a les mans, amb tota solemnitat, el present paternal, que consistia, des de feia tretze anys, en una peça d'or rara. La senyora Grandet regalava ordinàriament a la seva filla un vestit d'hivern o d'estiu, segons les circumstàncies. Les peces d'or que recollia el dia de cap d'any i pel sant del seu pare, li proporcionaven una renda de cent escuts aproximadament, i a Grandet li agradava veure com acumulava els interessos. D'aquesta manera no feia altra cosa que posar els diners d'una caixa a l'altra, i, al mateix temps, encarrilar l'avarícia de la seva pubilla, a qui de tant en tant demanava comptes del seu tresor, en altre temps fomentat pels presents dels Bertelière. El senyor Grandet deia a la seva filla:

-Això serà el teu *douzain* de noces.

El *douzain* és un antic costum encara vivíssim i religiosament conservat en algunes comarques del centre de França. A Berri, Anjou, quan una noia es casa, la seva família o la del marit ha de donar-li una bossa que conté, segons la posició social, dotze monedes o dotze dotzenes de monedes, o bé mil dues-centes (dotze vegades cent) monedes d'argent o d'or. La més pobra de les

camperoles no es voldria pas casar si no tingués el *douzain*, encara que sigui de monedes de coure. A Issoudun encara es parla d'un cert *douzain* ofrenat a una pubilla rica i que contenia cent quaranta-quatre monedes portugueses d'or. El papa Climent VII, oncle de Caterina de Mèdici, li regalà, en casar-la amb Enric II, una dotzena de medalles d'or antigues d'un extraordinari valor.

Mentre sopaven, el pare, satisfet de veure la seva Eugénie més bonica que mai amb el vestit nou, havia exclamat:

-Ja que és el cap d'any d'Eugénie, encenem la xemeneia! Això ens donarà sort.

-La senyoreta es casarà abans de l'any, és segur -digué la gran Nanon mentre treia de taula les sobralles de l'oca, el faisà dels boters.

-No veig pas cap bon partit a Saumur -respongué la senyora Grandet, que esguardava el seu marit amb posat temorenc, la qual cosa, a la seva edat, revelava la completa servitud conjugal que pesava damunt la pobra dona.

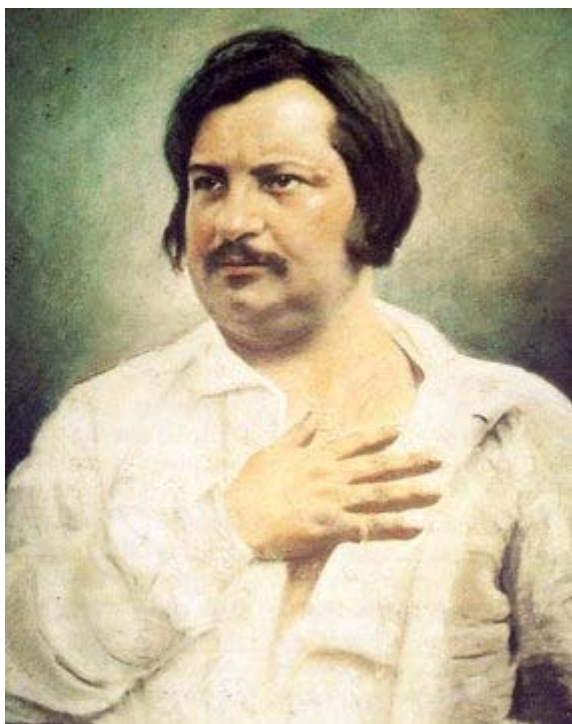
Grandet contemplà la seva filla i exclamà joiosament:

-Avui fa vint-i-tres anys, la nena. Cal que comencem a pensar en ella.

Eugénie i la seva mare canviaren silenciosament una mirada d'intel·ligència.

Honoré de Balzac, *Eugénie Grandet*. Edicions Proa. Biblioteca "A tot vent", 218. Barcelona, 1984. Traducció de J. Navarro i Costabella.

L'autor i la seva obra

Honoré de Balzac va néixer a Tours el 1799 i va morir a París el 1850. Va residir fins als vuit anys a Tours, després va estudiar en un internat de Vendôme, i el 1814 es traslladà a París amb tota la família. Després de fracassar en el seu intent d'escriure teatre, va publicar diverses novel·les, gairebé sempre seguint la moda de la novel·la negra d'origen anglès; d'aquesta època daten també les seves relacions amoroses amb una dama casada, que tenia vint-i-dos anys més que ell. El 1825 es llançà als negocis (impremta, edicions de clàssics), però al cap de poc temps va fer fallida i deixà 60 000 francs de deutes. Va començar a freqüentar els salons de l'alta societat i adoptà una posa de dandi malbaratador, alhora que abandonava el seu liberalisme i esdevenia legitimista, és a dir, monàrquic absolutista partidari de la branca dels Borbons destronada el 1830. En aquest canvi influïren les seves relacions amb la marquesa de Castries, però la ruptura amb ella no va tardar a produir-se, i aquest fet inspirà a Balzac la venjança de retratar-la a *La duquessa de Langeais* (1834); mentrestant, l'escriptor ja havia entrat en contacte epistolar amb la comtessa polonesa Éveline Hanska ("l'estrangera"), amb la qual mantingué una llarga i apassionada correspondència. D'aquests anys daten nombrosos contes i algunes narracions extenses de gran importància, com *Eugénie Grandet* (1833) . L'any 1834 va concebre la idea del que havia de ser *La Comèdia Humana*, un vast conjunt de

novel·les relacionades entre elles per la reaparició dels mateixos personatges; *El pare Goriot* (1835) és la primera obra en la qual va posar en pràctica aquest sistema. Als anys següents correspon el gruix de la seva millor producció: les tres parts de *Les il·lusions perdudes* (1837-43), sobre la tràgica experiència de la conquesta de París per un provincià ambiciós, Lucien de Rubempré, guiat pel geni malèfic de Vautrin; *César Birotteau* (1837), sobre la fallida d'un comerciant honrat; *La casa Nucingen* (1838), amb el tèrbol món de l'alta banca; *Un assumpte tenebrós* (1841), meditació politicosocial dins un esquema narratiu típicament policíac, etc., etc. Els darrers anys de vida, malalt (en bona part pels seus excessos de treball i pel costum d'estimular-se amb cafè) i perseguit pels seus creditors, només vivia amb l'obsessió de casar-se amb Madame Hanska, tot i contemplar un món que per a ell s'enfosquia progressivament. Pel març del 1850 es casà amb Madame Hanska a Polònia, i tornà a París, on va morir pocs mesos més tard. La seva obra novel·lística va aportar una penetrant descripció de la societat francesa sorgida de la revolució del 1789, les principals característiques de la qual (declivi de la noblesa, eufòria de la burgesia, omnipotència dels diners i ascensió social dels plebeus ambiciosos i sense escrúpols, en un clima de feroç individualisme) són els temes arquetípics de Balzac. El seu "realisme romàntic" va ser la base del corrent realista de la segona meitat del s. XIX; el seu intent de fer una història total de la societat va influir primer Zola, i després, Proust i Martin du Gard, entre d'altres.

Comprensió

- 1) A veure si ens aclarim: qui són els *cruchotins* i qui són els *grassinistes*?
- 2) Què vol dir "el cap d'any de la senyoreta Eugénie"?
- 3) Quin costum té, el Sr. Grandet -el pare d'Eugénie- pel cap d'any i el sant de la seva filla?
- 4) Què en fa, ella, del regal? Per què? De què li servirà, tot plegat?
- 5) Quants anys fa, l'Eugénie?

Eugénie amb un dels seus pretendents

Filmografia

The Conquering Power (Eugènia Grandet, 1921). Dirigida per Rex Ingram. Intèrprets: Rudolph Valentino, Alice Terry, Ralph Lewis, Carrie Daumery.

Eugénie Grandet (1946). Dirigida per Mario Soldati. Intèrprets: Alida Valli, Giorgio De Lullo, Gualterio Tumiati, Vittorio Blasi, Cesare Olivieri, Lina Gennari, Pina Gallini.

Eugénie Grandet (1993). Dirigida per Jean-Daniel Verhaeghe. Intèrprets: Jean Carmet, Alexandra London, Dominique Labourier, Claude Jade, Pierre Vernier.

FRAGMENT 6

La cruel revenja

En un instant va arribar a l'altre extrem del nínxol i, en trobar tallat el pas per la roca, restà estúpidament perplex. Al cap d'un moment ja el tenia encadenat al granit. A la superfície de la paret hi havia dues grapes de ferro, separades un parell de peus l'una de l'altra, en sentit horitzontal. D'una d'elles en penjava una curta cadena i, de l'altra, un cademat. Passant-li la cadena entorn de la cintura, en uns pocs segons el vaig tenir fermat. Ell estava massa esbalaït per resistir-se. Un cop treta la clau, vaig sortir del nínxol.

-Passa la mà per la paret -li vaig dir-; per força sentiràs el salnitre. No hi ha dubte que està molt humit. He d'implorar-te de nou que sortim d'aquí. No? Aleshores no tinc altre remei que deixar-te. Però abans he de dedicar-te totes les petites atencions que pugui.

-L'*amontillado*! -exclamà el meu amic, encara no refet del seu esbalaïment.

-És veritat -vaig fer-, l'*amontillado*.

Mentre ho deia, vaig començar a remoure la pila d'ossos a què m'he referit abans. Apartant-los cap a un costat, no vaig trigar gens a deixar al descobert una quantitat considerable de pedres i de morter per a la construcció d'edificis. Amb aquells materials i l'ajut de la paleta, vaig començar a tapiar vigorosament l'entrada del nínxol.

Amb prou feines acabava de posar la primera filera de pedres, quan vaig advertir que l'embriaguesa de Fortunato en bona mesura s'havia esvaït. El primer indici que en vaig tenir va ser un sord crit de protesta que venia del fons del nínxol. No era pas el crit d'un embriac. Després va regnar un silenci llarg i obstinat. Vaig posar la segona filera de pedres, i la tercera, i la quarta; i aleshores vaig sentir les furioses vibracions de la cadena. El soroll va durar uns quants minuts, durant els quals, per tal de delectar-me escoltant-los, vaig interrompre la feina i em vaig asseure sobre la pila d'ossos. Quan finalment s'apagà l'últim ressò, vaig tornar a empunyar la paleta i vaig acabar sense interrupció la cinquena, la sisena i la setena filera. La paret gairebé m'arribava al pit. Vaig tornar a descansar i, aixecant la torxa per damunt de l'alçada de la paret, vaig projectar uns dèbils raigs de llum sobre la figura de dins.

Un seguit de xiscles estridents i aguts esclataren de sobte de la gorja d'aquell cos encadenat, i va ser com si em tiressin violentament enrere. Durant un breu instant vaig titubejar, tremolant. Desembeinant l'espasa, vaig començar a clavar estocades cap a l'interior del nínxol; però un instant de reflexió em va tranquil·litzar. Vaig posar la mà sobre la sòlida paret de les catacumbes i em vaig sentir satisfet. Vaig tornar a atansar-me a la tàpia i vaig contestar als udols clamorosos del meu amic. Els repetia, els corejava, els superava en volum i en força. Ho vaig fer així, i el cridaner va emmudir.

Ara ja era mitjanit, i la meva feina arribava a la fi. Havia enllestit la filera vuitena, la novena i la desena. I havia acabat una part de l'onzena i última; només faltava col·locar-hi una sola pedra i fixar-la amb argamassa. Vaig lluitar amb el pes de la pedra; la vaig posar parcialment en la posició definitiva. Però, en aquell moment, dins el nínxol va ressonar una riallada greu que em va posar els pèls de punta. Fou seguida d'una veu trista, que em va costar d'identificar com la del noble Fortunato. La veu feia:

-Ha! ha! ha!..., he! he! he!..., una bona broma, com hi ha Déu..., una broma excel·lent! Com ens en riurem al *palazzo*..., he! he! he!..., davant una bona copa de vi..., he! he! he!

-L'*amontillado* -vaig dir.

-He! he! he!... he! he! he!... Sí, l'*amontillado*. Però no s'està fent tard? No ens deuen estar esperant al *palazzo* la senyora Fortunato i els altres? Valdrà més que marxem.

-Sí -vaig dir-, marxem.

-Per l'amor de Déu, Montresor!

-Sí -vaig fer-, per l'amor de Déu!

Edgar Allan Poe, *La bóta d'amontillado* dins *El gat negre i altres contes d'horror*. Aula Literària, 20. Editorial Vicens Vives, S.A. Barcelona, 2002. Traducció de Jordi Arbonès.

L'autor i la seva obra

Edgar Allan Poe va néixer a Boston el 1809, fill d'actors ambulants que tot just es guanyaven la vida. El seu pare, un pobre alcohòlic, va abandonar aviat la dona i els tres fills, i la seva mare va morir de tuberculosi quan Poe tenia dos anys. Cadascun dels tres germans va ser donat en adopció a una família diferent, i Poe va ser adoptat pels Allan, una família de Richmond (capital de l'estat de Virgínia, al sud dels Estats Units), de qui prendria el seu segon nom. Enfrontat quan arriba a l'adolescència amb el seu padrastre, Poe estudiarà a la universitat de Virgínia, però la falta de diners l'abocarà al joc (on contrau força deutes) i a la beguda. El seu padrastre es nega a pagar-li els deutes i el treu de la universitat; Poe torna llavors a Boston. Té divuit anys i s'allista a l'exèrcit; més tard, entrarà a l'acadèmia militar de West Point, d'on serà expulsat per manca de disciplina. Perseguit pels deutes, es refugia a Baltimore, a casa d'una tieta seva. Quan té vint-i-cinc anys, mor el seu pare adoptiu, qui no l'havia reconegut mai com a fill i qui no li deixa res en herència. Als vint-i-set es casa amb la seva cosina Virgínia, que encara no n'ha fet catorze.

Des de petit, Poe sent una gran afició per escriure, sobretot poesia, però també contes. Escriu per a diverses publicacions, però tot i que la gent el llegeix i aconsegueix anomenada, el seu sou sempre és molt minso. Els seus problemes econòmics i amb l'alcohol van augmentant. El seu caràcter, irònic i sarcàstic, farà que vagi perdent les amistats. La seva dona mor de

tuberculosi als vint-i-quatre anys en la més absoluta de les misèries, i Poe, que a causa de la pobresa extrema no ha pogut evitar la llarga agonia del seu amor, cau greument malalt. La tuberculosi s'ha endut totes les persones que estimava, ja que també la seva madrastra n'havia mort, i també el seu germà gran. Els dos últims anys de la seva vida Poe els passa entre Nova York, Boston, Filadèlfia i Providence. Incapaç de deixar la beguda, es mostra desorientat, atordit, i manifesta atacs de mania persecutòria. Continua, però, escrivint. Els últims dies de la seva vida són un misteri, fins que apareix inconscient en un carrer de Baltimore, un dia de tardor del 1849. Dut a l'hospital en estat d'embriaguesa, hi morirà quatre dies després. Tenia quaranta anys.

És curiós, això: en tota la seva vida, Poe no va arribar a guanyar més de tres-cents dòlars (és a dir, menys de tres-cents euros) per totes les seves publicacions; avui dia, un volum qualsevol d'una selecció dels seus textos publicats el 1843 es pagaria, pel cap baix, amb mig milió de dòlars.

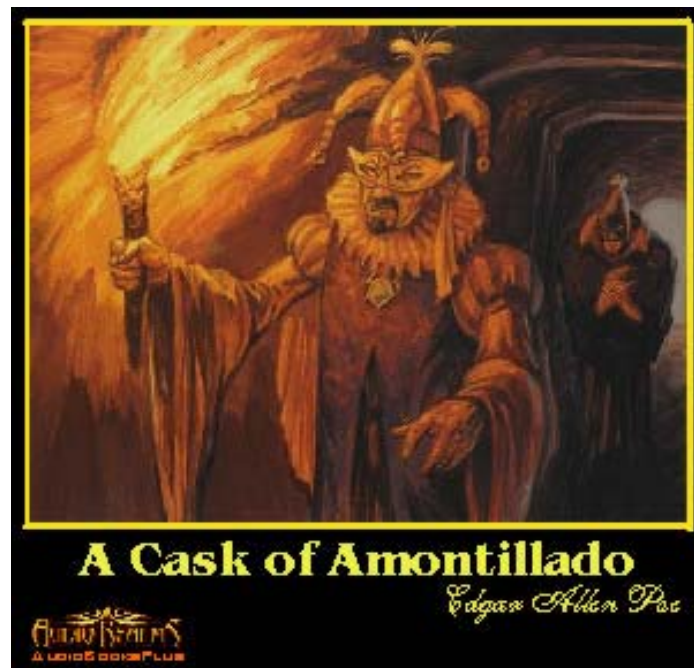
El diari *New York Tribune* va publicar un article arran de la seva mort. N'extrec un fragment: *"Edgar Poe ha mort. Va perdre la vida abans-d'ahir a Baltimore. A molts els sorprendrà aquesta notícia, però a pocs els entristirà. El poeta era conegut en tot el país, personalment o per la seva reputació; tenia públic a Anglaterra i a diversos països d'Europa; però pocs o cap amic"*.

La trista vida i mort de Poe va ser aprofitada pels seus enemics, ressentits amb ell, per crear una imatge de l'escriptor que, sembla ser, no es correspon amb la realitat. L'home pervertit, drogoaddicte i alcohòlic, envejós, pervers i depravat, que transcriu les al·lucinacions que té en els seus deliris no és, ni de bon tros, l'home real que va ser, perseguit per l'infortuni des que va néixer, però un home, tanmateix, brillant, enginyós, idealista, romàntic, capaç de fer estremir els lectors amb els seus relats, un home que va estimar i que va patir, impotent, pels seus; un home, en definitiva, a qui la vida no va fer més que posar entrebancs; un home que es mereixia molta més sort de la que va tenir...

Sigui com sigui, el Destí, implacable i cruel, de Poe no va poder impedir que l'escriptor ens llegués la seva obra.

Comprensió

- 1) Resumeix el text.
- 2) Com es diu, l'emparedador? I l'emparedat?
- 3) Què és, això de l'*amontillado*?
- 4) On creus que passa, l'acció?
- 5) Què pot haver fet, l'emparedat, per merèixer aquest càstig tan horrible?
Hi estàs d'acord? Per què?

Montresor guiant Fortunato a la seva tomba

Filmografia

- *Històries de terror* (1962). Vegeu informació a *El gat negre*.

FRAGMENT 7

La Pesta Vermella

La Mort Roja feia temps que devastava el país. Cap pesta no havia estat mai tan fatal ni tan espantosa. La sang era el seu avatar, i el seu segell, la vermellor horrorosa de la sang. Es produïen dolors punyents i sobtats esvaniments, i després profuses hemorràgies pels porus, i la mort. Les taques escarlata en tot el cos, i especialment a la cara de la víctima, eren l'estigma de la plaga que la privava de rebre ajut i compassió dels seus semblants. I la invasió, el progrés i la resolució de la malaltia s'allargaven tan sols mitja hora.

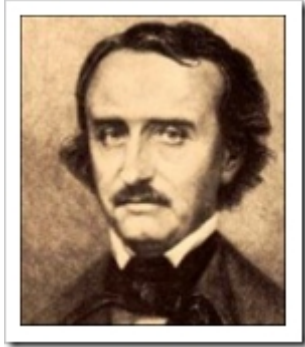
El príncep Prospero, però, era feliç, coratjós i sagaç. Quan els seus dominis quedaren mig despoblats, va convocar un miler d'amics sans i de cor alegre d'entre els cavallers i les dames de la cort, i amb tots ells es va retirar al recòndit refugi d'una de les seves abadies fortificades. Es tractava d'una estructura vasta i magnífica, creació que responia al gust excèntric però august del príncep. Una muralla forta i alta la rodejava. Aquella muralla tenia portes de ferro. Els cortesans, una vegada dins, portaren fornals i massissos malls i soldaren els forrellats. Havien resolt no deixar cap possibilitat d'entrar ni de sortir d'allà dins ningú que actués guiat per l'impuls sobtat de la desesperació o del deliri. L'abadia estava a bastament proveïda. Amb totes aquelles precaucions, els cortesans pretenien desafiar el contagi. El món extern ja tindria cura de si mateix. Mentrestant, resultava absurd afligir-se o pensar. El príncep s'havia proveït de tots els elements necessaris per al plaer. Hi havia bufons, hi havia improvisadors, hi havia ballarines de ballet, hi havia músics, hi havia Bellesa, hi havia vi. Tot això i la seguretat eren allà dins. A fora hi havia la Mort Roja.

Cap a la fi del cinquè o sisè mes de reclusió, i mentre la pesta rugia més que furiosament defora, el príncep Prospero va organitzar per als seus mil amics un ball de màscares d'una magnificència extraordinària.

Edgar Allan Poe, *La màscara de la Mort Roja* dins *El gat negre i altres contes d'horror*. Aula Literària, 20. Editorial Vicens Vives, S.A. Barcelona, 2002. Traducció de Jordi Arbonès.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *La bóta d'amontillado*.

Comprensió

- 1) Resumeix el plantejament d'aquest conte.
- 2) Quin altre llibre -un clàssic del s. XIV- et recorda aquest començament?
- 3) Per què creus que el conte es titula *La màscara de la Mort Roja*?
- 4) Fa bé, el príncep, tancant-se a l'abadia? Per què?
- 5) Què creus que s'aprèn, amb aquest conte?

Filmografia

► *La màscara de la Mort Roja* (1964). Dirigida per Roger Corman. Intèrprets: Vincent Price, Hazel Court, Jane Asher, David Weston.

La màscara de la Mort Roja. És per entretenir-s'hi.

FRAGMENT 8

La Casa Usher

Durant tot un dia de tardor, trist, fosc i silenciós, un dia amb un cel de núvols baixos i opressius, havia travessat, sol i a cavall, una extensió de terreny particularment llòbrega; i a la fi, quan ja s'acostaven les ombres del vespre, em vaig trobar a les envistes de la malenconiosa Casa Usher. No sé com va ser, però així que vaig donar el primer cop d'ull a l'edifici, una sensació d'insofrible tristesa em va inundar l'esperit. Dic que era insofrible perquè no l'alleujava cap dels sentiments mig agradables, per poètics, amb què l'esperit sol rebre les imatges naturals més severes de l'horror i la desolació. Vaig mirar l'escena que tenia al davant -la casa i els trets senzills del paisatge d'aquella propietat, les parets nues, les finestres com ulls buits, uns quants joncs ufanosos i diversos troncs blancs d'arbres pansits- amb una depressió absoluta de l'ànima, comparable només, com a sensació terrenal, a la que sent el fumador d'opi quan es desperta, quan torna amb amargor a la vida quotidiana, a la terrible caiguda del vel. Era una fredor, una sensació de defalliment, un malestar al cor, una irremeiable grisor mental que cap estímul de la imaginació no podia desviar cap a res sublim. Què era?, vaig pensar. Què era el que m'enervava tant mentre contemplava la Casa Usher?

Era un misteri del tot insoluble; i jo ni tan sols podia lluitar contra les sinistres fantasies que s'amuntegaven damunt meu mentre meditava. Em vaig veure obligat a arribar a la insatisfactòria conclusió que, sense cap mena de dubte, hi ha combinacions d'objectes naturals molt simples que tenen el poder d'afectar-nos fins a aquest extrem, i que l'anàlisi d'aquest poder es troba en consideracions que estan fora del nostre abast. Era possible, vaig reflexionar, que amb una petita diferència en la disposició dels elements de l'escena, o en els detalls del quadre, n'hi hagués prou per modificar, o fins i tot eliminar, aquest poder d'impressió dolorosa; i actuant d'acord amb aquesta idea, vaig dirigir el cavall cap a la vora escarpada d'un estany negre i brillant, que estenia el seu llustre encalmat al costat de la casa; però, amb una esgarripança fins i tot més intensa que la d'abans, vaig contemplar la imatge reflectida i invertida dels joncs grisos, i dels troncs espectrals, i de les finestres buides com ulls.

De totes maneres, aquella mansió malenconiosa era el lloc on havia planejat estar-me unes quantes setmanes. El propietari, Roderick Usher, havia estat un dels meus millors amics de l'adolescència, tot i que ja havien transcorregut molts anys de de la nostra última trobada. Feia poc que m'havia arribat una carta en una part allunyada del país -una carta seva-, la qual, pel seu to extremament apressant, no admetia altra resposta que la meva presència. La lletra evidenciava una agitació nerviosa. L'autor parlava d'una malaltia física greu, d'un desordre mental que l'oprimia i d'un desig sincer de veure'm -perquè jo era el seu millor amic i, de fet, l'únic amic personal que tenia- amb el propòsit d'aconseguir, gràcies al plaer de la meva companyia, alleujar el seu mal. Precisament la manera com havia expressat tot allò i, sobretot, el fet que aquella crida semblava feta de tot cor, va fer que no dubtés gens ni mica, i, en conseqüència, vaig acceptar el que jo encara considerava una invitació del tot singular.

Edgar Allan Poe, *La caiguda de la Casa Usher* dins *El gat negre i altres contes d'horror*. Aula Literària, 20. Editorial Vicens Vives, S.A. Barcelona, 2002. Traducció de Salvador Oliva i Albert Torrecasana.

L'autor i la seva obra

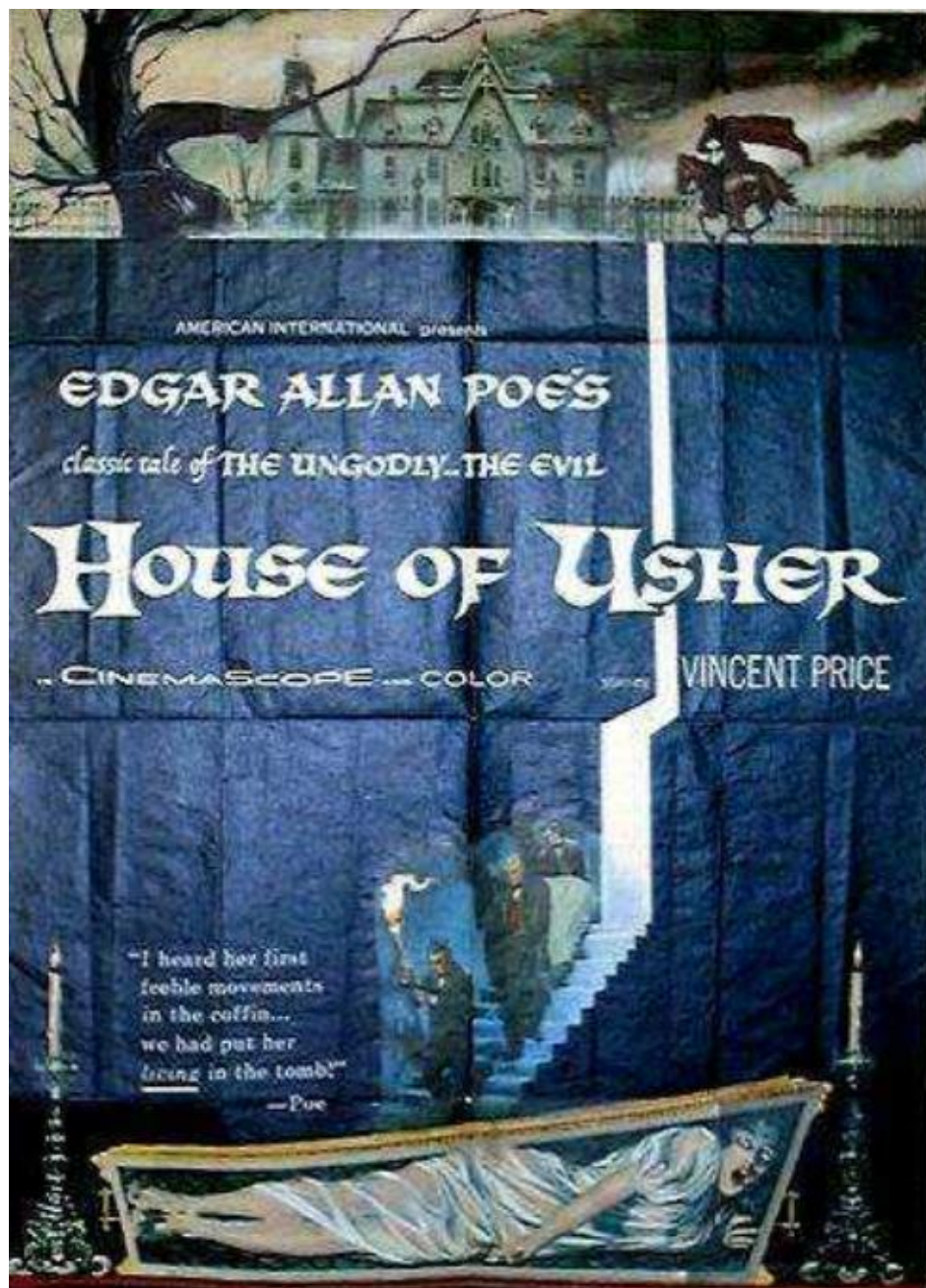
Vegeu aquest apartat a *La bóta d'amontillado*.

Comprensió

- 1) Aquest conte comença amb l'arribada del protagonista a una mansió.
Per què hi va?
- 2) Com es diu, el propietari de la casa?
- 3) Què li passa?
- 4) Com creu que pot millorar?
- 5) Com nota el protagonista que el seu amic no està bé?

Filmografia

► *La caiguda de la Casa Usher* (1960). Dirigida per Roger Corman. Intèrprets: Vincent Price, Mark Damon, Myrna Fahey.

FRAGMENT 9

Un huracà al mar

Una tarda, mentre estava recolzat en una barana del barco, vaig observar cap al nord-oest un núvol aïllat d'aspecte estrany. Era notable tant pel seu color com per ser el primer que vèiem des de la nostra partida de Bavària. El vaig sotjar contínuament, fit a fit, fins al crepuscle. Aleshores va començar a expandir-se ràpidament cap a l'est i l'oest tot planant en l'horitzó com una estreta faixa de vapor. Feia la impressió d'una allargada platja baixa. Ben aviat la meva atenció va ser atreta per la coloració vermellosa que presentava la lluna i per l'estranya aparença del mar. S'esdevenia en el mar una ràpida transformació: l'aigua semblava més transparent que d'habitud. Encara que m'era impossible distingir totalment el fons, vaig llançar la sonda i vaig descobrir que, sota nostre, hi havia quinze braçades. L'aire s'havia tornat intolerablement càlid i xafogós, i s'anava carregant d'exhalacions en espiral semblants a les que surten del ferro roent. A mesura que queia la nit va cessar la més lleugera brisa i hagués estat impossible concebre una calma més absoluta. La flama d'una espelma col·locada a la popa no oscil·lava gens ni mica, i un cabell sostingut entre dos dits hauria penjat sense que hagués estat possible d'advertir-ne la menor vibració. Però, tot i que derivàvem cap a la costa, com que el capità manifestava que no veia cap indicatiu de perill i va manar calar les veles i tirar l'àncora, no es va apostar cap vigia perquè estigués a l'aguait, sinó tot al contrari: la tripulació, formada principalment per malais, van jeure damunt la coberta a descansar. Quant a mi, vaig baixar a la cabina, apressat per un penós pressentiment de desgràcia. El carés del temps mudava i feia pressentir la imminència d'un huracà. Vaig transmetre els meus temors al capità, però no va parar cap esment a les meves paraules i em va deixar sense haver-se pres ni tan sols la molèstia de contestar-me. La meva inquietud, això no obstant, no em deixava dormir. Cap a mitjanit vaig pujar a coberta. Quan descansava el peu a l'últim replà de l'escala del pont em va sorprendre una forta remor semblant al zumzeig que podria fer una roda de molí girant ràpidament, i, abans de poder assegurar-me del seu significat, vaig sentir que el vaixell vibrava de dalt a baix. Un instant després un mar d'escuma ens queia de través i, passant sobre el pont, escombrava la coberta de proa a popa.

L'excessiva violència de la ràfega va significar en gran mesura la salvació del navili: totalment submergit al rabeig de l'ona, ja que tots els seus pals havien volat per la borda, va sorgir lentament a la superfície al cap d'un minut i, vacil·lant uns instants sota la terrible pressió de la tempesta, va acabar per redreçar-se.

Em seria impossible de dir per quin miracle em vaig salvar de la destrucció. Atordit pel xoc de l'aigua m'anava recobrant fins a trobar-me encaixat entre el codast i el governall. Vaig posar-me dret amb grans dificultats i, mirant entorn ple de vertigen, vaig pensar que havíem xocat contra els esculls, tan terrible i inimaginable era el remolineig que formaven les muntanyes d'aigua i escuma en les quals ens gronxàvem. Un moment després vaig sentir la veu d'un vell suec que s'havia embarcat amb nosaltres en el moment que el vaixell es feia a la mar. El vaig cridar amb totes les meves forces i es va apropar trontollant. No vam trigar gaire a descobrir que érem els únics supervivents de la catàstrofe. Totes les mercaderies estibades al pont havien estat arrasades per les ones juntament amb altres andròmines; el capità i els oficials segurament havien mort mentre dormien, ja que les cabines de la nau estaven completament inundades. Sense cap mena d'ajuda, poca cosa podíem fer, i ens vam sentir sobtadament paralyzats per la idea que no trigaríem a sotsobrar. Com es pot suposar, el cable de l'àncora s'havia trencat com un cordill al primer embat de l'huracà; si no hagués estat així, ens hauríem enfonsat en un girar d'ulls. Malgrat tot, corríem a gran velocitat, mentre les onades batien la coberta.

Edgar Allan Poe, *Manuscrit trobat dins una ampolla* dins *El gat negre i altres relats*. Lectures Moby Dick. La Gaya Ciència, S.A. Barcelona, 1984. Traducció de J.G., L.B. i J.C.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *La bóta d'amontillado*.

Vocabulari

- Codast: peça d'acer o de fusta amb la qual acaba la part de popa de la quilla i que s'allarga per l'obra morta.
- Governall: canya o timó d'una nau.

Comprensió

- 1) D'on havia salpat, el vaixell? On és, això?
- 2) La tripulació, que descansa a coberta, està formada principalment per malais. Què se'n fa, d'ells?
- 3) Com dedueix el protagonista que el capità i els oficials han mort ofegats?
- 4) El protagonista es queda sol? Per què?
- 5) A què es refereix, quan diu que no trigaran a sotsobrar?

FRAGMENT 10

Un home com els altres

Ivan Ilitx veia que es moria, i estava desesperat. En el fons de la seva ànima sabia molt bé que es moria; però no només no arribava a habituar-se a aquest pensament, sinó que ni tan sols el podia comprendre, era incapaç de comprendre'l. Aquell exemple de sil·logisme que havia après en el manual de lògica de Kieseweter: "Caius és un home, els homes són mortals; per tant, Caius és mortal", aquest raonament li semblava exacte si es tractava de Caius, però no de la seva pròpia persona. Caius era un home en general, i havia de morir. Però ell no era Caius, ell no era un home en general; estava a part, completament a part de la resta dels altres éssers: ell era Vània amb la mama i el papa, amb Mítia i Volòvia, amb la mainadera, amb el cotxer, després amb Katenka, amb totes les alegries, totes les penes, tots els entusiasmes de la infantesa, de l'adolescència, de la joventut. Coneixia Caius l'olor d'aquella pilota de cuir embullat que tant li agradava a Vània? Besava Caius la mà de la seva mare com Vània? Cruixia així per a Caius el vestit de seda de la mare de Vània? Era Caius qui havia protestat a l'escola a propòsit dels pastissos? Havia estimat com Vània? Podia presidir un tribunal com ell?

"Caius era, en efecte, mortal, i és just que morís. Però jo, Vània, Ivan Ilitx, amb tots els meus pensaments, amb tots els meus sentiments, és molt diferent. I és impossible que jo hagi de morir. Seria massa espantós."

Això era el que sentia.

"Si jo hagués de morir com Caius, ho sabria amb seguretat, m'ho diria la veu interior. Però no em diu mai res d'això. Jo i tots els meus amics comprendríem molt bé que som molt diferents de Caius. I vet aquí que ara... És impossible, i, tanmateix, és així. Com? Com ho puc comprendre?"

No ho podia comprendre i s'esforçava a foragitar ben lluny aquell pensament, com una cosa falsa, anormal, malaltissa, i a reemplaçar-lo per altres pensaments normals i sans. Però aquell pensament, o més ben dit, aquella realitat, tornava de nou i s'alçava al seu davant.

I per apartar-lo apel·lava a altres idees, amb l'esperança de trobar-hi un recolzament. Intentava recórrer a aquell estat d'esperit que en altres temps tapava als seus ulls el pensament de la mort. Però, cosa estranya, tot el que

antigament amagava i destruïa el sentiment de la mort, ara ja no tenia aquell poder. En els últims temps, Ivan Ilitx s'havia ocupat, sobretot, a tractar de restablir aquell estat d'esperit que li dissimulava la mort. De sobte deia: "Em lliuraré a la feina. Abans era la meua vida." I es dirigia al tribunal, llençant ben lluny els dubtes i les vacil·lacions. Enraonava amb els col·legues i s'asseia, recorrent la multitud amb una mirada pensativa i distreta, segons el seu antic costum, i es recolzava amb les mans afeblides en els braços d'una butaca de roure. Tot seguit, com d'ordinari, s'inclinava cap al seu assessor, hi intercanviava alguns comentaris en veu baixa, prenia el sumari; després, bruscament, aixecant els ulls i incorporant-se en el seient, pronunciava certs mots i la vista començava. Però de sobte el dolor en el costat, sense preocupar-se de la sessió en curs, començava la seva pròpia obra, sorda, obstinada. Ivan Ilitx s'esforçava a apartar el seu pensament d'allò, però el dolor venia i s'apoderava d'ell, dominant-lo.

Lleó Tolstoi, *La mort d'Ivan Ilitx*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta per Editorial Juventud, S.A. Col·lecció "Narrativa breve". Barcelona, 1995.

L'autor i la seva obra

Lleó Tolstoi (1828-1910) va ser un escriptor rus de família noble. Va començar estudis d'àrab i turc amb la idea de fer-se diplomàtic. Després va iniciar estudis jurídics. Va fer diverses activitats i es lliurà, a temporades, a una intensa vida social, fins que anà a viure durant dos anys amb un dels seus germans al Caucas. L'experiència del Caucas, on lluità contra els nadius, i la de la guerra de Crimea, on anà poc després, el van posar en contacte amb els soldats russos i amb la realitat de la guerra, que va reflectir a *Els cosacs* (1863). El 1855 va anar a Peterburg, on entrà en els cercles literaris. El primer viatge a Europa (1857), amb l'admiració pel progrés, d'una banda, i la decepció davant l'home europeu, de l'altra, va portar l'escriptor a plantejar-se greus problemes morals i filosòfics i a atacar la injustícia social. La dècada del 1860 representa el moment culminant del seu art, tot i que pensà deixar la literatura i es dedicà a l'educació dels fills i filles dels camperols. La pedagogia no va ser per a Tolstoi una activitat secundària, sinó una preocupació fonamental en la seva vida. Va fundar una escola a la seva propietat i d'altres arreu del districte, i va publicar diversos llibres per a l'ensenyament. Tolstoi va ser dels primers a reclamar el dret de l'educació per a tothom. Descontent de la pedagogia europea (que observà durant el seu segon

viatge a l'estranger, a mitjan 1860) i de la russa, va buscar un nou camí. Es basà, per primera vegada en la història de la pedagogia russa, en l'estudi del treball d'un gran nombre de mestres, en l'observació i en l'experimentació contínua. Defensà la idea que el millor mètode és aquell que desperta l'interès de l'alumne sense recórrer a la coacció, i que cal aconseguir una assimilació conscient, activa i creadora dels coneixements per part de l'infant. Una de les condicions indispensables per al treball pedagògic havia de ser l'amor del mestre pels infants. Ell mateix va ser el primer a donar-ne un exemple entusiasta. El treball amb els nens, les passejades que feia amb ells fora d'hores d'escola el van ajudar, d'altra banda, a resoldre problemes i dubtes relatius a la necessitat de l'art, a l'essència de la força de la paraula, a la necessitat d'explicar la història i la manera de parlar-ne i altres qüestions pedagògiques i artístiques. Es va casar el 1862 i cinc anys després començà la publicació de *Guerra i pau*. Segueix una nova etapa de dedicació als nens pagesos i una crisi espiritual, que es reflecteix parcialment a *Anna Karénina* (1874-77), admirable per l'anàlisi psicològica dels personatges. Des d'aleshores es va oposar obertament a les formes de vida de la seva classe social, atacà l'Església oficial i la burocràcia. Va intentar abandonar la literatura, que li semblava una activitat inútil, i es va dedicar al treball físic, es va fer vegetarià i es trobà cada vegada més en contradicció amb la vida de la seva família. Aquest nou tombant es reflecteix en les obres del darrer període de la seva vida, sobretot a *La mort d'Ivan Ilitx* (1886). La seva ideologia va trobar seguidors a tot el país i a Europa, i aquesta fama li va evitar la repressió contra la seva activitat social, cada vegada més gran. Els últims anys de la seva vida van estar marcats per dubtes i sofriments espirituals.

Comprensió

- 1) Quin és, el nom familiar d'Ivan Ilitx?
- 2) Per què no creu que ha de morir com qualsevol altra persona?
- 3) On es vol refugiar, per evitar la mort?
- 4) Li serveix? Per què?
- 5) El pot apartar del pensament? Per què?

FRAGMENT 11

Patinant sobre gel

Nicolau Txerbatzki, cosí de Kitty, amb el seu vestit de pantaló ajustat i jaqueta curta, i els patins posats, estava assegut en un banc. En veure Levine li cridà:

-Caram! Però si aquí tenim el primer patinador de Rússia! Quan has arribat? La pista està com mai!... Vinga, posa't els patins!

-No els he duts -respongué Levine, estranyant-se de parlar amb tanta desimboltura en presència d'ella i no perdent-la ni un instant de vista malgrat que no la mirava.

De sobte li semblà que el sol se'ls apropava: era ella que, no gaire segura sobre els patins, es dirigia cap a ell. Un nen vestit a la manera russa feia esforços inaudits per avançar-la; gesticulava amb els braços i es doblegava tant cap endavant, que gairebé tocava el gel amb les mans.

Ella no tenia encara seguretat; les seves mans, fora del maniguet que li penjava del coll en l'extrem d'un cordó, estaven disposades a agafar-se a qualsevol lloc.

Havia reconegut Levine, i el mirava i li somreia, a la vegada que se'n reia, de la seva pròpia por. Quan va ser a prop d'ells, féu un lleuger moviment amb el taló per prendre impuls i arribà fins al seu cosí, a qui agafà de la mà, mentre somreia alegrement a Levine, el qual la veié molt més bella del que s'havia imaginat.

Perquè Levine en tenia prou pensant en ella perquè la seva imatge aparegués vívidament en la seva imaginació, i, sobretot, aquell bonic cap ros que s'alçava amb gràciosa soltesa sobre les juvenils espatlles i el semblant del qual reflectia una puresa angelical i una candor infantil. Aquesta expressió infantil del seu rostre, unida a la delicada bellesa del seu cos, constituïa el seu major encant, i Levine ho reconeixia, però el que a ell més el captivava, el que sempre se li apareixia amb l'atractiu d'una cosa nova, eren els seus ulls, tranquils, sincers, dels quals es desprenia una llum de modèstia, i el seu somrís, aquell somrís que el transportava a un món meravellós on se sentia com un nen i on tot era dolç i humil.

-Fa gaire estona que sou aquí? -li preguntà ella estenent-li la mà-.

Gràcies -afegí quan ell s'afanyà a recollir i donar-li el minúscul mocador que li havia caigut del maniguet.

-Doncs... no en fa gaire..., ahir..., més ben dit, avui -respongué Levine, que, a causa de la seva torbació, tot just havia sentit la pregunta.

Després digué:

-Volia passar per casa vostra.

Però, en pensar en l'objecte d'aquesta visita, es torbà i canvià de tema.

-No sabia que sabéssiu patinar, i tan bé.

Ella el mirà amb fixesa, com si desitgés deduir el motiu del seu torbament.

-El vostre elogi és summament afalagador. Aquí encara diuen que sou el millor patinador de Rússia -digué Kitty mentre s'espolsava amb l'enguantada maneta les agulles de pi que li havien caigut sobre el maniguet.

-Fa temps, aquest esport era la meva passió. Aspirava a ser un patinador perfecte.

-Pel que veig, tot ho feu amb passió -manifestà ella, somrient-. M'agradaria molt veure-us patinar. Poseu-vos uns patins i fem una volta plegats.

"Patinar junts!... Serà possible?", pensava Levine mirant-la. I digué en veu alta:

-Me'ls posaré de seguida.

Es dirigí a la caseta dels patins de lloguer.

-Feia temps que no us vèiem per aquí, senyor -digué l'encarregat, mentre li posava un patí agafant-li la cama i fent-li girar el taló-. Des que vau deixar de venir, ja no es veuen en aquesta pista veritables mestres... Us està bé així? -preguntà mentre li posava la corretja.

-Sí, sí; però afanyeu-vos -respongué Levine reprimint amb prou feines el somriure de felicitat que il·luminava el seu rostre.

I pensava:

"Quina delícia! Això és viure!... Ella ha dit que patinarem junts..., junts!... Li ho dic ara...? Em fa por, perquè ara sóc feliç..., feliç amb la meva esperança... Però si li ho dic i... Tanmateix, cal que ho faci... Vinga, prou de dubtes!"

Es posà dempeus, es tragué l'abric i, prenent impuls en el gel, ja en mal

estat, que envoltava la caseta, avançà sense cap esforç, ara augmentant, després disminuint la velocitat i corregint contínuament l'estil. S'apropà a ella amb timidesa, però el seu somris el tranquil·litzà.

Ella li estengué la mà i partiren junts, augmentant progressivament la rapidesa del lliscament. I quan més gran era la velocitat, amb més força ella li agafava la mà.

-Amb vós n'hauria après abans; no sé per què, però m'inspireu confiança.

-Jo també em sento més segur quan us recolzeu en mi.

De seguida s'espantà del que acabava de dir i es posà vermell. Quant a ella, a penes hagué pronunciat ell aquests mots, la seva expressió amable desaparegué com desapareix el sol quan s'amaga darrere un núvol. Levine advertí a l'instant aquest canvi i comprengué que es devia a l'esforç mental que estava fent Kitty, en el blanc front de la qual aparegué una arruga.

-Esteu disgustada? -preguntà ràpidament Levine-. Encara que no sé si tinc dret a fer-vos aquesta pregunta.

-No estic disgustada. Per què ho hauria d'estar? -respongué Kitty fredament.

Lleó Tolstoi, *Anna Karénina*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta per Editorial Juventud, S.A. Col·lecció "Libros de bolsillo Z", 51-52. Barcelona, 1994.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *La mort d'Ivan Ilitx*.

Comprensió

- 1) Com es diu, el noi?
- 2) I la noia que no sap patinar gaire? Quin és, el seu nom sencer?
- 3) Creus que el noi n'està enamorat? Per què?
- 4) Què li cau, a ella, del maniguet?
- 5) Per què la noia canvia l'expressió quan ell li diu que també se sent més segur quan ella s'hi recolza?

Filmografia

- *Anna Karénina* (1927). Dirigida per Edmund Goulding. Intèrprets: Greta Garbo, John Gilbert, George Fawcett, Emily Fitzroy, Brandon Hurst. Títol original en anglès: *Love*.
- *Anna Karénina* (1935). Dirigida per Clarence Brown. Intèrprets: Greta Garbo, Fredric March, Freddie Bartholomew, Maureen O'Sullivan, Basil Rathbone.
- *Anna Karénina* (1948). Dirigida per Julien Duvivier. Intèrprets: Vivien Leigh, Ralph Richardson, Kieron Moore, Hugh Dempster, Mary Kerridge.
- *Anna Karénina* (1997). Dirigida per Bernard Rose. Intèrprets: Sophie Marceau, Sean Bean, Alfred Molina, James Fox, Fiona Shaw, Jennifer Hall, Danny Huston.

FRAGMENT 12

L'amant nocturn

La nit era molt negra. Cap a la una de la matinada, Julien, carregat amb l'escala, entrà a Verrières. Baixà tan aviat com pogué al llit del torrent que travessa els magnífics jardins del senyor de Rênal a una fondària de deu peus i contingut entre dos murs. Julien pujà fàcilment amb l'escala. "Quina rebuda em faran els gossos de guarda? -pensava-. Tota la qüestió és aquesta." Els gossos bordaren i se li acostaren corrent; però ell xiulà baixet, i es posaren a acariciar-lo.

Pujant aleshores de terrassa en terrassa, per bé que totes les reixes fossin tancades, li fou fàcil d'arribar fins a sota la finestra del dormitori de la senyora de Rênal, que, de cantó del jardí, només és alt vuit o deu peus sobre terra.

A la persiana hi havia una petita obertura en forma de cor, que Julien coneixia prou bé. Amb gran pesar seu, aquesta petita obertura no era il·luminada per la llum interior d'una llantieta.

"Gran Déu! -es digué-; aquesta nit, la senyora de Rênal no dorm aquí! On deu dormir? La família és a Verrières: he trobat els gossos pel jardí; però en aquesta cambra a les fosques em puc topar amb el senyor de Rênal mateix o amb un foraster, i llavors quin escàndol!"

La prudència li aconsellava de retirar-se; però aquest partit féu horror a Julien. "Si és un foraster, fugiré a corre-cuita, abandonant la meva escala; però, si és ella, quina rebuda m'espera? S'ha lliurat al penediment i a la més alta pietat, no en puc dubtar; però, en fi, encara es recorda de mi, ja que acaba d'escriure'm." Aquesta raó el decidí.

Amb el cor tremolant, però tanmateix decidit a morir o a veure-la, llançà pedretes contra la persiana; cap resposta. Repenjà l'escala al costat de la finestra i tustà la persiana, primer fluix, després més fort. "Per fosc que sigui, em poden engegar un tret", pensà Julien. Aquesta idea reduí l'esbojarrada empresa en una qüestió de bravura.

"Aquesta nit no hi ha ningú en aquesta cambra -pensà-, o, sigui la que sigui la persona que hi dorm, ara està desperta. Doncs, res d'anar amb compte amb ella; només haig de procurar que no em sentin les persones que dormen a

les altres cambres.”

Baixà, posà l'escala contra una de les persianes, tornà a pujar, i passant la mà per l'obertura en forma de cor, tingué la sort de trobar de seguida el filferro lligat al baldó que tancava la persiana. Estirà aquest filferro; amb una alegria inexpressable sentí que res no retenia aquesta persiana i que cedia al seu esforç. “Cal obrir-la de mica en mica i fer reconèixer la meua veu.” L'obrí prou per a passar-hi el cap i repetint en veu baixa: “És un amic.”

S'assegurà, parant l'orella, que res no torbava el silenci profund de la cambra. Però, decididament, no hi havia res de llàntia, ni mig apagada, a la xemeneia; era molt mal senyal. “Compte amb l'escopeta!” Reflexionà una mica; després, amb el dit, gosà tustar el vidre; cap resposta; tustà més fort. “Baldament hagi de trencar el vidre, és cosa d'acabar.” Quan ja trucava molt fort, cregué entreveure, enmig de l'extrema fosquedat, com una ombra blanca que travessava la cambra. A l'últim, no hi hagué cap mena de dubte, veié una ombra que semblava acostar-se amb una extrema lentitud. Tot de cop veié una galta que es recolzava al vidre contra el qual tenia el seu ull.

S'extremí i s'allunyà una mica. Però la nit era talment negra que, a aquella distància i tot, no pogué distingir si era la senyora de Rênal. Temé un primer crit d'alarma; sentia, feia un moment, els gossos que rondaven i mig grunyien al peu de l'escala. “Sóc jo -repetia bastant alt-, un amic.” Cap resposta; el fantasma blanc havia desaparegut. “Digneu-vos obrir-me, us haig de parlar, sóc massa desgraciat!”, i picava a punt de trencar el vidre.

Un sorollet sec es féu sentir; la falleba de la finestreta cedia; empenyé el bastidor i saltà lleugerament dins la cambra.

El fantasma blanc s'allunyava; ell li agafà els braços; era una dona. Totes les seves idees de coratge s'esvaïren. “Si és ella, què dirà?” Què fou d'ell, quan un petit crit li féu conèixer que era la senyora de Rênal?

L'estrenyé entre els seus braços; ella tremolava, i a penes tenia força per rebutjar-lo.

-Desgraciat! Què esteu fent?

La seva veu convulsiva a penes podia articular aquestes paraules. Julien hi veié la indignació més veritable.

-Us vinc a veure després de catorze mesos d'una cruel separació.

-Sortiu, aneu-vos-en ara mateix. Ah!, mossèn Chélan, per què m'heu

privat d'escriure-li? Hauria previngut aquest horror. -El rebutjà amb una força visiblement extraordinària. -Em penedeixo del meu crim; el cel s'ha dignat il·luminar-me -repetia amb veu entretallada- Sortiu! Fugiu!

-Després de catorze mesos de dissort, no me n'aniré pas sense haver-vos parlat. Vull saber tot el que heu fet. Ah!, us he estimat prou per merèixer aquesta confiança... ho vull saber tot.

Aquest to d'autoritat tenia imperi sobre el cor de la senyora de Rênal, a despit d'ella mateixa.

Julien, que l'estrenyia amb passió i resistia als seus esforços per desprendre's, cessà d'estrènyer-la entre els seus braços. Aquest moviment tranquil·litzà una mica la senyora de Rênal.

-Vaig a treure l'escala -digué-, perquè no us comprometi si algú del servei, despertat pel soroll, fa una ronda.

-Ah no, sortiu, sortiu! -li digué ella amb una veritable còlera-. Què se me'n dona, de la gent? És Déu qui veu l'espantosa escena que esteu fent i qui em castigarà. Abuseu covardament dels sentiments que he tingut per vós, però que ja no tinc. Ho sentiu, senyor Julien?

Ell treia l'escala molt a poc a poc, per tal de no fer soroll.

-El teu marit és a la ciutat? -li digué ell no pas per desafiar-la, sinó endut per l'antic costum.

-No em parreu així, si us plau, si no, cridaré el meu marit. Ja sóc massa culpable per no haver-vos expulsat, passés el que pogués passar. Tinc llàstima de vós -li digué ella, mirant de ferir el seu orgull, que coneixia com era d'irritable.

Aquest refús de tuteig, aquesta manera brusca de trencar un lligam tan tendre, i amb el qual encara comptava, portaren fins al deliri el transport d'amor de Julien.

-Què!, és possible que ja no m'estimeu? -li digué ell amb un d'aquells accents del cor tan difícils d'escoltar amb sang freda.

Ella no respongué res; quant a ell, plorava amargament. Realment, ja no tenia gens de força per parlar.

-Així, l'únic ésser que m'hagi estimat mai m'ha oblidat completament? Val la pena de viure, d'ara endavant?

Tot el seu valor l'havia abandonat d'ençà que ja no havia de témer el

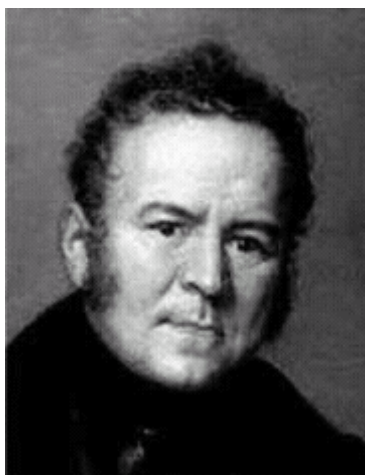
perill de trobar un home; tot havia desaparegut del seu cor, llevat de l'amor.

Plorà llarga estona en silenci; ella sentia el soroll dels seus sanglots. Julien li agafà la mà, ella volgué enretirar-la i tanmateix, després d'alguns moviments quasi convulsius, la hi deixà. La fosquedat era extrema; es trobaven tots dos asseguts sobre el llit de la senyora de Rênal.

“Quina diferència de catorze mesos endarrera! -pensà Julien, i les seves llàgrimes redoblaren-. Així l'absència destrueix tots els sentiments de l'home! Val més que me'n vagi.”

Stendhal, *El roig i el negre*. Enciclopèdia Catalana, S.A. – Proa. Biblioteca *A tot vent*, 215. Barcelona, 1993. Traducció de Just Cabot.

L'autor i la seva obra

Stendhal va néixer a Grenoble el 1783 i va morir a París el 1842. El seu nom de debò era Henri Beyle. Fill d'un advocat, el qual odiava, i orfe de mare als set anys, va viure una crispada infantesa i adolescència a Grenoble, i als setze anys es traslladà a París, on ingressà a l'Escola Politècnica. Treballà en el ministeri de la guerra, i amb l'exèrcit napoleònic conegué Itàlia, Alemanya i Moscou, portant una vida de dandi luxós i galant. A la caiguda de l'Imperi s'exilià voluntàriament a Milà, viatjà i publicà les seves primeres obres, escassament originals, sobre pintura i música. El 1817 va adoptar el pseudònim de Stendhal, tret del topònim alemany Stendal (Magdeburg), com a desafiament a la censura austríaca, que el fustigava per la seva ideologia liberal. Va tornar a França on, entre innumbrables aventures amoroses, va escriure alguns llibres, fins que publica una de les seves obres principals, *El roig i el negre* (1830). Aquesta novel·la narra els esforços d'un jove per aconseguir un lloc en la societat i representa un bon retrat de la societat francesa de la Restauració així com una anàlisi profunda del caràcter del protagonista. La seva altra gran novel·la és *La Cartoixa de Parma* (1839). Va morir d'un atac d'apoplexia. Una vida grisa i plena de frustracions i un continu afany de fugir d'ell mateix a la recerca de somnis formen una personalitat complexa i turmentada, feta de narcisisme i lucidesa, que constitueixen un dels seus màxims atractius. Com a escriptor, ignorat en el seu temps, és un dels grans analistes de la novel·la moderna, romàntic per la passió, molt clàssic pel rigor formal, fidel a la seva fórmula, tan moderna, segons la qual no descriu les coses en elles mateixes, sinó solament els efectes que aquestes li produeixen.

Comprensió

- 1) La trama d'*El roig i el negre* es basa en la crònica judicial d'un cas real: un jove de vint anys -Julien Sorel- és guillotinat per haver atemptat contra la vida de la seva antiga amant. Amb el fragment que has llegit, podem dir que comença la trama pròpiament dita d'aquesta novel·la. El protagonista porta una escala per entrar en un jardí i després pujar fins a l'habitació de la seva ex amant, una dona casada. Què fan, els gossos, quan entra al jardí? Per què?
- 2) Quines són les primeres paraules que ella li adreça?
- 3) Què li contesta, ell?
- 4) Quina és la reacció de Julien quan entén que ella ja no l'estima?
- 5) Què en penses, de Julien?

Filmografia

El roig i el negre (1954). Dirigida per Claude Autant-Lara. Intèrprets: Gérard Philipe, Danielle Darrieux, Antonella Lualdi, Jean Martinelli.

El roig i el negre (1997). Dirigida per Jean-Daniel Verhaeghe. Intèrprets: Carole Bouquet, Kim Rossi Stuart, Claude Rich, Bernard Verley, Maurice Garrel, Claudine Auger. Pel·lícula rodada per a la televisió.

FRAGMENT 13

Després del crim

Raskolnikov va romandre força estona estirat al divan. A estones li semblava sortir d'aquell semisomni, i aleshores s'adonava que la nit estava bastant avançada; però no se li acudia la idea de llevar-se. A la fi es va adonar que ja clarejava.

Ajagut d'esquena en el divan, encara no s'havia tret de sobre aquella mena de letargia. Uns crits terribles i desesperats que pujaven del carrer van arribar fins a les seves oïdes; eren els mateixos que se sentien cada nit cap a les dues a sota de la seva finestra. Aquell soroll el despertà.

"Ah, deuen ser els borratxos que surten de les tavernes! -pensà-. Ja són les dues."

l experimentà un brusc sobresalt, com si algú l'arrenqués del divan.

"Com! Ja són les dues!"

S'assegué en el divan i immediatament començà a recordar-ho tot.

Al principi va creure que es tornaria boig. Va experimentar una terrible sensació de fred, però aquell fred no era altra cosa que l'efecte de la febre que el va envair durant el somni. Tremolava de tal manera que li petaven les dents. Va obrir la porta i va escoltar: tot dormia a la casa. Va recórrer la seva persona i tota l'habitació amb una mirada detinguda. Com se li havia oblidat de passar la balda a la porta de la seva cambra? Com se li havia ocorregut estirar-se en el divan no només sense despullar-se, sinó fins i tot sense treure's el barret? Aquest havia rodolat pel pis i era a terra, al costat del coixí.

"Què pensaria qualsevol que entrés aquí? Diria que estic borratxo, però..."

Va córrer a la finestra. Hi havia prou claror i el jove es va examinar de cap a peus per veure si tenia alguna taca de sang. Però no era possible confiar-se amb una inspecció feta d'aquella manera: sense deixar de tremolar es va despullar i va repassar de nou la seva roba, mirant-la amb molta cura, i, previngut fins a l'excés, realitzà aquell examen tres vegades consecutives. No va descobrir res de particular, tret de algunes gotes de sang coagulada a la part baixa del pantaló, la vora del qual estava esfilagarsada. Agafà unes tisores grans i retallà aquell serrell. De sobte recordà que la bossa i els objectes que

havia agafat del cofre de la vella eren a les seves butxaques. Ni tan sols havia pensat a treure-se'ls de sobre i amagar-los en algun lloc! Tampoc no hi havia pensat abans, quan repassava la seva roba! Seria possible?

Es va buidar les butxaques en un tancar i obrir d'ulls, i va deixar el que contenien damunt la taula. En acabat, després de capgirar les butxaques per convence's que no hi quedava res, va dur tot el que havia tret a un racó de la cambra on el paper destrossat estava desenganxat de la paret, i allà, a sota del paper, hi amagà les joies i la bossa.

“Ja està! No es veu ni es nota!”, pensà amb alegria, incorporant-se i mirant embadocat el racó on el paper destrossat es movia més que abans.

De sobte, el terror va sacsejar els seus membres.

-Déu meu! -murmurà amb desesperació-. Què he fet? És segur que allò està ben amagat? És així com cal amagar una cosa?

A dir veritat, aquell no era el botí que esperava, perquè només pensava agafar els diners de la vella; per això l'agafava desprevingut la necessitat d'amagar aquelles joies.

“Però ara... tinc motius per alegrar-me del que he fet? -pensava-. Veritablement, m'estic tornant boig!”

Fiódor Dostoievski. *Crim i càstig*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta per EDAF, Ediciones-Distribuciones, S. A. Col·lecció “Biblioteca edaf de bolsillo”, 13. Madrid, 1977.

L'autor i la seva obra

Fiodor Dostoievski va néixer a Moscou el 1821 i va morir a Peterburg el 1881. El seu pare era un home cruel i tirànic, i el va obligar a estudiar la carrera d'enginyer militar, malgrat la vocació literària que tenia des de l'adolescència. Destinat al departament d'enginyers de la capital, es retirà al cap d'un any per dedicar-se a la literatura. Va traduir *Eugènia Grandet* i va escriure la seva primera novel·la, *Pobra gent* (1845), que el situà d'un sol cop entre els millors escriptors russos del seu temps. Dostoievski presentava, amb una força i una penetració extraordinàries, la tragèdia social dels dissortats de les ciutats russes. El seu realisme es caracteritza per la profunditat de l'anàlisi psicològica, filosòfica i social. Atret per les teories dels socialistes utòpics francesos, entrà en relació amb un cercle revolucionari. Per l'abril del 1849 va ser detingut; passà nou mesos a la fortalesa de Pere i Pau, i va ser condemnat a mort, amb uns altres vint acusats. Quan el piquet d'execució estava a punt d'afusellar-los, arribà l'indult. El simulacre d'afusellament deixà un solc molt pregon en la seva ànima, i en diferents llocs de les seves obres evoca l'estat d'esperit de l'home que espera ser executat a qualsevol hora. Li va ser commutada la pena de mort per quatre anys de presidi a Omsk, seguits del servei com a soldat ras a prop de la frontera xinesa. Els quatre anys de presidi (1850-54), sense possibilitats d'escriure ni de llegir cap més llibre que la Bíblia, no van matar la seva vocació. No va escriure novel·les, però les meditava. D'aquells anys de reclusió i de treballs forçats —que van agreujar l'epilèpsia que sofria— en va treure personatges i idees per a les seves obres. Per fi, a mitjans de desembre del 1859 va poder residir a Peterburg. Amb el seu germà Mikhail va fundar una revista des de la qual feia propaganda de les seves noves idees: la intel·lectualitat s'havia d'acostar al poble, i el poble rus i

l'Església Ortodoxa havien de conservar l'esperit del cristianisme (traït a l'occident d'Europa), fet que permetria a Rússia de superar el feudalisme i d'evitar el capitalisme. El 1864 van morir la seva dona -amb qui s'havia casat pocs anys abans- i el seu germà. L'any següent, la revista s'enfonsà. Esperonat per les necessitats materials, començà una de les seves grans novel·les, *Crim i càstig* (1866), però havia de lliurar-ne una altra en una data fixa o hauria perdut els drets d'autor de les seves pròpies obres durant nou anys. Aleshores dictà en vint-i-sis dies *El jugador* (1866) a una taquígrafa i admiradora seva de vint anys amb qui es casà. Assetjat pels creditors, el matrimoni se n'anà a l'estranger i van fer llargues estades a Ginebra, a Florència i sobretot a Dresden. Aquests anys van ser penosos, però també d'activitat intensa: va escriure, entre d'altres, *L'idiota* (1868) i *Els germans Karamàzov* (1878-80), la seva obra cabdal. Dostojevskij, que havia patit molt (i deia que per ser poeta — escriptor— cal patir molt), va ser un gran coneixedor de l'ànima humana i dels impulsos contradictoris que sorgeixen de l'inconscient. També va comprendre, amb lucidesa genial, les contradiccions de la societat capitalista. Per a ell no hi havia imaginació més rica que la mateixa vida, a la qual l'artista sempre ha de ser fidel. La seva obra, tot i que escrita al s. XIX, reflecteix l'home i la societat d'avui.

Comprensió

- 1) Com dedueix Raskolnikov, el protagonista, que són les dues de la matinada?
- 2) Per què té sensació de fred?
- 3) Què descobreix, en revisar la seva roba?
- 4) On amaga les joies i la bossa?
- 5) Se'n penedeix, Raskolnikov, del seu crim? Per què?

Filmografia

- ▶ *Crim i càstig* (1935). Dirigida per Joseph von Stenberg. Intèrprets: Peter Lorre, Edward Arnold, Marian Marsh, Tala Birell, Robert Allen, Elisabeth Risdon.
- ▶ *Crim i càstig* (1935). Dirigida per Pierre Chenal. Intèrprets: Pierre Blanchard, Marcelle Geniat, Harry Baur, Madeleine Ozeray.
- ▶ *Crim i càstig* (1958). Dirigida per Gregory Lampin. Intèrprets: Jean Gabin, Marina Vlady, Ulla Jacobsson, Bernard Blier, Robert Hossein.
- ▶ *Crim i càstig* (1998). Dirigida per Joseph Sargent. Intèrprets: Patrick Dempsey, Ben Kingsley, Julie Delpy. Pel·lícula rodada per a la televisió.
- ▶ *Crim i càstig* (2002). Dirigida per Menahem Golan. Intèrprets: Crispin Glover, Vanessa Redgrave, John Hurt, Margot Kidder, John Neville, Sophie Ward.
- ▶ *Crim i càstig* (2002). Dirigida per Julian Jarrold. Intèrprets: Kate Ashfield, John Simm, Nigel Terry, Katrin Cartlidge, Alice Connor, David Haig. Pel·lícula rodada per a la televisió.

FRAGMENT 14

Dos crims monstruosos

Fullejàvem una edició de la tarda de la *Gazette des Tribunaux*, quan ens va cridar l'atenció el següent titular:

EXTRAORDINARIS CRIMS

“Aquesta matinada, al voltant de les tres, els habitants del *quartier* Saint-Roch van ser despertats per una sèrie d'espantosos crits que semblaven procedir del quart pis d'una casa de la *rue* Morgue, ocupada, segons sembla, per una tal *madame* L'Espanaye i la seva filla *mademoiselle* Camille L'Espanaye. Després d'emprar un cert temps en infructuosos esforços per poder entrar bonament a la casa, es va forçar la porta d'entrada amb una palanca de ferro, i van entrar vuit o deu veïns acompanyats de dos gendarmes. En aquell instant van cessar els crits; però tan bon punt aquestes persones van arribar afanyant-se al primer replà de l'escala, es van distingir dues o més veus aspres que semblaven discutir violentament i procedir de la part alta de la casa. Quan la gent va arribar al segon replà, cessà també aquella remor i tot romangué en absolut silenci. Els veïns van recórrer precipitadament totes les habitacions. En arribar, per últim, a una gran sala situada a la part posterior del quart pis, la porta de la qual va haver de ser forçada per estar tancada interiorment amb clau, s'oferí als circumstants un espectacle que els va fer estremir, no només d'horror, sinó també d'astorament.

“L'habitació es trobava violentament desordenada, amb els mobles trencats i escampats pertot arreu. D'un llit, només en quedava l'armadura, les parts de la qual havien estat arrencades i tirades per terra. Sobre una cadira es trobà una navalla de barber tacada de sang. A la xemeneia hi havia dos o tres llargs i abundants flocs de cabell blanc xops de sang i que semblaven haver estat arrencats de soca-rel. A terra hi havia quatre napoleons, una arracada adornada amb un topazi, tres culleres de plata grosses, tres culleretes de *metal d'Alger* i dos sacs que contenien, aproximadament, quatre mil francs en or. En un racó es van trobar els calaixos d'un *bureau*, segons semblava, saquejats, tot i que encara hi quedaven coses. Es va trobar també un cofret de ferro sota el llit, no sota la seva armadura. Estava obert i el pany encara tenia la clau. No s'hi van trobar més que unes quantes cartes velles i altres papers sense

importància.

“No es va trobar cap rastre de *madame* L’Espanaye; però com que es va notar una quantitat anormal de sutge a la llar, es va efectuar un reconeixement de la xemeneia, i -horroritza dir-ho- se’n va extreure el cos de la seva filla, que hi havia estat col·locat cap per avall i que havia estat introduït per l’estreta obertura cap a una altura considerable. El cos encara estava calent. En examinar-lo, s’hi van comprovar nombroses excoriacions, ocasionades, sens dubte, per la violència amb què el cos havia estat ficat allí dins i per l’esforç que es va haver de fer per treure-l’en. Al rostre, hi tenia greus esgarrapades, i a la gola, macadures moradenques i profundes marques produïdes per les ungles, com si la mort s’hagués produït per estrangulació.

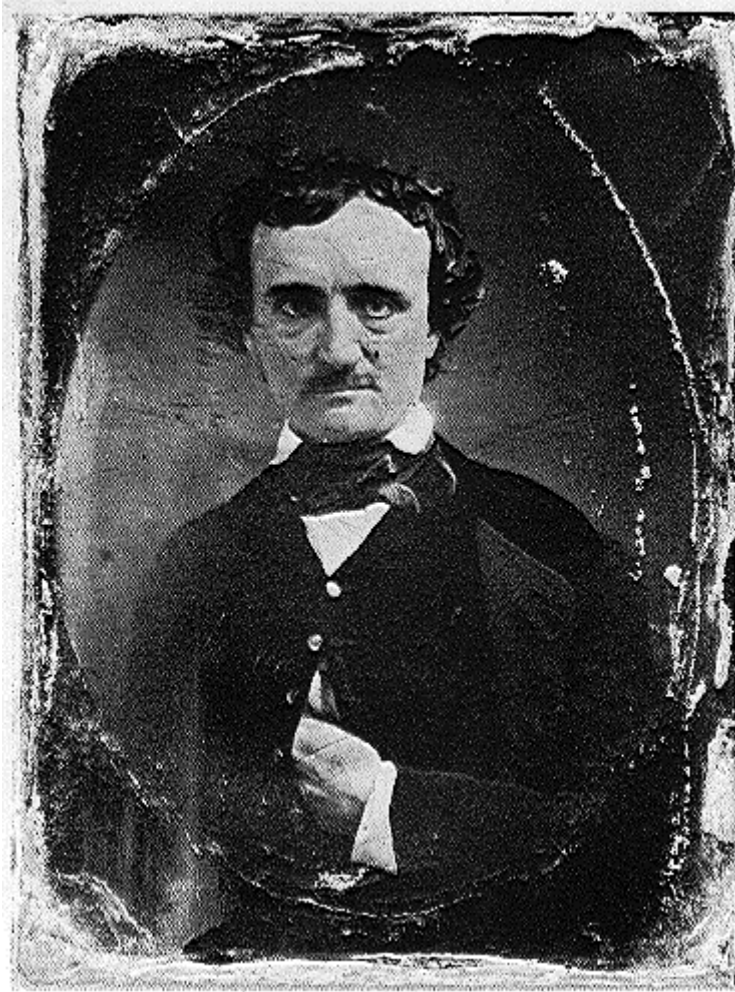
“Després d’un minuciós examen efectuat en totes les habitacions, sense que s’aconseguís cap descobriment nou, els presents es van dirigir a un petit pati pavimentat, situat a la part posterior de l’edifici, on van trobar el cadàver de la senyora gran, amb el coll tallat de tal manera que el cap es va separar del tronc quan van aixecar el cos. Tant aquest com el cap estaven tan horriblement mutilats que tot just conservaven l’aparença humana.

“Que sapiguem, no s’ha obtingut fins ara cap indicati que permeti aclarir aquest horrible misteri.”

Edgar Allan Poe. *Els crims del carrer Morgue*. El fragment reproduït és una traducció lliure del conte del mateix títol que apareix dins d’*E. Allan Poe. Narraciones completas*. Aguilar, S.A. de Ediciones. Madrid, 1970.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *La bóta d'amontillado*.

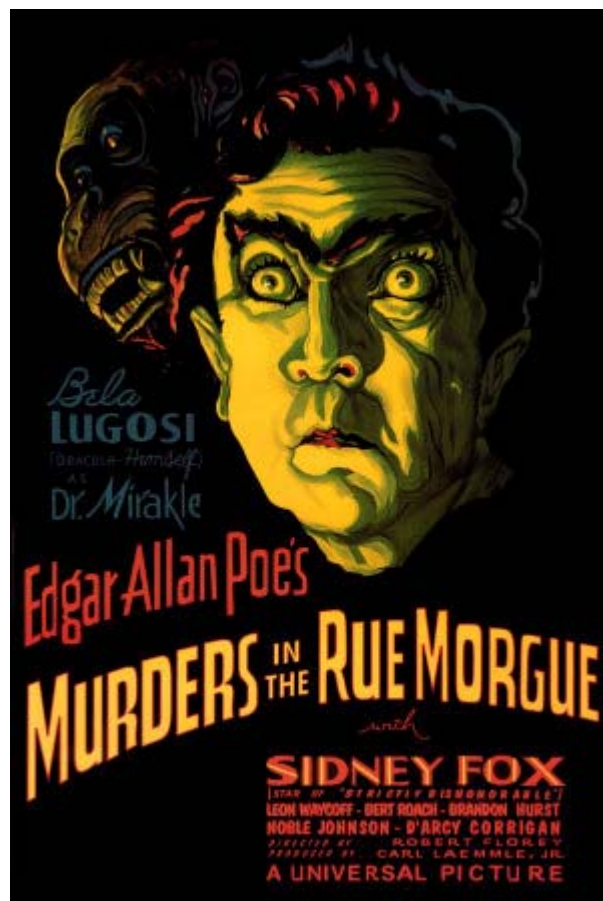

Comprensió

- 1) L'acció passa a París al s. XIX. Qui són, les persones assassinades?
- 2) On troben els cossos?
- 3) Com han estat mortes?
- 4) Amb quina arma creus que han mort la mare?
- 5) Creus que el mòbil del doble assassinat ha estat el robatori? Per què? Tu, quina hipòtesi aventures?

Filmografia

- *Els crims del carrer Morgue* (1932). Dirigida per Robert Florey. Intèrprets: Bela Lugosi, Sidney Fox, Leon Ames, Bert Roach, Noble Johnson.
- *El fantasma del carrer Morgue* (1954). Dirigida per Roy Del Ruth. Intèrprets: Steve Forrest, Karl Malden, Claude Dauphin, Patricia Medina.
- *Els crims del carrer Morgue* (1971). Dirigida per Gordon Hessler. Intèrprets: Jason Robards, Herbert Lom, Christiane Kaufmann, Adolfo Celi, Maria Perschy, Michael Dunn, Lilli Palmer.
- *Els crims del carrer Morgue* (1986). Dirigida per Jeannot Szwarc. Intèrprets: George C. Scott, Rebecca De Mornay, Ian McShane, Neil Dickson, Val Kilmer. Pel·lícula rodada per a la televisió.

Els crims del carrer Morgue (1932)

FRAGMENT 15

L'adéu per sempre

La infermera entrà a la cambra i tancà la porta. Vaig seure al vestíbul. Em sentia buit per dintre. No pensava. No podia pensar. Sabia que la Catherine es moria i pregava perquè no fos així. No la deixeu morir. Oh, Déu, us ho demano, no la deixeu morir. Si no la deixeu morir faré per vós tot el que vulgueu. Us ho prego, us ho prego, us ho prego. Déu meu, no la deixeu morir. Déu meu, no la deixeu morir. Us ho prego, us ho prego, us ho prego, que no es mori. Déu meu, us ho prego, no la feu morir. Si no la deixeu morir faré tot el que em direu. Us heu emportat la criatura, però no la deixeu morir, a ella. Això ho accepto, però que ella no mori. Us ho prego, us ho prego, Déu meu, que no mori.

La infermera obrí la porta i amb el dit em va fer senyal que entrés. Vaig seguir-la dins la cambra. La Catherine no aixecà els ulls quan vaig entrar. Vaig atansar-me a l'espona del llit. El doctor era dret, a l'altra banda del llit. La Catherine em mirà i va somriure. Vaig ajupir-me cap a ella i vaig començar a plorar.

-Pobre amor meu -digué la Catherine, molt suaument.

Tenia la cara ben grisa.

-No passa res, Cat -vaig dir-. Et posaràs bona.

-M'estic morint -digué; després féu una pausa i afegí-: I no ho vull.

Li vaig agafar la mà.

-No em toquis -digué.

Vaig deixar-li la mà. Somrigué:

-Pobre amor meu. Toca'm tant com vulguis.

-Et posaràs bona, Cat. N'estic segur, que et posaràs bona.

-Havia pensat escriure't una carta per si em passava alguna cosa, però no ho vaig fer.

-Vols que vagi a cercar un capellà o algú que et vingui a veure?

-Només tu -digué. I, després d'una pausa-. No tinc por. Però no m'agrada gens.

-No heu d'enraonar tant -digué el metge.

-Bé -féu la Catherine.

-Vols que faci alguna cosa, Cat? No vols res?

La Catherine va somriure.

-No.

I, després d'una pausa:

-Com això nostre, res més, mai més, oi? -va dir.

-Enraoneu massa -digué el doctor-. El senyor Henry haurà de sortir de la cambra. Després podrà tornar a entrar. No tingueu por, que no us moriu; no sigueu així.

-Està bé -digué la Catherine-. Vindré i passaré amb tu... nits -digué.

Li costava de parlar.

-Sortiu, si us plau -digué el doctor-. No heu d'enraonar.

La Catherine em va fer l'ullet, amb la cara grisa.

-Seré aquí mateix -vaig dir.

-No et preocupis, amor -digué la Catherine-. No tinc gens de por. És una broma pesada i prou.

-Bona noia, i valenta.

Vaig esperar al vestíbul. Vaig esperar molta estona. La infermera sortí i se m'atansà.

-Em temo que la senyora Henry està molt greu -digué-. Molt greu.

-És morta?

-No, però ha perdut el coneixement.

Sembla que tenia una hemorràgia darrera l'altra. No podien aturar-les. Vaig entrar en la cambra i vaig quedar-me al costat de la Catherine fins que es morí. Restà inconscient tota l'estona i no trigà gaire a morir.

Fora de la cambra, en el vestíbul, vaig dir al doctor:

-Puc fer alguna cosa, aquesta nit?

-No. No hi ha res a fer. Em permeteu que us acompanyi a l'hotel?

-No, gràcies. Em quedaré aquí una estona.

-Ja sé que serà inútil tot el que us digui. No sé com dir-vos...

-No -vaig dir-. No hi ha res a dir.

-Bona nit -va dir-. No voleu que us porti a l'hotel?

-No, gràcies.

-Era l'únic que podíem fer -digué-. L'operació resultà...

-No vull parlar-ne -vaig dir.

-M'agradaria acompanyar-vos a l'hotel.

-No, gràcies.

S'allunyà pel vestíbul. Jo vaig atansar-me a la porta de la cambra.

-No podeu entrar, ara -digué una de les infermeres.

-Sí que puc entrar -vaig dir.

-No podeu entrar, encara.

-Sortiu vós -vaig dir-. I l'altra també.

Però quan les vaig haver fetes fora i, després de tancar la porta, vaig apagar el llum, vaig comprendre que era inútil. Era com dir adéu a una estàtua. Al cap d'un moment vaig sortir, i me'n vaig anar de l'hospital, i vaig tornar a peu cap a l'hotel, sota la pluja.

Ernest Hemingway. *Un adéu a les armes*. Enciclopèdia Catalana, SA. Col·lecció Clàssics de la Literatura Universal, 21-22 (Edició per a EL OBSERVADOR). Barcelona, 1992. Traducció de Ramon Folch i Camarasa.

L'autor i la seva obra

Ernest Hemingway va néixer a Oak Park, Illinois, el 1899 i va morir a Ketchum, Idaho, el 1961. Integrat en la *Generació Perduda*, basà les seves novel·les en experiències personals i usà la guerra com a fons dramàtic dels seus escrits, on, formalment, es caracteritza per un estil de conversa amb frases curtes. *Un adéu a les armes* (1929) va ser producte de la seva actuació al front italià durant la Primera Guerra Mundial. El 1937 va ser corresponsal de guerra als fronts d'Aragó, visqué els bombardeigs de Barcelona de l'abril del 1938, i al novembre, la batalla de l'Ebre. D'aquestes experiències, en van sorgir una sèrie de reportatges per a diversos periòdics nord-americans i la novel·la *Per a qui toquen les campanes* (1940). També va escriure *Mort a la tarda* (1932), *La quinta columna* (1938), *Més enllà del riu i sota els arbres* (1950) i *El vell i la mar* (1952), pel qual li fou concedit el premi Pulitzer. Va rebre el premi Nobel de literatura el 1954. Internat sovint en centres frenopàtics, se suïcidà en ser-li diagnosticat un càncer.

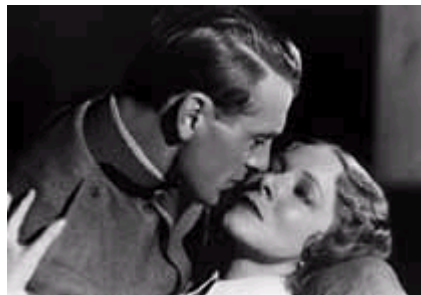
Comprensió

- 1) Aquesta és una escena molt trista. La dona del protagonista s'està morint a l'hospital. Per què?
- 2) Com es diu, el protagonista? Què fa, quan entra a l'habitació i la veu?
- 3) El metge insisteix perquè el protagonista surti de l'habitació, i Catherine, malalta com està, encara fa un gest de complicitat i picardia al seu marit. Quin és?
- 4) Per què, quan ella ja és morta, el protagonista no li diu adéu?
- 5) El protagonista surt de l'hospital i torna a peu al seu hotel sota la pluja. És un

moment molt delicat, íntim i personal, però tu, d'ell, què hauries fet?

Filmografia

- *Un adéu a les armes* (1932). Dirigida per Frank Borzage. Intèrprets: Gary Cooper, Helen Hayes, Adolphe Menjou, Mary Philips, Jack La Rue.
- *Un adéu a les armes* (1957) Dirigida per Charles Vidor. Intèrprets: Rock Hudson, Jennifer Jones, Vittorio de Sica, Alberto Sordi, Mercedes McCambridge, Oscar Homolka.
- *Quan es tenen vint anys* (1962). Dirigida per Martin Ritt. Intèrprets: Richard Beymer, Diane Baker, Corinne Calvet, Dan Dailey, James Dunn, Ricardo Montalbán, Paul Newman, Arthur Kennedy, Susan Strasberg, Jessica Tandy, Eli Wallach, Michael J. Pollard, Simon Oakland. Molt bona, la millor i més sincera de les quatre versions.
- *A l'amor i a la guerra* (1997). Dirigida per Richard Attenborough. Intèrprets: Sandra Bullock, Chris O'Donnell, Mackenzie Astin, Emilio Bonucci, Ingrid Lacey, Ian Kelly, Margot Steinberg, Tara Hugo.

Un adéu a les armes (1932)

FRAGMENT 16

Esperant l'enemic

Somriqué penosament, perquè la cama li feia molt de mal. “Oh, que arribin de seguida! -desitjà-. No vull haver de fer allò que va fer el meu pare. Ho faria tranquil·lament, però més m'estimo no haver de fer-ho. Estic en contra d'aquestes coses. No hi pensis més, en això! No pensis més en res! Com m'agradaria que arribessin aquells malparits! Oh, com desitjo que vinguin!”

La cama li feia molt de mal. El dolor s'havia presentat sobtadament, igual com la inflamació, després d'haver canviat de posició, i es digué: “Potser ho faré ara. Em sembla que no suporto el dolor d'una manera massa ferma. Escolta, suposant que ho fes ara, no ho interpretis malament, eh? *A qui li ho demanes?* A ningú. A l'avi, potser, no. A ningú. Oh, maleït siga! Que vinguin d'una vegada!

“Escolta, potser ho hauré de fer, perquè si perdo el coneixement, o em passa alguna cosa d'aquestes no serviré per a res i, si em fan recuperar els sentits, em faran preguntes i altres coses, i això no anirà bé. Més val que no tinguin l'oportunitat de fer-me aquestes coses. Per això, per què no ho podria fer ara, i acabar-ho tot d'un cop? Perquè... oh, que vinguin d'una vegada! *Que vinguin!*”

“No ets pas massa ferm en aquest tràngol, Jordan -es digué-. No ets ferm. I qui ho és, de ferm, en aquests casos? No ho sé, ni m'interessa. Però, tu no ho ets. Està bé. No ho ets gens. Oh, gens! Em sembla que ho hauria de fer ara. No trobes?

“*No! No ho trobo!* Perquè encara pots prestar algun servei. Mentre tinguis consciència del teu deure, l'has de complir. Mentre puguis recordar-lo, has d'esperar. *Veniu! Que vinguin! Que vinguin! Que vinguin!*”

“Pensa que ells se n'han anat. Imagina-te'ls creuant el bosc, un rierol. Imagina-te'ls cavalcant pel bruguerar, grimpant per un vessant. Pensa que aquest vespre seran lluny, que cavalcaran tota la nit, que demà s'amagaran... Pensa en ells. Maleït siga, pensa en ells! *Això és tot el que en puc pensar.*”

“Pensa en Montana. *No puc!* Pensa en Madrid. *No puc.* Pensa en una bona tirada d'aigua fresca. *Molt bé!* Així serà: com una tirada d'aigua fresca. *Ets un mentider!* No serà res. Això serà: no-res. Fes-ho, doncs. *Fes-ho!* Fes-ho

ara. Està bé que ho facis ara. Au, fes-ho ara. *No, cal que esperis!* Què? Tu ja ho saps. *Espera, doncs!*

“Ja no puc esperar més. Si espero més, em desmaiaré. Ho sé perquè he estat a punt de perdre els sentits tres cops, però m’he dominat. M’he pogut dominar, però no sé si ho podré fer la propera vegada. Penso que s’ha produït una hemorràgia interna on tens l’os fracturat, provocada possiblement quan t’has estirat. Per això hi ha inflamació i et sents dèbil i comences a desmaiar-te. És clar. Et dic que ho hauries de fer ara.

“I si esperés i els aturés aquí, encara que només sigui durant un instant, o si aconsegueixes carregar-te l’oficial que comanda la tropa, la cosa fóra molt diferent. Una cosa ben feta, pot...”

“Molt bé -es digué. I es quedà quiet, procurant de dominar els sentits. Notava que se li escapava el domini d’ell mateix, com quan comença d’esllavissar-se la neu pel pendent d’una muntanya. I molt tranquil·lament es digué: Que pugui romandre conscient fins que arribin.”

La sort d’en Robert Jordan no s’havia estroncat, perquè, en aquell instant, veié aparèixer la cavalleria per entremig dels arbres, i els observà mentre travessaven la carretera i enfilaven, tot seguit, el vessant de la muntanya. Veié que el guia s’aturava al costat del cavall gris i cridava l’oficial, el qual se li apropà al trot, i ambdós examinaren l’animal mort. Era evident que el reconeixien. Des del matí del dia abans, no havien tornat a veure ni el cavall ni el seu genet.

En Robert Jordan els veia allí aturats al vessant, molt a prop, i més enllà quedava la carretera i el pont i la corrua de camions. Estava alerta i amb els cinc sentits desperts, i clavà una llarga llambregada al seu entorn. Després fità el cel, cobert d’enormes núvols blancs. Fregà el palmell de la mà per la pinassa que entapissava el terra on s’havia ajaçat i palpà l’escorça del pi que tenia al davant.

Després restà immòbil, amb els colzes enfonsats a la pinassa. El canó del fusell metrallador reposava a frec del tronc del pi.

Ernest Hemingway. *Per qui toquen les campanes*. Enciclopèdia Catalana, SA. Col·lecció Clàssics de la Literatura Universal, 11-12 (Edició per a

EL OBSERVADOR). Barcelona, 1992. Traducció de Jordi Arbonès.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Un adéu a les armes*.

Comprensió

- 1) On i quan situaries l'acció? Per què?
- 2) A què es refereix, el protagonista, quan va dient: "Potser ho faré ara... potser ho hauré de fer... ho hauries de fer ara..."
- 3) Per què?
- 4) Ho acaba fent? Per què?
- 5) Aquesta escena s'ha repetit uns quants cops al cine. Te'n recordes, d'algunes pel·lícules que tenen aquest final "heroic"? Quines?

Filmografia

Per qui toquen les campanes (1943). Dirigida per Sam Wood. Intèrprets: Gary Cooper, Ingrid Bergman, Akim Tamiroff, Arturo de Córdova, Fortunio Bonanova.

FRAGMENT 17

Dos caçadors

Llavors aparegué ella, caminant cap al campament a través de la planura. Usava pantalons de muntar i duia el seu rifle. Al darrere venien els dos criats amb un animal mort cadascun. “Encara és una dona atractiva -pensà Harry-, i té un cos bonic.” No era maca, però a ell li agradava la seva cara. Llegia molt, era aficionada a cavalcar i a caçar i, sense cap mena de dubte, bevia moltíssim. El seu marit havia mort quan ella era una dona relativament jove, i durant un temps es va dedicar als seus dos fills, que no la necessitaven i que es molestaven per les seves atencions; als seus cavalls, als seus llibres i a les begudes. Li agradava llegir de nit, abans de sopar, i mentrestant, bevia whisky escocès i soda. En acostar-se l’hora de sopar ja estava embriagada i, després d’una altra ampolla de vi amb el sopar, es trobava prou èbria per adormir-se.

Això va passar mentre no va tenir amants. Després, quan en va tenir, no va beure tant, perquè no li calia estar èbria per dormir... Però els amants l’avorrien. S’havia casat amb un home que mai no li havia fet la guitza, i els altres homes li semblaven extraordinàriament pesats.

Després, l’un dels seus fills va morir en un accident d’aviació. Quan allò va passar, no va voler més amants, i com que la beguda ja no li servia d’anestèsic, va pensar a començar una nova vida. De sobte, se sentí aterrida per la seva solitud. Però necessitava algú a qui poder correspondre.

Va començar de la manera més simple. A la dona li agradava el que Harry escrivia i envejava la vida que portava. Pensava que ell realitzava tot el que es proposava. Els mitjans a través dels quals es van relacionar i la manera d’enamorar-se d’aquell home formaven part d’una constant progressió que es desenvolupava mentre ella construïa la seva nova vida i es despenia dels residus de la seva existència anterior.

Ell sabia que ella tenia molts diners, moltíssims, i que la maleïda era una dona atractiva. Llavors va fer aviat l’amor amb ella, millor que amb qualsevol altra, perquè era més rica, perquè era deliciosa i molt sensible, i perquè mai armava gresca. I ara, la vida que la dona s’estava fent era a punt d’acabar pel sol fet que ell no es va posar iode, dues setmanes abans, quan una espina li va

ferir el genoll, mentre s'apropava a un ramat d'antílops amb el propòsit de fer-los una fotografia. Els animals, amb el cap alçat, aguaitaven i ensumaven sense parar, i les seves orelles estaven tenses, com per escoltar el soroll més lleu que els faria fugir cap a la malesa. I així va ser: fugiren abans que ell pogués fer la fotografia.

I ella ara era aquí.

Harry va girar el cap per mirar-la.

-Hola! -li digué.

-He caçat un marrà -manifestà la dona-. Et faré una mica de brou i els diré que preparin puré de patates. Com te trobes?

-Molt millor.

-Meravellós! T'asseguro que m'ho esperava. Estaves dormint quan me n'he anat.

-He dormit molt bé. Has caminat gaire?

-No. He anat una mica més enllà del turó. He tingut sort amb la punteria.

-T'asseguro que dispares d'una manera extraordinària.

-És que m'agrada. I Àfrica també m'agrada. De veritat. Si *millioressis*, aquesta seria la millor època de la meua vida.

Ernest Hemingway. *Les neus del Kilimanjaro*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta per Luis de Caralt Editor, S.A. Col·lecció "Galeria Literaria". Barcelona, 1995.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Un adéu a les armes*

Comprensió

- 1) Aquest és el fragment d'un conte basat en les experiències personals - amoroses i aventureres- de l'autor. La dona que hi surt està inspirada en una parella de l'escriptor. És maca?
- 2) Quin problema té, aquesta dona?
- 3) Quan va decidir deixar els amants i començar una nova vida?
- 4) Què li passa, a Harry?
- 5) Per què diu ella *si millloressis*?

Filmografia

Les neus del Kilimanjaro (1952). Dirigida per Henry King. Intèrprets: Gregory Peck, Susan Hayward, Ava Gardner, Leo G. Carroll, Hildegard Knef.

El caçador ferit i la caçadora, la seva estimada.

FRAGMENT 18

Un relat molt curt

A les últimes hores d'una tarda calorosa el portaren al terrat i des d'allà podia veure tota la ciutat de Pàdua. Les xemeneies es perfilaven sobre el cel. La nit va trigar una mica a arribar i llavors aparegueren els projectors. Els altres baixaren al balcó, enduent-se les ampolles. El sarau arribava fins on eren Luz i ell. Luz s'assequé al llit. Estava fresca i ufanosa en la nit càlida.

Luz acomplí el servei nocturn durant tres mesos i tothom estava content. Ella el preparà per a l'operació, i aquell dia li digué en to de broma: "Si no es porta bé, li posaré un ènema". Tot seguit vingué l'anestèsic i ell no pogué dir ximpleries en aquell difícil moment. Quan començà a fer servir les crosses solia prendre les temperatures perquè Luz no hagués d'aixecar-se del llit. Hi havia pocs pacients i tots n'estaven assabentats. Tots estimaven Luz. Mentre tornava pels passadissos, pensà en Luz, acotxada al llit.

Abans que ell tornés al front, els dos anaren a resar al Duomo. Estava fosc i en silenci, i hi havia altres persones resant. Es volien casar, però no hi havia prou temps per a les amonestacions i cap dels dos tenia la partida de naixement. Vivien, en realitat, com a marit i muller, però desitjaven que tothom ho sabés per no córrer el risc de perdre aquesta condició.

Luz li escrigué moltes cartes que ell rebé després de l'armistici. Un dia li arribaren quinze cartes juntes al front, i les llegí de dalt a baix després de classificar-les per dates. Li parlava de l'hospital i de com l'estimava. Li deia que li era impossible viure sense ell i que a la nit l'enyorava d'una manera horrible.

Després de l'armistici acordaren que ell tornaria al seu país per aconseguir una feina que li permetés casar-se. Luz no hi tornaria fins que ell no tingués una bona feina, i aleshores es trobarien a Nova York. Ja no beuria més, per descomptat, i no li caldria veure els seus amics ni ningú als Estats Units. Només trobar feina i casar-se. En el tren que els dugué de Pàdua a Milà tingueren una discussió perquè la dona no estava disposada a tornar de seguida. S'acomiadaren amb un petó, a l'estació de Milà, però la discussió no s'havia acabat. Per a ell fou molt desagradable dir-se adéu d'aquesta manera.

Se n'anà a Amèrica en un buc que sortia de Gènova. Luz tornà a Pordonone, on s'inaugurava un nou hospital. Era un lloc solitari i plujós, i a la

ciutat s'havia aquarterat un batalló d'*arditi**. Aquell hivern, enmig del fang i de les pluges, el comandant del batalló va enamorar Luz. Era el primer italià que coneixia. Finalment es decidí i escrigué als Estats Units dient-li que entre ells només hi va haver una amistat infantil. "Perdona'm. És probable que ara no ho compreguis, però potser algun dia arribaràs a perdonar-me. Llavors m'ho agrairàs. Espero casar-me aquesta primavera, encara que no n'estic segura. T'estimo com sempre, però m'he adonat que el nostre amor només ha estat una cosa de nois. Espero que te'n surtis, perquè crec en tu. I t'asseguro que és millor que les coses acabin d'aquesta manera."

El comandant no es va casar amb ella aquella primavera ni en cap altra estació i Luz no va rebre mai resposta a la carta que envià a Xicago.

Ernest Hemingway. *Un relat molt curt*, dins el recull d'històries titulat *Les neus del Kilimanjaro*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta per Luis de Caralt Editor, S.A. Col·lecció "Galería Literaria". Barcelona, 1995.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Un adéu a les armes*.

Comprensió

- 1) Aquest text no és cap fragment. És un conte que comença i s'acaba. Per això el seu títol és el mateix que el del conte. Resumeix els quatre primers paràgrafs. Per cert, la noia es diu "Luz" a l'original.
- 2) Resumeix ara el cinquè paràgraf.
- 3) Què passa en el paràgraf següent?
- 4) Com acaba, la història?
- 5) Què falla, en aquesta història d'amor? On es van equivocar?

RAGMENT 19

Entre assassins

Va aparèixer una enorme limusina Lincoln de color blau, amb una ratlla de color més clar. L'home amb cara de falcó obrí la porta del darrere.

-Cap dins.

De Ruse hi va entrar amb apatia, tot escopint la burilla a la humida foscor mentre s'ajupia per pujar al cotxe. Una lleu olor li assaltà l'olfacte, una olor que podia ser de préssecs massa madurs, o potser d'ametlles. S'assegué.

-Seu al seu costat, Chuck.

-Escolta, anem tots davant. Jo m'encarregaré...

-No. Al seu costat, Chuck -ordenà l'home amb cara de falcó.

Chuck grunyí i s'assegué al costat de De Ruse. L'altre home va tancar la porta de cop. El seu rostre prim es veia, a través del vidre, contret en un somriure sarcàstic. Després es va asseure darrere el volant, va posar en marxa el cotxe i l'apartà de la vorera.

De Ruse arrufà el nas per la desagradable olor.

Van girar la cantonada a gran velocitat, anaren cap a l'est per la Vuitena, en direcció a Normandie, que prengueren cap al nord creuant Wilshire, travessaren uns altres carrers, pujaren un escarpat turó i baixaren per l'altre costat cap a Melrose. L'enorme Lincoln lliscava sota la pluja sense fer cap soroll. Chuck era assegut al racó, amb la pistola sobre els genolls i una ganyota de disgust. Els fanals il·luminaven un rostre quadrat, arrogant i vermellós, un rostre que reflectia inquietud. [...]

Els cotxes que pujaven pel turó llançaven breus fulgors de llum blanca cap a l'interior del Lincoln. De Ruse, tens, esperava. Quan el següent parell de fars enfocà directament el cotxe, s'ajupí amb rapidesa i s'alçà el camal esquerre del pantaló. Però va tornar a recolzar el cap al respatllet abans que la llum engegadora s'hagués extingit.

Chuck no s'havia mogut ni havia notat el moviment.

Un cop van ser al creuament de Riverside Drive, tota una massa de vehicles es va llançar cap a ells quan va canviar el semàfor. De Ruse esperà i calculà la durada de l'enlluernament dels fars; llavors doblegà un moment el cos i abaixà la mà per agafar el petit revòlver de la pistolera que duia lligada a

la cama.

Es va tornar a asseure bé, amb el revòlver enganxat a la cuixa esquerra, ocult a la vista de Chuck.

El Lincoln continuà a tota velocitat cap a Riverside i travessà l'entrada de Griffith Park.

-Cap a on anem, mestre? -va demanar De Ruse sense interès.

-Tanca la boca -rugí Chuck-. Ja ho veuràs.

-No és cap atracament, oi?

-Tanca la boca -repetí Chuck.

-Nois de Mops Parisi, eh? -preguntà lentament De Ruse.

El pistoler vermell de cara va fer un grunyit i va alçar la pistola que tenia sobre els genolls.

-T'he dit que callis!

-Ho sento, pinxo de merda -digué De Ruse.

Passà el revòlver pel damunt de la cuixa, apuntà ràpidament i premé el gallet amb la mà esquerra. El revòlver féu un so sec, un soroll gairebé insignificant.

Chuck xisclà i sacsejà la mà amb força. La pistola li va caure al terra del cotxe. Amb la mà esquerra va fer el gest d'agafar-se l'espatlla dreta.

De Ruse va canviar el petit Mauser a la mà dreta i el premé contra el costat de Chuck.

-Quiet, noi, quiet. No moguis les mans. Ara, envia'm aquest canó d'una puntada de peu, vinga, ràpid!

Chuck empenyé amb el peu la pistola automàtica. De Ruse s'ajupí i l'agafà ràpidament. El conductor mirà cap enrere i el cotxe féu un viratge brusc, però de seguida es redreçà.

De Ruse sospesà la pistola. El Mauser era massa lleuger per fer-lo servir com a porra. Colpejà Chuck en la temple, i el pistoler gemegà i caigué cap endavant.

-El gas! -gemegà-. El gas! Obrirà el gas!

De Ruse li tornà a pegar, aquest cop amb més força. Chuck es convertí en un embalum al terra del cotxe.

El Lincoln deixà Riverside, passà per un petit pont i un camí de carros, i baixà veloçment per un altre camí que travessava un camp de golf i

s'endinsava en la foscor, per entre els arbres. El cotxe anava a tota velocitat i es balancejava, com si fos aquesta la intenció del conductor.

De Ruse recobrà l'equilibri i buscà la maneta de la porta. No n'hi havia cap. Premé els llavis i assestà amb el revòlver un fort cop a la finestreta. El gruixut vidre era com una paret de pedra.

L'home amb cara de falcó s'ajupí i de seguida se sentí un xiulet. Després augmentà fortament la intensitat de l'olor d'ametlles.

De Ruse tragué un mocador de la butxaca i el premé contra el nas. El conductor ja s'havia redreçat i conduïa el cotxe una mica ajupit, procurant de mantenir el cap abaixat.

De Ruse posà el canó de la pistola a prop de l'envà de vidre i darrere el cap del conductor, que s'ajupí cap a un costat. De Ruse disparà quatre vegades ràpidament, tancant els ulls i apartant el cap com una dona nerviosa.

No saltà cap tros de vidre. Quan mirà un altre cop, veié un forat rodó en el vidre i en el parabrisa, però aquest últim només estava esquerdat, no trencat.

Colpejà amb la pistola les vores del forat i aconseguí fer saltar un tros de vidre. Ara començava a respirar el gas a través del mocador. Tenia el cap com un timbal i la vista se li ennuvolava.

El conductor amb cara de falcó s'ajupí, obrí la porta del seu costat, girà el volant cap al costat contrari, i saltà.

El cotxe va volar sobre un petit terraplè, saltà una mica i xocà de costat contra un arbre. La carrosseria es va retorçar prou perquè s'obris una de les portes del darrere.

De Ruse va sortir disparat de cap, anà a espetegar contra terra tova i quedà una mica atordit. Llavors els seus pulmons reberen aire pur. Girà fins a posar-se boca avall, abaixà el cap i alçà la mà amb la pistola.

L'home amb cara de falcó estava agenollat a uns deu metres de distància. De Ruse veié com treia una pistola de la butxaca i l'alçava.

La pistola de Chuck es disparà una vegada i una altra en la mà de De Ruse fins que estigué descarregada.

Raymond Chandler, *Gas de Nevada* dins *Antologia del relat policíac*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta per Ediciones Vicens

Vives, S.A. Col·lecció "Aula literaria", 7. Barcelona, 1997.

L'autor i la seva obra

Raymond Chandler va néixer a Chicago el 1888 i va morir a La Jolla, Califòrnia, el 1959. Després de treballar en ocupacions diverses, el 1939 publicà la seva primera novel·la, *El somni etern*, amb la qual aconseguí un èxit notable. Va ser un dels conreadors més destacats de la novel·la negra als Estats Units. En els seus relats, caracteritzats per una gran concisió en l'expressió i el domini del diàleg, descriu la corrupció de la societat americana, a la qual oposa un heroi íntegre i solitari, el detectiu Philip Marlowe, protagonista de la majoria de les seves novel·les, entre les quals cal esmentar *La dama del llac* (1943) i *El llarg adéu* (1954). Força de les seves obres han estat portades al cinema. Té pàgina web.

Comprensió

- 1) Qui és, el protagonista? A què creus que es dedica?
- 2) Qui creus que són, en Chuck i l'home amb cara de falcó?
- 3) Per què en Chuck no vol anar al darrere?
- 4) Què porta, el protagonista, enganxat a la cuixa esquerra?
- 5) Com se'n surt, el protagonista, de morir asfixiat pel gas?

Això és un detectiu privat, de l'estil de De Ruse

FRAGMENT 20

El Gran Germà et vigila

Era un dia lluminós i fred d'abril i els rellotges tocaven les tretze. Winston Smith, amb la barbeta clavada al pit en un esforç per burlar el molestíssim vent, s'esmunyí ràpidament per entre les portes de vidre de les Cases de la Victòria, tot i que no amb prou rapidesa per evitar que una ràfega polsosa es colés amb ell.

El vestíbul feia olor de llegums cuits i d'estores velles. Al fons, un cartell de colors, massa gran per trobar-se en un interior, estava enganxat a la paret. Representava només un enorme rostre de més d'un metre d'amplada: la cara d'un home d'uns quaranta-cinc anys amb un gran bigotí negre i faccions formoses i endurides. Winston es dirigí a les escales. Era inútil d'intentar pujar amb l'ascensor. Sovint no funcionava, i en aquesta època el corrent es tallava durant les hores de dia. Això era part de les restriccions amb què es preparava la Setmana de l'Odi. Winston havia de pujar fins a un setè pis. Amb els seus trenta-nou anys i una úlcera de varices per damunt del turmell dret, va pujar lentament, tot descansant diverses vegades. A cada replà, davant de la porta de l'ascensor, el cartell gran de l'enorme rostre mirava des del mur. Era un d'aquells dibuixos realitzats de tal manera que els ulls us segueixen onsevulga que estigueu. EL GRAN GERMÀ ET VIGILA, deien els mots al peu.

Dins del pis una veu plena llegia una llista de números que tenien alguna cosa a veure amb la producció de lingots d'or. La veu sortia d'una placa oblonga de metall, una mena de mirall entelat, que formava part de la superfície de la paret situada a la dreta. Winston féu funcionar el seu regulador i la veu disminuí de volum, encara que les paraules se seguien entenent. L'instrument (anomenat *telepantalla*) podia ser esmorteït, però no hi havia forma de tancar-lo del tot. Winston va anar cap a la finestra: una figura petita i fràgil la primesa de la qual resultava realçada per la granota blava, uniforme del Partit. Tenia el cabell molt ros, una cara sanguínia i la pell embrutida per un sabó dolent, les esmussades fulles d'afaitar i el fred d'un hivern que ja s'havia acabat.

A fora, fins i tot a través dels finestrals tancats, el món semblava fred. Carrer avall es formaven petits remolins de vent i pols; els papers estripats pujaven en espirals i, encara que el sol lluïa i el cel era intensament blau, no hi

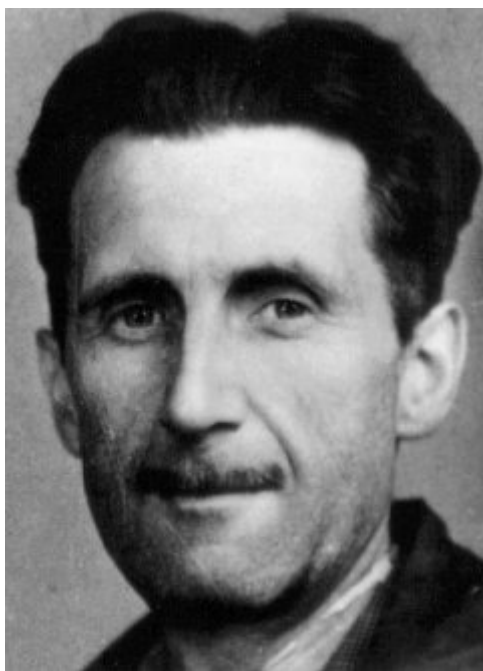
havia res que semblés tenir color, a no ser els cartells enganxats pertot arreu. La cara dels bigotis negres mirava des de totes les cantonades que dominaven la circulació. A la casa del davant, n'hi havia un, d'aquests cartellassos. EL GRAN GERMÀ ET VIGILA, deien les grans lletres, mentre els ombrívols ulls miraven fixament els de Winston. [...] Allà lluny, un autogir passava entre les teulades, es quedava un instant penjat a l'aire i després es llançava una altra vegada a un vol corb. Era la patrulla de policia encarregada de vigilar la gent a través dels balcons i de les finestres. Tanmateix, les patrulles eren el de menys. El que vertaderament importava era la Policia del Pensament. [...]

El Ministeri de la Veritat -que en *neollengua*, l'idioma oficial d'Oceania, s'anomenava *Miniver*- era diferent, fins a un extrem sorprenent, de qualsevol altre objecte que es presentés a la vista. Era una enorme estructura piramidal de ciment armat blanc i rel·luent, que s'alçava terrassa rere terrassa, a uns tres-cents metres enlaire. Des d'on era Winston, es podien llegir, enganxades sobre la seva blanca façana en lletres d'elegant forma, les tres consignes del Partit:

LA GUERRA ÉS LA PAU
LA LLIBERTAT ÉS L'ESCLAVITUD
LA IGNORÀNCIA ÉS LA FORÇA

George Orwell, 1984. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta per Salvat Editores, S.A. i Alianza Editorial, S.A. per a la col·lecció "Biblioteca Básica Salvat de Libros RTV", 78. Barcelona, 1970.

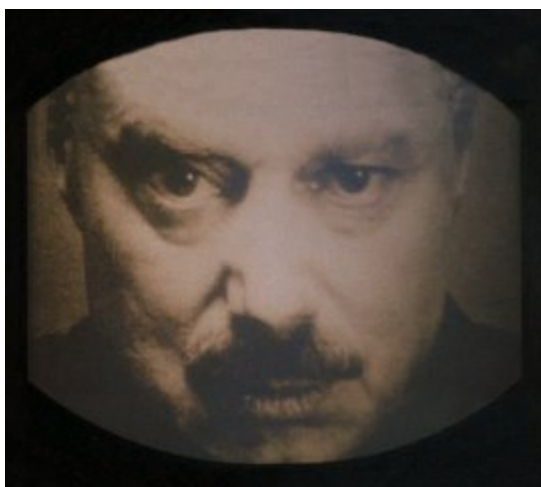
L'autor i la seva obra

George Orwell va néixer a Motihari, Bengala, el 1903, i va morir a Londres el 1950. El seu nom autèntic era Eric Arthur Blair. En desacord amb la política colonial britànica, va dimitir del seu càrrec de funcionari i es va dedicar a la literatura i al periodisme, on destacà amb claredat obsessiva les realitats de la vida política i social del seu temps. A les obres autobiogràfiques, com *Down and Out in Paris and London* (1933), i *Burmese Days* (1934) ja mostrava una actitud d'esquerra molt clara i donava una informació desproveïda de sentimentalismes. Els seus ideals i la seva actitud personal es van anar reflectint al llarg de la seva obra. Així, el 1936 va participar en la guerra civil espanyola al costat del POUM (Partit Obrer d'Unificació Marxista). Orwell explica aquest fet a *Homenatge a Catalunya* (1938), on fa constar la contradicció entre les forces d'esquerra a Barcelona. La seva millor obra, *La revolta dels animals* (1945), també coneguda amb el títol de *Rebel·lió a la granja*, és una al·legoria política, on s'ataca la revolució que traeix els qui lluitaren per ella. *1984* (1949) és una visió espantosa d'un totalitarisme del futur i contradiu les observacions fetes a altres obres seves, en les quals havia defensat l'existència d'un proletariat capaç de fer-se sentir contra l'actitud burgesa del poble anglès.

Comprensió

- 1) *1984* va ser escrita el 1948, i el seu autor en va situar l'acció en un futur bastant immediat, només 36 anys més tard de la redacció de la novel·la. Per què 1984, i no 1985, 86 o 89?
- 2) L'acció passa a Londres, a les "Cases de la Victòria". Què hi ha, al fons del seu vestíbul?
- 3) Què hi ha, a totes les cantonades?
- 4) Què vol dir, en neollengua, *Miniver*?
- 5) Comenta cadascuna de les tres consignes del Partit. Hi estàs d'acord? Per què?

El Gran Germà vigila...

Filmografia

► *1984* (1984). Dirigida per Michael Radford. Intèrprets: John Hurt, Richard Burton, Suzanna Hamilton, Cyril Cusack, Gregor Fisher, James Walker, Andrew Wilde.

FRAGMENT 21

Les tortugues de les Galàpagos

Començaré per descriure els costums de la tortuga (*Testudo nigra*, antigament anomenada *indica*) a la qual m'he referit tants cops. Crec que a totes les illes de l'arxipèlag hi ha aquests animals. Sembla ser que els agraden les parts elevades i humides, tot i que també se les troba a les parts baixes i àrides. El nombre de tortugues caçades en un dia, en demostra la seva abundància. N'hi ha que assoleixen unes mesures fabuloses; un anglès Mr. Lawson, governador de la colònia, m'ha dit que ha vist tortugues tan grosses que calien sis o vuit homes per aixecar-les de terra, i que algunes donaven fins a 90 quilos de carn. Els mascles vells són els més grossos; les femelles poques vegades arriben a aquestes magnituds; es distingeix molt bé el mascle de la femella perquè ell té la cua més llarga. Les tortugues que habiten les illes on no hi ha aigua, o les parts baixes i seques de les altres illes, s'alimenten principalment dels cactus suculents. Les que freqüenten les regions més altes i humides mengen fulles de diferents arbres, una mena de baia àcida i amarga anomenada *guayavita* i un líquen filamentós verd pàl·lid (*Usnera plicata*) que penja en forma de trenes de les branques dels arbres.

La tortuga és molt afeccionada a l'aigua; en beu grans quantitats i es rebolca pel fang. Les illes més grans d'aquest grup són les úniques que tenen fonts, sempre situades a la part central i a gran altura. Les tortugues que viuen a les regions baixes es veuen obligades a fer llargs viatges quan tenen sed. A força d'anar passant pels mateixos llocs, han acabat traçant veritables camins que irradien en totes direccions des de les fonts fins a la costa; seguint aquests caminets va ser com els espanyols van descobrir les fonts. [...]

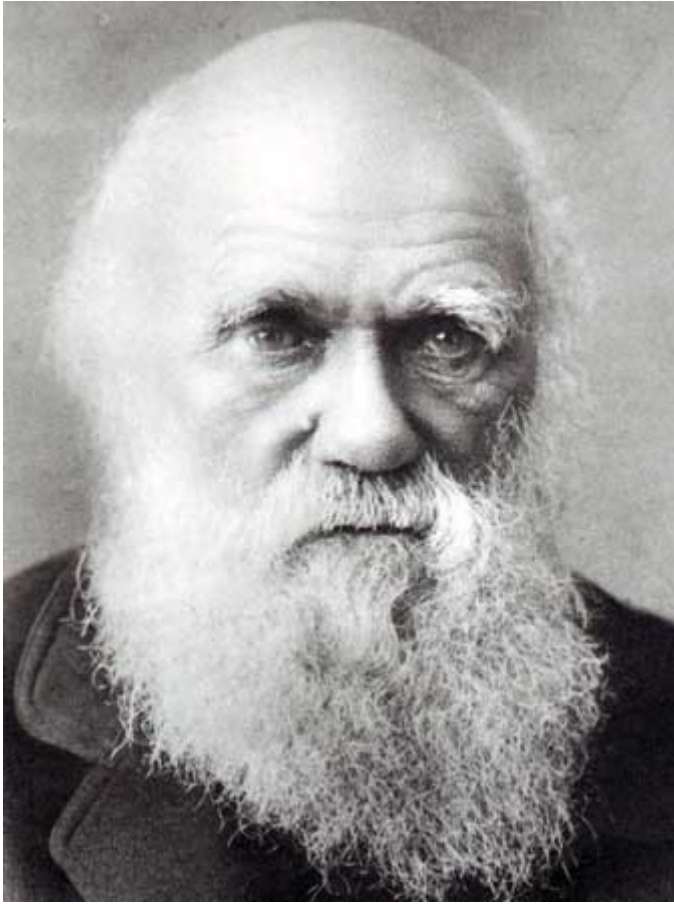
Quan les tortugues es dirigeixen a un punt determinat, caminen dia i nit i arriben al límit del seu viatge molt més aviat del que es podria creure. Els animals han observat alguns d'aquests animals que tenien marcats, i han arribat a saber, amb aquest sistema, que caminen 13 quilòmetres en dos o tres dies. Jo he vigilat una tortuga grossa, i caminava 55 metres en deu minuts; això fa 330 metres per hora, o sigui sis quilòmetres i mig al dia, calculant una mica de temps per menjar a mig camí. Durant l'època de zel, en què el mascle i la femella estan units, el primer fa un crit o un mugit ronc que es pot sentir,

segons diuen, a més de 100 metres. La femella no fa servir mai la seva veu, i el mascle només en l'època que he dit; per això, quan se sent aquest so, se sap que els dos animals estan plegats. [...]

Es creu que aquests animals són completament sords, i així és, perquè no senten una persona que hi camini immediatament al darrere. És molt divertit avançar un d'aquests monstres que marxa tranquil·lament; tan aviat veu l'home, xiula amb força, encongeix les potes i el cap, les cobreix amb la closca i es deixa caure contra el terra com si li haguessin donat un cop mortal. Moltes vegades jo muntava sobre la closca, donava uns copets al darrere i l'animal s'aixecava i continuava marxant, però m'era molt difícil de mantenir l'equilibri.

Charles Darwin. *El viatge del Beagle*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta el 1984 per Editorial Labor, S.A. Col·lecció "Punto Omega", 266. Barcelona.

L'autor i la seva obra

Charles Robert Darwin va

néixer a Shrewsbury el 1809 i va morir a Downe, Kent, el 1882. Naturalista anglès. Fill d'un metge benestant, als 16 anys va anar amb el seu germà a Edimburg per estudiar-hi medicina, com era la voluntat del seu pare, però ho va deixar de seguida i inicià estudis de teologia. Un cosí seu el va aficionar a col·leccionar plantes, insectes i exemplars geològics; va ser membre del cercle d'aficionats a les ciències naturals de Cambridge i es relacionà amb científics importants. El 1831 va ser recomanat per ocupar la plaça de naturalista al viatge cartogràfic que el vaixell "H.M.S. Beagle" (*Her Majesty Ship Beagle*) havia de fer a l'Amèrica del Sud i a les Índies Orientals. La volta al món del "Beagle" durà cinc anys i canvià profundament el pensament de Darwin, que tornà a Anglaterra a l'edat de 27 anys decidit a dedicar la seva vida a la ciència. Durant els anys següents visqué a Londres, ordenant les seves col·leccions, assistint a reunions científiques i preparant l'admirable i popular *El viatge del Beagle*, que publicà l'any 1839. Es casà amb la seva cosina Emma Wedgwood, i, havent estat repetidament malalt dels nervis, amb una important herència rebuda del seu pare comprà una casa de camp a Downe (Kent), on es retirà a

viure des del 1842 fins a la mort, dedicat per complet a la tasca científica. Les observacions sobre la distribució geogràfica dels fòssils de l'est de l'Amèrica del Sud i la fauna de les illes Galápagos, principalment, el van convèncer que els éssers de la natura no podien ser explicats per creació separada, sinó que el seu origen demanava una teoria evolucionista. Darwin no es limità a exposar la teoria de l'evolució, sinó que al mateix temps va acumular una monumental evidència per sostenir-la. El 1837 inicià el primer llibre de notes sobre l'origen de les espècies. El 1858 Darwin publicà, en un volum de 596 pàgines, *L'origen de les espècies*, un dels llibres de més gran repercussió que s'han escrit, del qual s'exhauriren els 1200 exemplars de la primera edició quasi instantàniament. L'impacte del llibre va ser immediat i sensacional: la gent ja estava introduïda a la noció d'evolució, però el fet que un científic respectat aportés tal quantitat d'evidència per provar aquesta idea revolucionària convencé un gran nombre de científics importants, de tal manera que, bé que hi havia forts oponents, l'opinió general li era favorable. Després d'un atac de cor a la fi del 1881, morí el 19 d'abril de 1882 i va ser enterrat a l'abadia de Westminster enmig de les tombes de grans homes de ciència, primers ministres i reis.

Comprensió

- 1) Quant pot arribar a pesar una tortuga, sense la closca?
- 2) Com es distingeix, el mascle de la femella?
- 3) De què s'alimenten, les que habiten les regions baixes i seques? I les que freqüenten regions altes i humides?
- 4) A quina velocitat caminen, aquestes tortugues?
- 5) Què feia, Darwin, quan una tortuga s'encongia de cap i potes en veure'l passar?
- 6) Parlant de la teoria de l'evolució... una pregunta extra: què va ser primer, l'ou o la gallina?

Tortuga de les Galàpagos. Potser encara és una de les que va veure el mateix Darwin

Filmografia

- *L'herència del vent* (1960). Dirigida per Stanley Kramer. Intèrprets: Spencer Tracy, Fredric March, Gene Kelly, Dick York, Claude Akins, Florence Eldridge. Pel·lícula que està molt bé per veure les teories evolucionistes de Darwin enfrontades a l'immobilisme bíblic.
- Sobre el viatge del *Beagle* hi ha diversos documentals de televisió, i força agències de viatges et planifiquen el mateix recorregut.

FRAGMENT 22

Aturant una epidèmia

Marxem amb dues ambulàncies, un camió amb equip sanitari i un altre camió amb la imprescindible escorta militar. Als dos costats de la carretera s'estenen els prats on els cavalls, sans, ben peixats, llunts, pasturen mansament l'herba o bé, espantats sobtadament del nostre pas, emprenen galops folls que alcen, com una escuma de colors, les seves crineres voleiants. Les palmeres, en petits grups o disposades en bosquets, es gronxen a la mica d'oreig que ens ve del mar. No es veu ni un home ni una dona. Vasta solitud.

A migdia arribem a Sant Rafael. És ara només el record d'una antiga colònia de cultivadors francesos que el dictador Porfirio Díaz invità a establir-se aquí per ensenyar als camperols mexicans certs procediments de fecundació artificial de la vainilla, principal riquesa de la comarca. Eren colons provinents de la Martinica, on havien aplicat amb èxit les pràctiques de fecundació artificial. Però Sant Rafael, després d'haver conegut una prosperitat extraordinària, és una extensa ruïna. Més que un poblat, és un seguit d'hisendes que, ara, amb el contradictori fenomen de la misèria acumulada, s'han sobrepoblat. Són àmplies cases de camp que un dia van ser gracioses, espaioses, còmodes, riques. La seva prosperitat porfiriana els fou fatal a l'època de la revolució. Varen ser assaltades, espoliades, incendiades. Assassinats els seus ocupants. Els pocs supervivents s'escamparen pel país. Encara són visibles, a les parets de les heretats, les restes d'antics colors, rosa, blau o roig viu. Les finestres mostren les persianes podrides, les escalinates tenen les balustrades caigudes, els teulats són en bona part enfonsats. I més patètiques que les coses esmicolades o desaparegudes, les abjectes excrescències que s'han arraïmat a les velles construccions: barraques de palla adossades a les estructures de pedra, habitacions o porxos allargats amb taulons o llaunes, escales de fusta per pujar des de l'exterior a les finestres, ja que cada habitació és ara un estatge on s'amuntega una família misteriosa. Tot degradat, envilit, sollat. Un ull atent pot encara seguir els antics senderons d'un jardí, refer el traçat dels parterres. La vegetació ornamental que hi ha sobreviscut, agegantada, s'alça a l'espai tornant més desolada encara la ruïna de les parets i l'esfondrament dels sostres. Bambús enormes, flamboiants

encesos, palmeres llangoroses, campànules blanques o enfiladisses -flors menudes on liben els colibrís- que grimpem pels murs fatigats i podrits de forats i esquerdes...

Hem ocupat una d'aquestes velles hisendes, l'hem convertida en hospital -llits de campanya amb mosquiteres, fortor de desinfectants-, i ens dediquem a córrer pel país com abans recorriem la ciutat de Tuxpan. Anem a la caça del malalt. Entrem a les barraques, pugem escales, passem forats, furguem entre runes. Tothom ens mira amb odi a través del relluir de les baionetes dels soldats. Sempre igual: internem la gent per força, racionem l'aigua potable, obrim rases sanitàries, ruixem amb petroli els bassiots, colguem fonament els morts. Sempre igual.

Calor. Cansament.

Lluís Ferran de Pol. *Naufrajis* dins *La ciutat i el tròpic*. Curial Edicions Catalanes SA. Biblioteca Popular Curial, 1. Barcelona, 1995.

L'autor i la seva obra

Lluís Ferran de Pol va néixer a Arenys de Mar el 1911 i va morir a l'Hospitalet de Llobregat el 1995. Es va llicenciar en dret a Barcelona (1933). En acabar la guerra civil, s'exilià a França, on va ser internat en un camp de concentració amb altres republicans. Aviat marxà a Mèxic, on residí uns vuit anys i es llicencià en lletres (1946). Durant un temps visqué en una comunitat indígena. Fundà, amb Joan Sales, Raimon Galí i altres, les revistes en català "Full Català" i "Quaderns de l'Exili", on va defensar un catalanisme renovat que recollia la dura i amarga experiència de la guerra civil. El 1948 tornà a Catalunya i s'establí a Arenys de Mar, on va exercir la seva professió. Atret pel món indígena mexicà, publicà l'obra *Abans de l'alba* (1954), que és una evocació, alhora lírica i realista, de la mitologia maia. Les seves narracions, *La ciutat i el tròpic* (1956, premi Víctor Català 1955) i *Érem quatre* (1960), reflecteixen també la fascinació pels ambients mexicans i pel substrat indígena. *Miralls tèrbols* (1966), centrada ja en el món català, entronca amb el corrent de la novel·la psicològica, com també el recull de contes *Entre tots ho farem tot* (1982). El 1973 va publicar *De lluny i de prop*, una selecció de notes de viatge, reportatges i articles periodístics, i el testimoni de la seva estada en un camp de concentració francès l'any 1939.

Comprensió

- 1) Què vol dir, que els cavalls estan “ben peixats”?
- 2) Qui va ser, Porfirio Díaz?
- 3) Què li va passar, a Sant Rafael, a l'època de la revolució?
- 4) Per què?
- 5) En què converteixen, els protagonistes, una de les antigues hisendes?

FRAGMENT 23

Un rebel sense causa

Si de debò voleu que us en parli, segurament la primera cosa que voldreu saber serà on vaig néixer, i com va ser la meva fastigosa infantesa, i què feien els meus pares abans de tenir-me, i tota aquesta porqueria estil David Copperfield, però no en tinc gens de ganes. Primer de tot, aquestes coses m'avorreixen, i segons, els meus pares tindrien un parell d'hemorràgies cadascun si expliqués res gaire personal sobre ells. Són molt sensibles amb coses així, sobretot el meu pare. Són bona gent -no dic pas que no-, però també són més sensibles que una mona. A més, no us explicaré pas tota la meva remaleïda autobiografia. Només us explicaré aquella mà de bogeries que em van passar als voltants del Nadal passat just abans d'acabar ben desinflat i de venir cap aquí a prendre-m'ho amb calma. Vull dir que això és tot el que vaig explicar a en D. B., i ell és el meu *germà*. S'està a Hollywood, que no és pas gaire lluny d'aquest forat, i ve a visitar-me gairebé cada cap de setmana. Em portarà a casa quan marxi d'aquí, potser el mes que ve. S'acaba de comprar un Jaguar. Un d'aquells trastos anglesos que agafen els tres-cents quilòmetres per hora. Li va costar gairebé quatre mil dòlars. Ara té pela llarga. *Abans* no en tenia pas. *Abans* era normés un escriptor normal, quan vivia a casa. Va escriure un llibre de contes boníssim, *El peix secret*, si és que no n'heu sentit parlar mai. El millor conte era "El peix secret". Anava d'un nano que no deixava veure a ningú el seu peix de colors perquè l'havia comprat amb els seus propis diners. Em va deixar de pedra. Ara és a Hollywood, en D. B., prostituint-se. Si hi ha una cosa que odio, són les pel·lícules. Ni me'n parreu.

Vull començar pel dia que vaig marxar de Pencey. L'Institut Pencey és a Agerstown, Pennsilvània. Segurament n'heu sentit parlar. Segurament n'heu vist els anuncis, si més no. S'anuncien a prop de mil revistes, i sempre ensenyen algun tio ben parit dalt d'un cavall que salta una tanca. Com si l'única cosa que fessis a Pencey fos jugar a polo tota l'estona. Mai, ni una sola vegada, no vaig veure cap cavall a *prop* d'allà. I a sota de la foto del tio amb el cavall sempre posa: "Des de 1888 forgem els nois fins a convertir-los en joves esplèndids i de ment lúcida". Sense comentaris. A Pencey *forgen* igual que a qualsevol altra escola, ni més ni menys. I jo no coneixia allà ningú que fos

esplèndid i de ment lúcida i tot això. Potser dos tios. Si és que arribaven a dos. I segurament ja ho *eren* quan van entrar a Pencey.

És igual. Era el dissabte del partit de rugbi contra Saxon Hall. Se suposava que el partit contra Saxon Hall era festa gran a Pencey. Era l'últim partit de l'any, i se suposava que havies de suïcidar-te a alguna cosa així si Pencey no guanyava. Recordo que aquella tarda, cap a les tres, jo era ben amunt, a dalt de tot del turó de Thomsen, just al cantó d'aquell canó idiota que havia fet la Guerra de la Independència i etcètera. Des d'allà podies veure el camp sencer, i podies veure els dos equips barallant-se els uns amb els altres pertot arreu. La tribuna no es veia gaire bé, però podies sentir cridar tothom: uns crits forts i terrorífics a favor de Pencey, perquè pràcticament tot l'Institut menys jo era allà, i uns crits fluixos i efeminats a favor de Saxon Hall, perquè l'equip visitant mai no duia gaire gent.

Mai no hi havia gaires noies als partits de rugbi. Només els més grans podien portar-hi noies. Era un institut horrible, t'ho miris com t'ho miris. A mi m'agrada ser en un lloc on com a mínim puguis veure alguna noia de tant en tant, encara que només es grati el braç o es moqui o encara que només faci rialletes o coses així. La Selma Thurmer -la filla del director- anava sovint als partits, però no era exactament la mena de noia que et fa tornar boig de desig. Era prou agradable, això sí. [...]

La raó que m'estigués allà dalt al turó de Thomsen, en comptes d'allà baix al partit, era que tot just acabava d'arribar de Nova York amb l'equip d'esgrima. Jo era el remaleït cap de l'equip d'esgrima. Quin gran honor. Aquell matí havíem anat a Nova York a una trobada d'esgrima amb l'Institut McBurney. Només que no vam fer la trobada. Vaig deixar-me tots els florets i els equips i el material al coi de metro. No va ser pas tot culpa meva. M'havia d'anar aixecant per mirar-me aquell mapa, per saber on havíem de baixar. O sigui que vam tornar a Pencey cap a dos quarts de tres en comptes de cap a l'hora de sopar. L'equip sencer em va fer el buit durant tot el camí de tornada, al tren. Era ben divertit, en certa manera.

J. D. Salinger, *El vigilant en el camp de sègol*. Editorial Empúries, s. l. Col·lecció *Butxaca*, 1. Barcelona, 2002. Traducció d'Ernest Riera i Josep M.

Fonalleras.

L'autor i la seva obra

Jerome David Salinger va néixer a Nova York el 1919. Va estudiar a la universitat de Columbia i va servir a l'exèrcit (1942-44), circumstància que ha influït força en la seva producció. Després de publicar contes en diverses revistes, assolí l'èxit amb la novel·la *El vigilant en el camp de sègol* (1951), traduïda a gairebé totes les llengües amb gran èxit. L'estil i el plantejament (la lluita de l'adolescent Holden Caulfield contra la hipocresia del món dels adults) recorden *Huckleberry Finn* de Mark Twain. Altres volums de narracions són *Nou històries* (1953), *Franny i Zooey* (1961), *Aixequeu, fusters, la biga mestre* (1963) i *Seymour: Una Introducció* (1963).

Comprensió

- 1) On viu, el germà del narrador-protagonista? A què es dedica?
- 2) Quins dos equips juguen a rugbi?
- 3) Quin esport practica, el protagonista?
- 4) Contra qui havia de competir, el seu equip?
- 5) Per què no ho va poder fer?

Un camp de sègol. Per això hi ha d'haver un vigilant: perquè si els nens hi juguen, no es fumin daltabaix

FRAGMENT 24

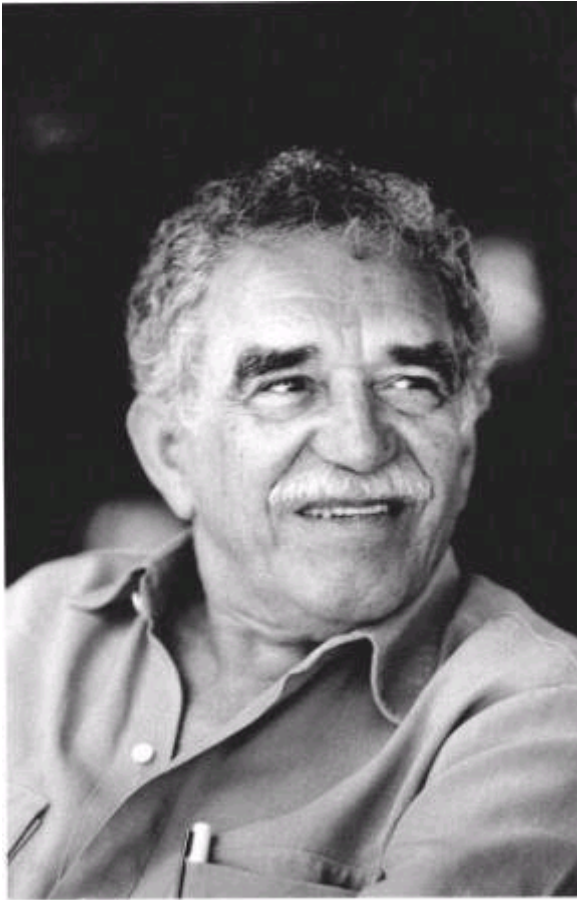
El dictador sense rostre

En aquell recinte prohibit que molt poca gent de privilegi havia aconseguit conèixer, vam sentir per primer cop l'olor de carnassa de les aures, vam percebre la seva asma mil·lenària, el seu instint premonitori, i guiant-nos pel vent de putrefacció dels seus cops d'ala vam trobar a la sala d'audiències les carcanades encucades de les vaques, els seus quaters posteriors d'animal femení diverses vegades repetits en els miralls de cos sencer, i llavors vam empènyer una porta lateral que donava a una oficina dissimulada en el mur, i allà el vam veure, amb l'uniforme de llenç sense insígnies, les polaines, l'esperó d'or en el taló esquerre, més vell que tots els homes i tots els animals vells de la terra i de l'aigua, i estava tirat a terra, boca avall, amb el braç dret doblegat sota el cap perquè li servís de coixí, com havia dormit nit rere nit durant totes les nits de la seva llarguíssima vida de dèspota solitari. Només quan el vam girar per veure-li la cara vam comprendre que era impossible reconeixè'l encara que no hagués estat tan picat per les aures, perquè cap de nosaltres no l'havia vist mai, i encara que el seu perfil era a ambdós costats de les monedes, en els segells de correus, en les etiquetes dels depuratis, en les martingales i els escapularis, i encara que la seva litografia emmarcada amb la bandera en el pit i el drac de la pàtria estava exposada a totes hores a tot arreu, sabíem que eren còpies de retrats que ja es consideraven infidels en els temps del cometa, quan els nostres propis pares sabien qui era ell perquè ho havien sentit contar als seus, com aquests als seus, i des de nens ens van acostumar a creure que ell era viu a la casa del poder perquè algú havia vist encendre's els globus de llum una nit de festa, algú havia comptat que havia vist els ulls tristos, els llavis pàl·lids, la mà penserosa que anava dient adéus de ningú a través dels ornaments de missa del cotxe presidencial, perquè un diumenge de feia molts anys s'havien endut el cec rondaire que per cinc cents recitava els versos de l'oblidat poeta Rubén Darío i havia tornat feliç amb una moneda d'or autèntica amb què li pagaren un recital que havia fet només per a ell, encara que no l'havia vist, per descomptat, no perquè fos cec, sinó perquè cap mortal l'havia vist des dels temps del vòmit negre, i tanmateix sabíem que ell era allà, ho sabíem perquè el món seguia, la vida seguia, el

correu arribava, la banda municipal tocava la retreta de valsos babaus dels dissabtes sota les palmeres polsegoses i els fanals mustis de la Plaça d'Armes, i uns altres músics vells reemplaçaven en la banda els músics morts.

Gabriel García Márquez. *La tardor del patriarca*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta per Plaza & Janés Editores, S.A. Barcelona, 2002.

L'autor i la seva obra

Gabriel García Márquez va néixer a Aracataca, Magdalena, Colòmbia, el 1928. Guionista cinematogràfic i corresponsal d'"El Espectador" de Bogotá a Europa, la seva primera novel·la, *La hojarasca* (1955), el presentà com el narrador més destacat de la seva generació, judici refermat amb la publicació d'*El coronel no tiene quien le escriba* (1961). Van seguir *Los funerales de la Mamá Grande* (1962), relats, i *La mala hora* (1962). *Cien años de soledad* (1967) és la seva obra més significativa: evocació mitològica del poble de Macondo, és alhora una reinvenció de la història llatinoamericana. Ha publicat, a més, *Relato de un naufrago* (1970), *La increíble y triste historia de la cándida Eréndira y de su abuela desalmada* (1972), *El otoño del patriarca* (1975), sobre el tema del dictador llatinoamericà, *Crónica de una muerte anunciada* (1981), basada en la història real d'un crim, *El amor en los tiempos del cólera* (1985), una història d'amor, *El general en su laberinto* (1989), sobre la figura històrica de Simón Bolívar, el volum de narracions *Doce cuentos peregrinos* (1992) i *Del amor y otros demonios* (1994) i *Noticia de un secuestro* (1996). El 1982 li va ser concedit el premi Nobel de literatura.

Comprensió

- 1) Què són, les aures?
- 2) Quines frases fa servir el narrador per indicar-nos que fan pudor?
- 3) Com el troben, el dictador?
- 4) Per què no el poden reconèixer?
- 5) On el van dur, el cec? Com li van pagar?

Un típic dictador llatinoamericà

FRAGMENT 25

El mag del faraó

Hordadef va tornar a la sala del tron poc de temps després, acompanyat d'un home alt i amb l'esquena ampla, de mirada penetrant i aguda. Una cabellera blanca cobria el seu cap i una barba llarga i espessa li tapava el pit. Anava vestit amb una túnica ampla i caminava amb l'ajuda d'un bastó. El príncep es va inclinar davant del seu pare i li va dir:

-Senyor, us presente el vostre humil servidor, el mag Didi.

El mag es va posar de genolls en presència del rei i va besar el terra, davant dels seus peus. Després va dir, en un to que va accelerar els batecs dels cors de tots els presents:

-Senyor, fill de Janum, la llum resplendent del sol, senyor dels mons, que la vostra glòria siga eterna i la vostra felicitat permanent!

El rei el va rebre amb gentilesa, el va convidar a seure al costat del seu tron i li va dir:

-Com és possible que no t'haja vist mai abans, si has nascut setanta anys abans que jo?

El mag va respondre amb humilitat:

-El Senyor us done vida, salut i força! La gent com jo només podem arribar a la vostra presència quan ens criden...

El rei va somriure, el va observar encara amb més interès i li va preguntar:

-És cert que pots fer miracles, Didi? És veritat que, amb la teua voluntat, sotmets homes i animals i que pots mostrar el rostre del temps i descórrer el vel que oculta el més enllà?

L'home va inclinar el cap fins que la barba li va tocar el pit.

-És cert, senyor -va dir.

-Vull presenciar algun dels teus miracles, Didi -li va dir el rei.

En aquells moments, l'expectació es reflectia al rostre de tots els presents, que contemplaven l'escena amb els ulls ben oberts. Però Didi no tenia gens de pressa per començar el seu treball i, durant un instant, es va quedar petrificat, com si fóra una estàtua. Després va somriure, mostrant els seus ullals esmolats, i va observar els presents amb una mirada ràpida.

-A la meua dreta hi ha un cor que no creu en mi -va dir al faraó.

Tots es van mirar, perplexos i sorpresos. El rei es va alegrar per la perspicàcia que havia demostrat el mag i va preguntar als presents:

-Hi ha algú entre vosaltres que negue els miracles de Didi?

El general Arbó va aixecar els muscles en senyal d'indiferència i no es va sentir gens cohibit quan va dir:

-Senyor, jo no crec en els mags pecadors. Crec que només saben fer una sèrie de trucs i de trampes que podria fer qualsevol persona que n'haja après l'ofici...

La resposta del rei va ser contundent:

-No parlem més... Que porten un lleó famolenc; veurem com el domina amb la seua màgia i com li imposa la seua voluntat.

Però el general no semblava gens convençut.

-Perdoneu-me, senyor -va dir-: no m'interessen els lleons. Ací estic jo, disposat a convertir-me en víctima de les seues arts i de la seua màgia. Si vol que crega en ell, m'haurà de sotmetre a la seua voluntat i dominar-me...

El silenci s'hauria pogut tallar amb un ganivet. Alguns dels presents només manifestaven el seu temor en silenci; d'altres aparentaven curiositat i somreien. Però tots miraven el mag i esperaven la seua reacció davant les pretensions del tossut general. Arbó estava tranquil; el somriure no havia desaparegut dels seus llavis primis i delicats. El rei va riure i li va dir amb una certa ironia:

-No tems per la teua ànima, Arbó?

El general va respondre amb una fermesa extraordinària:

-La meua ànima, senyor, és tan forta com la meua ment, que es riu dels mags pecadors.

El rostre del príncep Hordadef va reflectir la seua ira i el jove va respondre al general en un to enèrgic:

-Com vulgueu; que el meu pare permeti que el mag Didi responga al repte.

El rei va mirar el seu colèric fill i, després, dirigint-se al mag, li va dir:

-Vegem com s'enfronta la teua màgia a la força del meu amic Arbó.

El general Arbó va mirar el mag amb orgull; hauria volgut retirar-li la mirada amb un gest de menyspreu, però sentia una força que l'obligava a mirar

aquell home. Es va posar furiós, va intentar moure els genolls, va intentar apartar la seua mirada d'aquella força que l'atreia, però va ser incapaç: la mirada del general va romandre fixa als ulls prominents i espurnejants de Didi, que lluïen ardents com dos vidres que reflectiren la llum del sol. Els ulls d'Arbó es van eclipsar i van perdre la llum que els permetia veure el món: la força va abandonar aquell home poderós, que es va mostrar dòcil i pacífic.

Quan Didi va atemperar la força extraordinària d'Arbó, es va aixecar, li va indicar el seient que ell mateix ocupava i va ordenar al general amb veu enèrgica:

-Seu!

El general va obeir, sotmés, movent-se lentament, com un borratxo, i es va deixar caure sobre la cadira com si estiguera a punt de morir. Entre els presents es va escoltar un murmuri d'admiració i el príncep va somriure, més tranquil, després del seu atac de fúria. Didi va mirar respectuosament el faraó i li va dir:

-Senyor, podria ordenar-li qualsevol cosa, i la faria sense protestar; però em fa pena jugar així amb un general de la nostra gran pàtria, amic i deixeble del faraó. Us doneu per satisfet amb això que heu vist, senyor?

El faraó va acceptar amb un lleuger moviment del cap.

Aleshores, el mag s'acostà al desconcertat general, li va passar els dits suaument pel front i va recitar, en veu baixa, un estrany sortilegi. L'home va començar a despertar-se a poc a poc [...].

En aquells moments, el rei va dir al mag:

-Ho has fet molt bé, home poderós. Però, tens també poders sobre el més enllà, com en tens sobre els mortals?

-Sí, senyor -va respondre el mag, absolutament confiat.

El rei va reflexionar durant uns segons sobre quina pregunta li podria fer i, finalment, el seu rostre es va il·luminar i va dir al mag:

-Em pots dir fins quan ocuparan el tron els reis de la meva estirp?

L'home semblava angoixat i temorós de sobte, i el rei, amb ganes de saber quins pensaments passaven pel cap del mag, li va dir:

-Pots parlar amb total llibertat; no et passarà res digues el que digues.

[...]

L'home va tractar de dissimular la seua contrarietat i va dir:

-Senyor, després de vós, cap altre membre de la vostra estirp no ocuparà el tron.

Aquelles paraules provocaren un gran rebombori entre els presents, com un inesperat colp de vent que agitara les fulles d'un arbre ferm i gran. Tots miraven fixament el mag amb uns ulls que semblaven llançar fletxes de foc. El rostre del faraó es va enfosquir tant que semblava un lleó boig de fúria. La cara del príncep Rejaef va empal·lidir; serrava les dents amb tanta força que el seu aspecte presagiava la mort i la desgràcia. El mag va voler alleugerir el pes de la seua terrible profecia i va dir:

-Governareu, senyor, en pau i tranquil·litat, fins a la fi dels vostres dies, que seran llargs i feliços.

El faraó va arronsar les espatles en senyal de menyspreu i va dir en un to terrible:

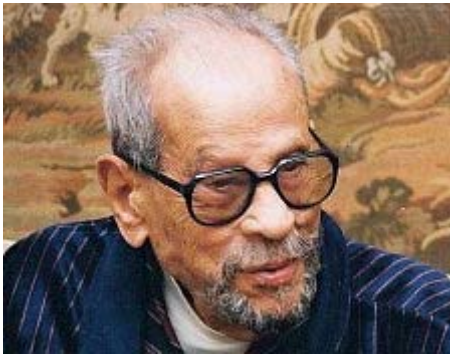
-Qui treballa per a ell mateix, és com si treballara per a la mort; no intentes donar-me consol i respon-me: saps a qui han deparat els déus l'honor de succeir-me en el tron d'Egipte?

El mag va dir:

-Sí, senyor: es tracta d'un xiquet nascut fa poc. Ha vist la llum del sol aquest matí.

Naguib Mahfuz, *La maledicció de Ra*. Edicions Bromera. Col·lecció "L'Eclèctica", 93. Alzira, 2002. Traducció d'Isaïes Minetto i Josep Franco.

L'autor i la seva obra

Naguib Mahfuz (El Caire, 1912) és considerat com un dels principals conreadors i renovadors de la literatura àrab moderna. La seva extensa obra literària reflecteix la vida quotidiana al llarg de la història a la ciutat del Caire, i el seu punt de vista li ha valgut l'amenaça dels integristes islàmics. De la seva producció cal esmentar les novel·les: *Miramar*, *El cafè del mar*, *Entre dos palaus* i *El lladre i els gossos*. El 1975 guanyà el Premi Nacional de Literatura i el 1988 rebé el Premi Nobel de Literatura. Naguib Mahfuz és l'escriptor àrab que millor relata la història i la societat egípcia. En *La maledicció de Ra*, Mahfuz recrea la vida quotidiana a l'Egipte de la quarta dinastia, una de les èpoques més apassionants de la història universal. Una oportunitat per a apropar-se a un món quasi desconegut per al lector, quan no desfigurat pel concepte occidental d'exotisme.

Comprensió

1) Aquest text és una traducció feta al valencià. Destaca les paraules que t'ho indiquen. A quins tres apartats diries que pertanyen?

2) El faraó Keops ordena la construcció de la gran piràmide. Però un mag anuncia que el successor de Keops no pertanyerà a la seva dinastia, sinó que serà fill del gran sacerdot de Ra. Keops, decidit a canviar el destí, ordena la mort del noutat. Però l'infant aconsegueix fugir, i arribarà a convertir-se en una amenaça per al faraó. Aquest fragment pertany al moment en què el mag es presenta a la cort i fa la seva profecia. Com es diu, el mag? Descriu-lo.

3) Què li demana, el rei, al mag?

4) Què li fa, al general escèptic?

5) Què vol dir, aquesta frase del faraó: "Qui treballa per a ell mateix, és com si treballara per a la mort"? Hi estàs d'acord? Per què?

La Gran Piràmide de Keops

FRAGMENT 26

Records d'inundacions

Bevien *rakija*¹ calenta. Els relats ressuscitaven figures curioses d'altres temps, records de gent original de la *kasaba*² i esdeveniments simpàtics i rars. El popa Mihailo i Hadži Liačo donaven bon exemple. I quan involuntàriament s'anomenava la darrera "inundació" recordaven només els detalls lleugers i graciosos, o almenys així ho semblaven després de tants anys. També parlaven del popa Jovan, que feia algun temps que havia estat aquí com a rector: els seus parroquians deien que era un bon home, però que no tenia gaire gràcia i que les seves pregàries pesaven poc davant de Déu.

A l'estiu, als períodes de secada que molt sovint feien malbé la collita, el popa Jovan, desesperadament organitzava una processó i llegia oracions perquè plogués. Però després de tots aquests esforços, la secada i la calor encara eren més fortes. I quan, a la tardor, després d'un estiu tan sec, el Drina creixia i començava la inundació total, el popa Jovan sortia a la ribera i agrupava gent i començava a llegir oracions perquè la pluja parés i la riuada es fes enrere. Aleshores, un tal Jokić, un dropo que sempre estava ebri, va observar que Déu enviava normalment el contrari del que el popa demanava, i va cridar ben fort:

-Aquesta oració no, sinó la de l'estiu, la de la pluja, segur que ajudarà que baixin les aigües.

Ismet-efendi, un home feixuc i corpulent, parlava un altre cop dels seus avantpassats i de la seva lluita contra la inundació. Explicà que durant una inundació, dos *hodža*³ de Višegrad van sortir a dir cadascun una oració contra la mala sort. Un *hodža* tenia la casa a la part baixa de la ciutat, que era amenaçada per la inundació, i l'altre vivia al turó, on la inundació no podia arribar. Primer el *hodža* del turó va recitar una oració, però el nivell de l'aigua no va baixar gens. Aleshores un zíngar, la casa del qual començava a desaparèixer sota les aigües, començà a cridar:

-Però, gent, porteu el *hodža* del barri comercial, que té la casa sota l'aigua com les nostres. Que no veieu que aquest del turó està pregant sense sentiment?

Hadži Liačo, vermell i somrient, amb grans rínxols blancs que li queien

sobre la cara fins als ulls, se'n rigué i digué al popa i al *hodža*:

-No anomeu massa les oracions contra la inundació, que no sigui cas que la nostra gent es recordi del passat i que ens obligui a tots tres a sortir sota aquest ruixat a resar pregàries.

Els relats s'anaven succeint així, en ells mateixos trivials i confusos per als altres; només per a ells i per a la seva generació tenien algun sentit. Sempre era un record innocent, íntim, que només ells coneixien, sobre la vida monòtona, bella i dura a la *kasaba*, la seva vida. Tot havia canviat feia anys, i no hi havia cap relació amb el drama d'aquella nit que els havia obligat a congregar-se en aquell cercle fantàstic.

Així, aquells homes respectables, endurits i acostumats des de la seva infantesa a desgràcies de tot tipus, dominaven la nit de la "gran inundació" trobant força suficient per fer bromes, davant l'adversitat que els amenaçava, esquivant l'atzar que no podien defugir.

Però tots, per dintre, estaven força preocupats i cadascun, sota les bromes i aquell somriure fingit, com si tinguessin una careta, era pertorbat pels pensaments inquietos, tot parant atenció al brogit de l'aigua i del vent que venia de la part baixa de la *kasaba*, on romania tot el que tenien. L'endemà al matí, després d'haver passat una nit com aquella, podien observar des de Mejdan com les seves cases estaven inundades per l'aigua, unes fins a la meitat, i altres totalment fins a la teulada. Aquella va ser la primera i última vegada que podien veure la seva *kasaba* sense pont. El nivell de l'aigua va augmentar fins a deu metres, i cobria els grans i amples arcs; l'aigua corria per sobre el pont, que havia desaparegut sota la riuada.

Ivo Andrić. *El pont sobre el Drina*. Edicions 62, s.a. Col·lecció "Butxaca", 23. Barcelona, 1999. Traducció de Slavica Bursać i Sió Capdevila.

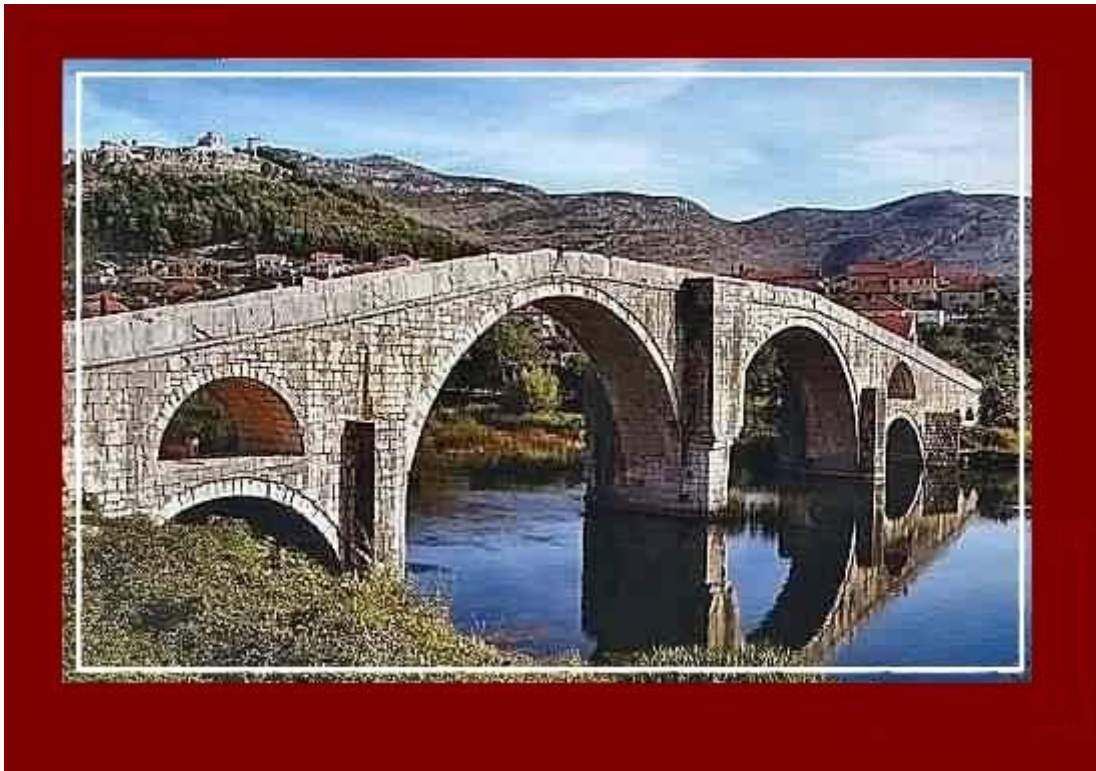
L'autor i la seva obra

Ivo Andrić va néixer a Dolac, Bòsnia, el 1892 i va morir a Belgrad, Sèrbia, el 1975. Novel·lista i poeta serbi de Bòsnia i Hercegovina. Va estudiar filologia a les universitats de Zagreb, Cracòvia i Viena. Abans de la Primera Guerra Mundial, i a causa de la seva activitat a favor de la unitat iugoslava, va ser detingut pels austríacs. De l'estada a la presó, en va sortir el llibre de poemes *Ex Ponto* (1918). Va ingressar al cos diplomàtic, i va ser ambaixador a Berlín. Durant la Segona Guerra Mundial, retirat de la política, va escriure a Belgrad la trilogia *El pont sobre el Drina*, *La crònica de Travnik* i *La senyoreta*, que publicà en acabar la guerra i el convertiren en una de les figures literàries més respectades al seu país. En les dues primeres obres intentà la novel·la històrica, a la manera de Tòlstoi, i es va servir dels mètodes de l'historiador, de l'experiència personal i dels personatges novel·lescos —vius i singulars— per descriure la seva Bòsnia i alhora el sofriment humà. *El pont sobre el Drina* és la crònica d'una petita ciutat, la *kasaba* de Višegrad. La construcció del pont, símbol d'unió entre pobles, és el motiu per introduir els diferents destins d'una sèrie de personatges que reflecteixen la història de Bòsnia, amb la seva diversitat d'ètnies i religions: cristians ortodoxos, catòlics, musulmans, jueus, tots ells agitats per sentiments, prejudicis i tradicions contradictòries que, al llarg dels segles, no han canviat gaire. El 1961 li va ser atorgat el premi Nobel de literatura.

Comprensió

- 1) Quina mena de detalls recorden, el popa Mihailo i Hadži Liačo, quan parlen de l'última inundació?
- 2) Què feia, el popa Jovan, en època de secada?
- 3) Funcionava? Què passava, llavors, a la tardor?
- 4) De què es va adonar, un tal Jokić?
- 5) I aleshores, quina solució va proposar?

El pont sobre el Drina, a Bòsnia. Al darrere, la ciutat de Višegrad

FRAGMENT 27

Discussió filla-mare-tia

La mare es va armar de coratge per a la batalla. Havien arribat al punt principal, al motiu mateix de la visita nocturna.

-No ho va dir. Però la gent m'ha contat que surts amb un del nord.

-Això ens ha disgustat molt -va tercerejar la tia.

-Tan escassos van els homes, a la ciutat? Eh? Dignes, Dehinwa, tan difícils de trobar són els homes ben plantats i decents, que hagi d'anar amb un *gambari*? Que no saps com et dius, que et fas malveure amb un *gambari*?

-Però mama, no hauries d'escoltar-te aquesta mena d'enraonies. La pròxima vegada digues-los que s'ocupin dels seus assumptes.

La tia va quedar bocabadada a mig mos.

-Què diu aquesta criatura? Que diguem a la gent que s'ocupi dels seus assumptes quan és l'estimació que senten per la teva mare el que els empeny a parlar?

-Amb qui vaig és cosa meva.

-Ah, no, no és cosa teva, i no pots pas anar amb qui vulguis, no mentre siguis filla meva. Em fa l'efecte que tinc alguna cosa a dir, sobre aquesta qüestió. No he treballat pas com una esclava per enviar-te a Anglaterra ni he estirat fils per aconseguir-te un lloc realment bo a l'Administració perquè ara em donis un nét haussa.

-Mama...

-Bé, què ha fet per tu, el teu pare? No ha aixecat ni un dit per ajudar-te. Va enviar tots els seus fills a Anglaterra, però quan et va arribar l'hora a tu, recordes què va dir?, eh? Però com podries recordar-ho? Sisi, val més que li contis què va dir el seu pare. No és cap secret, ho va esbombar per tot el poble.

La tieta va assentir amb el cap.

-Va dir que ell no enviava cap noia a Anglaterra només perquè quedés prenyada abans de tres mesos.

-Van ser les seves paraules exactes. Jo només tenia el meu petit negoci, però vaig estalviar prou per poder-t'hi enviar.

Dehinwa es va anar crispant de mica en mica. Havien passat al terreny

familiar, i allò l'enfastidia.

-D'acord, mama, d'acord. Estalvio tant com puc. Tot el que vas gastar en mi, t'ho tornaré abans de casar-me.

I aleshores llàgrimes, llàgrimes per la ingratitud, per l'esforç i el sacrifici malagraïts. Contricció, indulgència, revifament de l'amor i una mica de terreny cedit.

-No és que pensi en el matrimoni ni res per l'estil.

Un altre error.

-No t'adones que tot plegat és pel teu bé? Nosaltres ja no servim per a res. Déu encara no se'ns ha emportat només perquè vetllem per tu.

El to esdevé més suau, tothom plora i és feliçment infeliç. Com una altra vegada, uns quants mesos enrere, en aquell moment Dehinwa va bromejar:

-De debò, mare, no has de fer més viatges nocturns d'aquests. Imagina't que estigués amb un home!

I les llàgrimes es van glaçar a l'acte, i lentament la incredulitat va substituir la breu joia.

-Què has dit?

Ansiosa per no esguerrar-ho tot, disposada al sacrifici en interès de la pau:

-Au va, mama, només feia broma.

-T'he sentit. He sentit el que has dit, i no ho has dit pas de broma. Que m'imagini que estàs amb un home? Ah, és aquesta, la mena de vida que vols dur? Que Déu m'empari. Quina mena de filla he parit? Si mai trobo un home a casa teva en hora intempestiva, ja li faré saber que la meva família porta el nom de Komolola. Un home en aquesta casa, de nit? Li cridaria *ibosi* i l'humiliaria en públic...

Però aquella nit s'imposava el tacte. De comú acord, Sagoe no existia, estava tancat lluny de les mirades decents, com la roba bruta. Tanmateix, la mare no podia oblidar-ho del tot, i la tia sospesava lentament els riscos... Esperava la mare que ella obrís aquella porta? Era l'ase dels cops, però en aquella mena de situacions el seu paper li resultava gairebé insuportable. Era una treva o l'inici de la batalla, allò? Evitant la mirada de la mare, va escurar el plat ple de miques. I Dehinwa, que s'estava armant de coratge per a l'acte final que havia de constituir la declaració de ruptura, estava cada cop més

fastiguejada d'aquelles visites nocturnes de ties i mares carregades d'amor, i d'intencions transparents, i d'ànsies fabricades i, senzillament, de crueltats de la sang...

Wole Soyinka. *Els intèrprets*. Edicions 62, s.a. Col·lecció "Les millors obres de la literatura universal / Segle XX", 126. Barcelona, 1999. Traducció de Víctor Compta.

L'autor i la seva obra

Wole Soyinka va néixer a Abeokuta, Ogun, el 1934. Va estudiar a les universitats d'Ibadan i Leeds (Anglaterra). Havent tornat a Nigèria, es dedicà a la docència universitària i a la literatura. Fundà un grup teatral i una revista. La seva obra, molt arrelada en les tradicions iorubes, palesa un vessant crític molt acusat, adreçat sobretot contra certes concepcions de l'africanisme i contra l'abús de poder i la corrupció. Escriu en anglès i en ioruba. El 1967 va ser empresonat per haver-se oposat a la intervenció del govern nigerià a Biafra. De la seva producció cal esmentar les obres teatrals *Una dansa dels boscos* (1960), la comèdia satírica *El lleó i la joia* (1963), *La mort i el cavaller del rei* (1977), *Una obra de gegants* (1984) i *Rèquiem per a un futuròleg* (1985). És també autor de la novel·la *Els intèrprets* (1965) i de l'autobiografia *Aké, els anys d'infància* (1981). L'any 1986 l'acadèmia sueca li va concedir el premi Nobel de literatura. *Els intèrprets*, una novel·la ambientada en la Nigèria postcolonial dels anys 60, narra les vivències d'un grup de joves nigerians que tornen al seu país després d'haver estudiat a l'estranger. A Nigèria es troben una societat corrupta que no els deixa cap altra alternativa que riure o desesperar-se. Soyinka dona vida a uns personatges

inoblidables, com Sagoe, el periodista; Egbo, el fill del cap d'una tribu que treballa en el cos diplomàtic; Kola, un pintor capficat en el seu art que s'enamora d'una dona blanca; Bandele, un professor universitari, reservat i sol·lícit, i Sekoni, un enginyer que lluita en va per construir una central elèctrica.

Comprensió

- 1) Com es diu, la noia?
- 2) Què li diuen, la mare i la tia?
- 3) Què respon, ella?
- 4) Què li contesta, la mare?
- 5) En resum, de què està tipa, la noia?

FRAGMENT 28

Els escriptors ens descobreixen el món

Ja han passat molt anys, però encara tinc gravada a la memòria una imatge del període de la nostra reeducació, amb una precisió excepcional: davant la mirada impassible d'un corb de bec vermell, Luo, amb un cove a l'esquena, avançava a quatre grapes per un pas d'uns trenta centímetres d'ample, envoltat a banda i banda per un profund precipici. Dins el cove de bambú, anodí, brut, però sòlid, hi havia amagat un llibre de Balzac, *El Pare Goriot*, que en xinès portava el títol *El Vell Go*; anava a llegir-lo a la Petita Modista, que continuava sent una muntanyenca; bonica però inculta.

Durant tot el mes de setembre, després de l'èxit del nostre robatori, vam estar temptats, envaïts, conquerits pel misteri del món exterior, sobretot pel de la dona, per l'amor i el sexe, que els escriptors occidentals ens descobrien dia rere dia, pàgina rere pàgina, llibre rere llibre. No tan sols en Quatreulls se n'havia anat sense gosar denunciar-nos, sinó que a més, per sort, el comandant del nostre poble havia anat a la ciutat de Yong Jing per assistir a un congrés de comunistes del districte. Aprofitant aquesta absència del poder polític i la discreta anarquia que regnava momentàniament al poble, vam negar-nos a anar a treballar als camps, cosa que a la gent del poble, excultivadors d'opi convertits en guardians de les nostres ànimes, tant els va fer. I així vaig passar els dies, amb la porta tancada i barrada, devorant novel·les occidentals. Vaig deixar de banda les obres de Balzac, passió exclusiva de Luo, i amb la frivolitat i la seriositat dels meus dinou anys, em vaig enamorar, un rere l'altre, de Flaubert, de Gogol, de Melville i també de Romain Rolland.

Parlem d'aquest darrer. La maleta del Quatreulls només contenia un llibre d'aquest autor, el primer dels quatre volums de *Jean-Christophe*. Com que es tractava de la vida d'un músic i jo podia tocar amb el violí fragments com ara *Mozart pensa en Mao*, em vaig sentir temptat de fullejar-lo, com si fos una aventura amorosa sense conseqüències, sobretot en pensar que l'havia traduït el senyor Fu Lei, el traductor de Balzac. Però tan bon punt el vaig obrir, ja no el vaig poder deixar. Els meus llibres preferits acostumaven a ser reculls de narracions, que expliquen una història ben lligada, amb idees brillants, a vegades divertides, o que tallen la respiració, històries que ens acompanyen

tota la vida. Quant a les novel·les llargues, a part d'algunes excepcions, més aviat en desconfiava. Però *Jean-Christophe*, amb el seu individualisme aferrissat, sense cap mesquinesa, va ser per a mi un descobriment molt saludable. Sense ell no hauria arribat a entendre mai l'esplendor i la grandesa de l'individualisme. Abans d'aquella trobada furtiva amb *Jean-Christophe*, el meu pobre cap educat i reeducat senzillament no sabia que es pogués lluitar sol contra el món sencer. Aquella aventura, doncs, es va convertir en un gran amor. Fins i tot l'èmfasi excessiva a la qual havia cedit l'autor no em semblava perjudicial per a la bellesa de l'obra. Estava literalment engolit pel riu poderós d'uns centenars de pàgines. Era el llibre que sempre havia somiat: un cop acabat, ni tota la vida ni tot el món ja no eren els mateixos que abans.

Dai Sijie. *Balzac i la Petita Modista xinesa*. Edicions 62, s.a. Col·lecció "El balanci", 400. Barcelona, 2001. Traducció de Marta Marfany.

L'autor i la seva obra

Dai Sijie va néixer el 1954 en una província xinesa de Fujian. Fill de metge, del 1971 al 1974 el van enviar per a la *reeducació*, en qualitat d'intel·lectual burgès, a un poble de muntanya. Alliberat, va reprendre els estudis. Mort el president Mao, va anar a la universitat d'història de l'art; després va estudiar en una escola de cinema i, en acabar aquests estudis, va guanyar una beca que li va permetre anar a l'estranger. El 1984 es va instal·lar a França, on va descobrir el cinema europeu i va quedar impressionat per Luis Buñuel, de qui va adquirir l'aire superrealista que es respira a les seves obres. *Balzac i la petita modista xinesa*, la seva primera novel·la, és un dels llibres més venuts a França, ha estat guardonada amb cinc premis i s'ha traduït a dinou llengües. La seva segona novel·la va ser *El complex de Di*.

Filmografia com a director

Xina, el meu dolor (1989)

El golafré de la lluna (1994)

Tang, l'onzè (1998)

Balzac i la Petita Modista xinesa (2002)

Les filles del botànic xinès (2005)

Comprensió

- 1) L'any 1971, a la Xina del president Mao, dos joves de setze i disset anys, intel·lectuals considerats perillosos per al règim, són separats de les seves famílies i enviats a un poble perdut a les muntanyes -només tres joves de cada mil tornaran algun dia a la seva ciutat natal- per dur a terme el que, a la Xina del moment, s'anomena *reeducació*. Allà coneixen el Quatreulls, que, en un bagul, hi amaga una pila de llibres de grans autors clàssics anglesos i francesos. Es tracta de llibres prohibits als quals els dos joves podran accedir i així evadir-se del món que els envolta. I parlant de llibres prohibits, què porta Luo amagat dins el cove de bambú?
- 2) Segons el narrador, què ens descobreixen a cada pàgina els escriptors occidentals?
- 3) Què fa el protagonista aprofitant que no hi ha ningú que el vigili?
- 4) De què tracta, *Jean-Christophe*?
- 5) Què és el que, el narrador, no hauria arribat a entendre mai sense aquest llibre?

FRAGMENT 29

La font d'inspiració d'El tall de la navalla

Un dia en Willie Chandran va demanar al meu pare:

-Per què de segon nom em dic Somerset? Els nens de l'escola ho han descobert i se me'n riuen.

El seu pare li va dir, sense alegria:

-Et vaig posar el mateix nom que l'escriptor. Segur que has vist que aquí a casa en tenim uns quants llibres.

-Sí, però no me'ls he llegit. Tant l'admires?

-No t'ho sabia dir. Escolta, i decideix tu.

I aquesta va ser la història que el pare d'en Willie Chandran va començar a explicar al seu fill. Es va allargar durant molt temps. La història va anar canviant a mesura que en Willie creixia. Van anar-s'hi incorporant coses, i quan en Willie se'n va anar de l'Índia cap a Anglaterra, la història que havia sentit era aquesta.

L'escriptor (explicava el pare d'en Willie Chandran) va venir a l'Índia per reunir material per a una novel·la sobre espiritualitat. Era entre el 1930 i el 1940. El rector de la universitat del maharajà va fer que em vingués a veure. Jo feia penitència per una falta que havia comès i vivia com a mendicant al pati exterior del gran temple. Era un lloc molt concorregut, i per això l'havia triat. Els funcionaris del maharajà que estaven en contra meva em feien la vida impossible, i em sentia més segur al pati del temple, enmig de la gentada que entrava i sortia, que no al meu despatx. Aquell assetjament em feia patir, i per tranquil·litzar-me, havia decidit fer un vot de silenci. Això m'havia proporcionat un cert respecte entre la població, i fins i tot una mica d'anomenada. La gent venia a veure com m'estava sense dir res i algunes persones em feien ofrenes. Les autoritats de l'estat es veien obligades a respectar el meu vot, i per això la primera cosa que vaig pensar quan vaig veure el rector acompanyant aquell home menut de raça blanca va ser que era una maquinació per fer-me parlar. Això va fer-me aferrar encara més al meu propòsit. La gent es va adonar que se'n preparava alguna i es va quedar a la vora per presenciar la topada. Jo sabia que tenia la gent a favor. No vaig dir res. El rector i l'escriptor van portar

tot el pes de la conversa. Van parlar de mi, sense parar de mirar-me en tota l'estona, mentre jo mirava més enllà de tots dos com si fos una persona sorda i cega, i la gent ens mirava a tots tres.

Així va començar la cosa. No vaig dir ni una paraula al gran escriptor. Ara costa de creure, però juraria que quan el vaig conèixer no n'havia sentit parlar mai. La literatura anglesa que coneixia era de Browning i Shelley i autors semblants, que havia estudiat a la facultat, durant el curs que hi vaig ser, abans que abandonés absurdament l'educació anglesa en resposta a la crida del mahatma i desgraciés la meva vida mentre veia com els meus amics i els meus enemics feien carrera i es guanyaven la consideració de la gent. Però aquest és un tema del qual ja et parlaré en un altre moment.

Ara voldria tornar a l'escriptor. Creu-me si et dic que no li vaig dir absolutament res. Però vet aquí que, potser un any i mig més tard, al llibre de viatges que l'escriptor va publicar hi havia un parell o tres de pàgines sobre mi. S'hi deien moltes més coses del temple i de la gent i de com anava vestida, i de les ofrenes de coco i farina i arròs que hi feien, i del sol de tarda sobre les velles pedres del pati. Tot el que el rector li havia explicat hi era, i també unes quantes coses més. Era evident que el rector s'havia volgut guanyar l'admiració de l'escriptor parlant-li molt favorablement dels meus diferents vots de renunciació. També hi havia unes quantes ratlles més, potser tot un paràgraf, on es descrivia -en el mateix to en què havia descrit les pedres i el sol de tarda- la meva serenor i la finor de la meva pell.

Vet aquí com em vaig fer famós. No a l'Índia, on hi ha molta enveja, sinó a l'estranger. I l'enveja es va transformar en còlera quan va sortir aquella famosa novel·la de l'escriptor durant la guerra, i la crítica estrangera va començar a veure en mi la font d'inspiració d'*El tall de la navalla*.

V. S. Naipaul. *Una vida malaguanyada*. Edicions 62, s.a. Col·lecció "El balanç", 430. Barcelona, 2002. Traducció de Xavier Pàmies.

L'autor i la seva obra

Vidiadhar Surajprasad Naipaul va néixer a Trinitat el 1932. És un escriptor d'origen indi, i escriu en anglès. Educat a Oxford, s'ha descrit a si mateix com un escriptor desarrelat i sense un sentiment de pertinença a una identitat definida. Des de les primeres novel·les (*The Mystic Masseur*, 1957; *Miguel Street*, 1959, premi Somerset Maugham 1961) anà ocupant un lloc prominent en la literatura en llengua anglesa. *A House for Mr. Biswas* (1961) és considerada una de les seves obres més reeixides. En aquestes novel·les i en la narrativa posterior (els contes *In a Free State*, 1971, premi Booker; i les novel·les *Guerrillas*, 1975; *A Bend in the River*, 1979; *The Enigma of the Arrival*, 1987; *A Way in the World*, 1994; etc), que sol situar en els nous estats creats amb la descolonització, explora les contradiccions i la desorientació de personatges que es debaten entre la tradició i la influència occidental a la recerca d'una identitat. És també autor d'assaigs a l'entorn de les mateixes qüestions, on manifesta un clar decantament pels valors liberals: *The Loss of El Dorado* (1969), *Una història de Trinitat*, *An Area of Darkness* (1964), *India: A Wounded Civilization* (1977), *Among the Believers* (1981), *India: A Million Mutinies Now* (1990), *Beyond Belief: Islamic Excursions Among the Converted Peoples* (1998), etc. El 1989 va ser nomenat sir i el 2001 va rebre el premi Nobel de literatura.

Comprensió

- 1) Qui era, aquest escriptor anomenat Somerset? Busca'n informació.
- 2) Per què creus que Willie Chandran se'n va anar de l'Índia cap a Anglaterra?
- 3) Quin vot va fer el seu pare?
- 4) Qui són, Browning i Shelley? Busca'n informació.
- 5) En un racó de l'Índia que viu al marge de l'agitació anticolonial, el pare d'en Willie Chandran està renyit amb el món: aspira a grans coses, però ha de viure la monòtona vida a què l'obliga la seva ascendència. Amb la intenció de desafiar el seu passat i escapar de la rutina, es casa amb una dona de casta inferior, però aquesta relació l'acaba sumint en la desesperació. D'aquesta desgraciada unió neix la inconformista personalitat d'en Willie Chandran, d'una semblança sorprenent amb el seu pare, que anhela trobar el seu lloc en aquest món. És aquesta recerca que el porta a Londres, a la comunitat immigrant de la postguerra, als sòrdids clubs del West End, a l'excèntric ambient de la literatura anglesa de l'època. *Una vida malaguanyada* és una obra colpidora d'una sensibilitat, un gust i un humor excepcionals, amb una visió molt particular de les vides malaguanyades que s'escolen en silenci al cor del món turbulent on vivim. Fes una redacció amb el mateix títol que el llibre de V. S. Naipaul, i explica com es pot fer malbé, per ximpleria, ganduleria o estupidesa, una vida.

Filmografia

Els dos films següents no són adaptacions d'*Una vida malaguanyada*, sinó d'*El tall de la navalla*, la novel·la de W. Somerset Maugham què es parla al fragment donat.

► *El tall de la navalla* (1946). Dirigida per Edmund Goulding. Intèrprets: Tyrone Power, Gene Tierney, John Payne, Anne Baxter, Clifton Webb, Herbert Marshall.

► *El tall de la navalla* (1984). Dirigida per John Byrum. Intèrprets: Bill Murray, Theresa Russell, Denholm Elliott, Catherine Hicks, James Keach, Peter Vaughan.

FRAGMENT 30

Desviacions

Zoltan Kovacs, el meu company de feina, tenia una perversió sexual prou greu: la necrofília. Ell va provar sempre d'amagar-ho, com és natural, però jo ben aviat me'n vaig adonar. No és per ventar-me'n, però sóc una persona observadora i copso amb gran facilitat petits detalls que per a altres passen desapercebuts. Mireu si n'era, de forta, la seva inclinació per la necrofília, que no va poder esperar ni que la seva muller fos morta per practicar amb ella el sexe. I ho va fer des del primer dia mateix del seu casament, disset anys abans que ella morís! Aquesta passió malaltissa es va anar accentuant amb el temps. És per això que no va trigar a casar-se una altra vegada. També la seva frisança per la necrofília el va portar a no poder esperar que aquesta nova esposa morís i va practicar amb ella el sexe des del primer moment. Aquesta vegada va ser ell, però, qui va morir primer, vés a saber si amb la secreta esperança de poder fornicar durant el trànsit mateix de la mort.

Zoltan Kovacs, a qui tothom va lloar tant quan va morir, tenia probablement una altra desviació sexual que el feia condemnable als ulls del sentit comú: la seva homosexualitat. Però aquesta darrera inclinació no la puc afirmar amb tota rotunditat. Vaig ser detingut quan me li havia abraonat al damunt per tal de comprovar-ho, a la capella ardent on s'exposava el seu cadàver, al tanatori Sant Lazlo que hi ha al nord de la ciutat.

Ramon Minoves, *Contes a la vora del mort*. Columna Edicions, S. A. Col·lecció *Clàssica*, 539. Barcelona, 2003.

L'autor i la seva obra

Ramon Minoves va néixer en un mas de l'Hospitalet de Llobregat el 1950. Instal·lat a Barcelona el 1962, es considera osonenc d'adopció des que el 1977 anà a viure a aquesta comarca. És llicenciat en Ciències de la Informació i professor de llengua i literatura a Torelló. Ha publicat els llibres de poesia *Roderes* (1995) i *Els camins de la nit* (1997). També ha participat en els llibres col·lectius *Po-Osona* (1996), *Els poetes d'Osona, avui* (2000) i *Un tros de món* (2002).

Comprensió

- Resumeix el text.

L'autor, a la vora d'un mort.

Fonts

1. Mort de Cebrió (*La Ilíada*)

- ▶ Retrat d'Homer:
 - <http://static.flickr.com/111>
- ▶ Comentari de l'obra: Gran Enciclopèdia Catalana, volum 8
- ▶ Il·lustració d'Aquil·les contra Hèctor:
 - <http://impulsosolar.cl/galeria/pictures/aquilesHector.jpg>
- ▶ Fotograma de Troia:
 - <http://img177.imageshack.us/img>

2. Duel de cavallers (*Tirant lo Blanc*)

- ▶ Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Imatge de Joanot Martorell:
 - www.epdlp.com/fotos/martorell.jpg
- ▶ Fotografia dels cavallers a la paret de l'església:
 - www.villadeatienza.com/romanico/justas.JPG

3. Unes idees sobre el concepte d'art (*El retrat de Dorian Gray*)

- ▶ Retrat d'Oscar Wilde:
 - famouspoetsandpoems.com/pictures/oscar_wilde.jpg
- ▶ Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Quadre *Negre i violeta* (Kandinsky, 1924):
 - www.biografiasyvidas.com/.../fotos/kandinsky.jpg

4. Enterrament del pare i del germà (*La meva infantesa*)

- ▶ Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Fotografia de Gorki de: www.memo.fr/Media/Gorki

5. *El **douzain** de l'Eugénie (Eugénie Grandet)*

► Retrat de Balzac:

- <http://www.ac-strasbourg.fr/pedago/lettres>

► Biografia i obra, extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)

► Il·lustració d'*Eugénie Grandet*:

- <http://www.nenfaitespasunroman.com/images/trenteans.jpg>

6. *La cruel revenja (La bóta d'**amontillado**)*

► Fotografia de Poe:

- esperanto.org/Ondo

► Apartat de “L'autor i la seva obra”, extret de l'edició esmentada

► Il·lustració de *La bóta d'amontillado*:

- www.horton.ednet.ns.ca

7. *La Pesta Vermella (La Màscara de la Mort Roja)*

► Fotografia de Poe:

- www.iescarmenlaffon.com

► Cartell de *La màscara de la Mort Roja*:

- www.hembeck.com/Images

8. *La Casa Usher (La caiguda de la Casa Usher)*

► Cartell de *La caiguda de la Casa Usher*:

- dreamers.com/indices/imagenes/peliculas

9. *Un huracà al mar (Manuscrit trobat dins una ampolla)*

► Il·lustració del vaixell:

- www.rain.org/campinternet

10. *Un home com els altres (La mort d'Ivan Ilitx)*

► Retrat de Lleó Tolstoi:

- http://www.onlinekunst.de/september/Tolstoi_Repin.jpg

► Biografia i obra:

- La Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)

► Fotografia d'estàtua de cementiri:

- <http://www.periodicoelpulso.com/images>

11. Patinant sobre gel (Anna Karénina)

► Fotografia de Lleó Tolstoi:

- <http://www.booksfactory.com/writers/images/tolstoi.jpg>

► Fotografia de Greta Garbo fent d'Anna Karénina (1935):

- <http://deadwhitemales.net/pictures/blogs/Greta>

12. L'amant nocturn (El roig i el negre)

► Retrat de Stendhal:

- <http://enciklopedia.fazekas.hu/gallery/vilag/large/stendhal1.jpg>

► Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)

► Cartell d'El roig i el negre (1954):

- http://www2.unil.ch/spul/alleg_savoir

13. Després del crim (Crim i càstig)

► Fotografia de Fiódor Dostoievski:

- <http://www.luventicus.org/articulos/03V001/dostoievski.jpg>

► Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)

► Fotografia de Raskolnikov:

- <http://educaterra.terra.com.br/voltaire/raskolnikov.jpg>

14. Dos crims monstruosos (Els crims del carrer Morgue)

► Fotografia de Poe:

- www.galeon.com/literarias/entierro.htm

► Cartell de la pel·lícula *Els crims del carrer Morgue* (1932):

- eric.b.olsen.tripod.com/rue.html

15. *L'adéu per sempre (Un adéu a les armes)*

► Fotografia d'Ernest Hemingway:

- Wikipedia

► Biografia i obra:

- La Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)

► Fotograma d'*Un adéu a les armes* (1932):

- www.wisconsinhistory.org/pressroom/images/farewell-to-arms.jpg

16. *Esperant l'enemic (Per qui toquen les campanes)*

► Fotografia d'Ernest Hemingway:

- www.bryan.k12.ga.us

► Fotograma de *Per qui toquen les campanes*:

- <http://www.geocities.com/athens/5376/belltoll.gif>

17. *Dos caçadors (Les neus del Kilimanjaro)*

► Fotografia d'Ernest Hemingway:

- <http://www.enotes.com/images/short-story>

► Fotograma de *Les neus del Kilimanjaro*:

- <http://images.google.es/imgres?imgurl>

18. *Un relat molt curt*

► Fotografia d'Ernest Hemingway:

- <http://www.nobelpreis.org/castellano/Literatur/images/hemingway.jpg>

► Fotograma d'*En l'amor i en la guerra*:

- <http://i.imdb.com/Photos/Ss/0116621/1-3.jpg>

19. *Entre assassins (Gas de Nevada)*

► Fotografia de Raymond Chandler:

- www.rayconnolly.co.uk

► Fotografia de Humphrey Bogart:

- mysite.verizon.net

20. *El Gran Germà et vigila (1984)*

- ▶ Apartat de “L'autor i la seva obra”, extret de La Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana).
- ▶ Fotografia de George Orwell, extreta de:
 - <http://etext.library.adelaide.edu.au/o/orwell/george/orwell.jpg>
- ▶ Fotografia del Gran Germà, de la pel·lícula 1984:
 - http://lispmeister.com/images/1984-movie-bb2_a.jpg

21. *Les tortugues de les Galàpagos (El viatge del Beagle)*

- ▶ Fotografia de Charles Darwin:
 - www.biografiasyvidas.com
- ▶ Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Fotografia de la tortuga:
 - places.mongabay.com

22. *Aturant una epidèmia (Naufragis)*

- ▶ Fotografia de Ll. Ferran de Pol:
 - www.uoc.edu/.../lferrandepol/img
- ▶ Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Fotografia del vell hospital de Granada (departament de Nicaragua):
 - img2.travelblog.org/Photos

23. *Un rebel sense causa (El vigilant en el camp de sègol)*

- ▶ Fotografia de J. D. Salinger:
 - <http://www.notablebiographies.com/images>
- ▶ Biografia i obra, extretes de La Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)

24. *El dictador sense rostre (La tardor del patriarca)*

- ▶ Fotografia de Gabriel García Márquez:

- http://www.galeon.com/elortiba/vs/garcia_marquez.jpg
- Biografia i obra, extreptes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- Fotografia de Pinochet:
 - <http://www.parti-humaniste.ch/images/pinochet.jpg>

25. *El mag del faraó (La maledicció de Ra)*

- Fotografia de Naguib Mahfuz:
 - <http://www.ciudadseva.com/textos/cuentos/otras/mahfuz/nm.jpg>
- Biografia i obra, extreptes de l'edició esmentada
- Fotografia de la Gran Piràmide:
 - <http://www.terra.es/personal/miguellb/viaje/images/dia9>

26. *Records d'inundacions (El pont sobre el Drina)*

- Biografia i obra, extreptes de La Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana) i de l'edició esmentada
- Fotografia d'Ivo Andrić:
 - www.znanje.org
- Fotografia del pont sobre el Drina:
 - <http://www.bosnia.org.uk/images/reports>

27. *Discussió filla-mare-tia (Els intèrprets)*

- Fotografia de Wole Soyinka:
 - <http://www.onlinenigeria.com/PEOPLE/soyinka.gif>
- Biografia i obra, extreptes de La Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana) i de l'edició esmentada.
- Fotografia de dones nigerianes:
 - peacecorpsonline.org/messages/jpeg/nigeria008.jpg

28. *Els escriptors ens descobreixen el món (Balzac i la Petita Modista xinesa)*

- Fotografia de Dai Sijie:

- <http://www.commeaucinema.com/images/galerie>
- ▶ Biografia i obra, extrets de l'edició esmentada i de:
 - http://es.wikipedia.org/wiki/Dai_Sijie
- ▶ Fotografia del cartell de la pel·lícula *Balzac i la Petite Modista Xinesa*:
 - http://www.cinemapassion.com/affiches/balzac_et_la_petite_tailleuse_chinoise.jpg

29. *La font d'inspiració d'El tall de la navalla (Una vida malaguanyada)*

- ▶ Fotografia de V. S. Naipaul:
 - <http://graphics8.nytimes.com/images/2005>
- ▶ Biografia i obra de l'autor:
 - La Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ L'apartat 5 de *Comprensió* està extret de l'edició esmentada.
- ▶ Cartell del film *El tall de la navalla* (1946):
 - <http://dvdtoile.com/FILMS/36/36627>

30. *Desviacions (Contes a la vora del mort)*

- ▶ Fotografia de Ramon Minoves:
 - <http://adjunts.e-noticies.com/imatges>
- ▶ Biografia i obra, extreptes de l'edició esmentada.
- ▶ Fotografia de l'autor amb un esquelet:
 - <http://www.aldeaglobal.net/literatura/contes/index.htm>